

DOSSIER

**EU-
GRONDWET**

p. 26

Dialog oorlog

Vredesweek

2003

EDITORIAAL	Neokolonialisme	3
INTERVIEW	Er zijn stappen gezet, maar het huidige resultaat zal niet volstaan; interview met Anne Van Lancker	4
IRAK	De oorlog in Irak: eind goed, niks goed	10
	"...Maar nu gaat het goed met hem..."	11
	Vrienden moeten beloofd worden	12
AFRIKA	Beloofte maakt geen schuld	13
	Liberia, een beknopt relaas van het geweld	16
	Ivoorkust: de etnisch-economische spagaat	18
AZIE	Azië en het dollarimperium	21
GLOBALISERING	Handel in dienst van duurzame ontwikkeling	24
	Mijn geld. Goed geweten?	50
	Water is geen koopwaar	51
DOSSIER	Een grondwet voor de Europese Unie: wat doen we ermee?	27
	De Europese conventie: een vernieuwende formule	28
	De instellingen van de Europese Unie	30
ANTI-TERRORISME	Na Afghanistan en Irak, Iran en Syrië?	34
	Lucratieve oorlogsbuit	37
TURKIJE	Stille revolutie in Turkije?	38
	PKK dreigt met nieuw geweld	40
MAATSCHAPPIJ	De 17de verjaardag van de catastrofe van Tchernobyl	43
MILITARISME	Gerechtigheid? Niet voor collaterale schade	46
BEWAPENING	Japan wil ook militair aanwezig zijn op het wereldtoneel ..	48
AGENDA	52
VOOR DE VUIST	Negen argumenten voor een referendum over de toekomstige Europese grondwet	55
TE ZOT OM LOS TE LOPEN	56

vrede

sedert 1957
tweemaandelijks tijdschrift
vrede vzw
studie- en informatiecentrum internationale
politiek, vredes- en ontwikkelingsproblematiek

REDACTIE-BENEER-PUBLICITEIT
Filips Van Arteveldestraat 35, 9000 Gent
prk 000-0956015-80
tel 09 233 46 88
fax 09 233 56 78
e-mail: vrede@vrede.be
internet: www.vrede.be

LEESGELD:
3,47 euro: los nummer
19,83 euro: 6 nummers/jaar
22,31 euro: instellingen met factuur
24,79 euro: Nederland en E.U.
29,75 euro: rest vd wereld
Nederland:
22,31 euro op postbankgiro nr 5267830 van
Ad Woudenberg/VREDE
postbus 923111 1090 AH Amsterdam
steunabonnement: 30 euro
combinatie-abonnement met vredeschakers:
38 euro

ABONNEMENTDIENST: L. Verwest

wordt gedrukt op kringlooppapier
OFFSET DRUK: Nevelland, B.W. 9850 Nevele
LAYOUT-CONCEPT: Filip Coopman
FOTO OMSLAG: Vredesweek
TEKENING DOSSIER: Walther

KERNREDACTIE:
Ludo De Brabander, Georges Spriet,
Marie-Jeanne Vanmol, Antoine Uyttenhaeghe

REDACTIELEDEN:
Lucien Bollaert, Tim Bracke, Paula Burghgraeve,
Merel De Smet, Tienke Holvoet, Mohamed
Kabbar, Yordi Lesaffer, Karin Lievens, Francine
Mestrum, Marleen Renders, Victor Stuyck, Peter
Schepens, Jennie Van Lerberghe, Paul Vanden
Bavière, Wouter De Vriendt, Geert Goeman

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:
Michel Vanderborcht Beukenendreef 15
9401 Pollare-Ninove

De ondertekende artikels beantwoorden niet
noodzakelijkerwijze aan ons standpunt.
Overname van artikels is slechts toegelaten
m'ts bronvermelding en toezending van een
presentexemplaar.

Werkten mee aan dit nummer:

Ludo De Brabander, Georges Spriet, Jef De Loof, Jonathan Holslag, Uyttenhaeghe Antoine, Francine Mestrum, Tienke Holvoet, Munia Abu-Jamal, Bart Batsleer, Marie-Jeanne Vanmol, Peter Linke, Pascal Versaevol en Jozef Vandromme, Michel Billaux, Geert Goeman.

EDITORIAAL

| Ludo De Brabander |

NEOKOLONIALISME

Het bericht stond midden augustus – in volle komkommertijd – ergens verstoppt in de kolommen van een Vlaamse krant. De kop luidde: “Thomas Foley, nieuwe baas privatiseringsprogramma in Irak.” Geen pagina één, geen nieuws op radio en TV. Wel een schijnbaar banaal stukje in een even banaal rubriekje getiteld ‘mensen’, dat meer weg had van een biografietje, dan dat het echt ambieerde een van de grootste schandalige feiten van de afgelopen decennia uit de doeken te doen. In de VS zou naar verluidt enkel de Boston Globe en een lokale krant er enige aandacht aan hebben besteed. De informatie over de aanstelling van Foley is schaars, het debat ook. Noch in de VN, noch in het Amerikaanse parlement is er een debat over geweest.

Zo ver is het dus gekomen dat niemand in de politieke en mediawereld nog wakker lijkt te liggen van dergelijke staaltjes pure koloniale politiek. Nochtans gaat het niet over een akkefietje. Ex-parlementsvoorzitter Foley is door Bush aangesteld om de privatisering van 194 staatsbedrijven door te voeren! Foley is tegenwoordig een succesvol adviseur van een belangrijke investeringsbank, de Carlyle Group, die onder meer de wapenindustrie van het nodige kapitaal voorziet.

Het gaat om een wel erg ruime interpretatie van VN-resolutie 1483 die stelt dat de (VS-Britse) ‘Autoriteit’ het Iraakse volk moet begeleiden in de “hervorming van de instituten” en de “heropbouw en ontwikkeling van de economie”. Diezelfde resolutie installeerde ook het ‘Ontwikkelingsfonds Irak’, waar onder meer 1 miljard dollar van het olie-voor-voedselprogramma naartoe vloeit. Het ontwikkelingsfonds staat onder de directe controle van de Amerikaanse vertegenwoordiger, Paul Bremer, en telt verder nog IMF en Wereldbank-mensen in het bestuur. Via het fonds wordt een globale neoliberale herstructurering van de Iraakse economie doorgevoerd zodat schuldaflossingen van Amerikaanse kredieten en terugbetalingen van oorlogskosten mogelijk worden. Het project zal bovendien de Iraakse economie onder de controle plaatsen van buitenlandse ondernemingen, waarbij vooral de vriendjes van de Bush-clan in de prijzen vallen. Marek Belka, de voorzitter van de ‘Council for International Coordination’, het donororgaan van de ‘coalition of the willing’ kon niet duidelijker zijn: “Irak wordt een van de grootste werven in de wereld. Wie

aanwezig wil zijn in Irak, wie wil dat zijn bedrijven dat zijn, draagt beter nu al zijn steentje bij tot de wederopbouw.”

De verfoeilijke VN-resolutie 1483, maakt een buitenlands regime mogelijk dat in vele opzichten gelijkenissen vertoont met het systeem van ‘indirect rule’

zoals de Britten dat tijdens hun koloniaal mandaat in Irak vanaf 1921 hebben geïnstalleerd. Ook toen moest een Iraaks regime onder leiding van Faisal ibn Hoessein met papieren politieke macht de schijn hooghouden. In werkelijkheid waren de defensie en de interne veiligheid van Irak in handen van de Britten en zorgden zij voor de bescherming van hun imperiale belangen.

Vandaag is het niet anders. Op papier is er nu een zorgvuldig evenwichtig samengestelde ‘Voorlopige Iraakse Regeringsraad’ – ‘verwelkomd’ door de VN – die behept is met allerlei beleids- en zelfs budgettaire bevoegdheden. Alleen is het laatste woord aan de Amerikaanse baas Paul Bremer, die in goede Britskoloniale stijl, elke beslissing van de Overgangsraad met een veto ongedaan kan maken. Binnenkort zal deze raad over een leger beschikken van haastig opgeleide Iraakezen, die het verzet moet helpen de kop in drukken. Ook dat is afgekeken van de Britse kolonisator.

Inmiddels dreigt het land in een chaos te verzeilen. Elke dag worden Iraakezen gedood en zijn al meer VS-soldaten gesneuveld dan tijdens de oorlog zelf. Geregeld zijn er bloedige aanslagen waarbij zelfs de VN niet wordt gespaard. De olie- en waterproductie worden met de regelmaat van de klok gesaboteerd.

Elke dag vallen er doden omdat de neo-conservatieven in Washington en hun vrienden uit zijn op persoonlijk profijt. Ze verbergen dat zelfs niet. Net na de oorlog zei de onderminister van defensie, Paul Wolfowitz, dat de Iraakse Massavernietigingswapens slechts een ‘bureaucratische pretekst’ waren. De echte inzet was een alternatief vinden voor de militaire basissen en olie in het alsmaar onbetrouwbaarder en instabieler wordende Saoedi-Arabië.

Het ‘internationaal recht’ en de VN zijn een speelbal in handen van de groten. We zitten in een tijdperk waarin het recht in handen is van de sterkste. Een rechtvaardige wereld? Er is nog werk aan de winkel. ■

“ER ZIJN STAPPEN GEZET, MAAR HET HUIDIGE RESULTAAT ZAL NIET VOLSTAAN”

*Interview met Anne Van Lancker.
Europarlementslid voor de SPa*

| Georges Spriet |

We hadden eind augustus een afspraak met Europarlementslid Anne Van Lancker om over de nieuwe grondwet voor de Europese Unie te praten. Zij was namelijk een actief lid van de Conventie die deze tekst heeft voorbereid.

Even vooraf. Is het project van EU wel iets voor socialisten? Is het geheel niet te neoliberal?

Anne Van Lancker: Het is waar dat de laatste jaren sommige socialistische partijen aan het afstappen zijn van het grote europositivisme. De sociaal-democratie heeft zich lang neergelegd bij het economisch project dat Europa lang geweest is. De economische macht van EU heeft altijd vooraan gestaan, en die straalt negatief af op de rest. Qua milieu valt het nog mee, maar als je ziet dat het sociale geïnfiltreerd wordt door heel dat markt-denken, dan kan je je daar toch vragen bij stellen. En de sociaal-democratie begint zich nu meer en meer te realiseren dat Europa ons project moet blijven, maar wil Europa ons project zijn zal het drastisch moet veranderen.

Heb je, als actief deelnemer van de Europese conventie kansen gehad voor dergelijke verandering?

Anne Van Lancker: Sommigen waren verast om te zien hoe we met een paar progressieve mensen in de conventie aan de kar zijn beginnen duwen voor een meer sociaal Europa, en correcties in het economisch beleid, zoals het in vraag stellen van het stabiliteitspact, de opdracht van de Europese Centrale Bank die puur op stabiliteit en inflatiebestrijding is gericht, het feit dat er sociaal beleid veel te zwak is, het feit dat het economisch en monetair beleid eigenlijk alleen monetair is. Er kwam commentaar van twee kanten. De freemarketeers die niet wilden dat er aan de vrijhandel ook

ANNE VAN LANCKER

maar geraakt werd, en anderzijds de constitutionalisten die niet begrepen dat men in grondwet toch een aantal beleidslijnen in kon schrijven.

We hebben heel in het begin van de conventie hoorzittingen georganiseerd waar ook de vakbonden bij betrokken waren, het maatschappelijk middenveld. Zij pleitten er erg voor om eerst de vraag te stellen naar de doelstellingen van de Unie. Voor hen stond de vraag naar een sociaal Europa op de voorgrond, samen met een buitenlands beleid.

Pas na zwaar lobby, petitie en druk, kon dit op het einde dan toch op de agenda gezet. Het was helemaal niet vanzelfsprekend dus om het sociale te

bespreken. We hadden eerst gewerkt rond economische coördinatie en een andersoortig economisch beleid voor de Unie, met veel weerstand over de rol en plaats van de diensten van algemeen belang, waarvan wij vonden dat ze buiten de concurrentie moesten worden gesteld, omdat het om basisrechten van de mensen handelt.

We zijn er dus in geslaagd enkele verbeteringen in de doelstellingen en de waarden van Europa aan te brengen, maar als het gaat om de instrumenten zijn we niet ver geraakt.

Het enige lichtpunt is het feit dat er in het Verdrag nu een rechtsgrondslag bestaat om Europese voorwaarden uit te werken voor diensten van algemeen belang. Vroeger ging het om uitzonderingen op de regel van de concurrentie. Vandaag laat de tekst nu toe om wetten te maken die ervoor zorgen dat diensten van algemeen belang op een positieve benaderd worden en dat de toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van die diensten voor iedereen gegarandeerd worden (doordat de rechtsbasis in de grond gecreëerd werd). Daarnaast is het niet niks als je in de grondwet kan schrijven dat de doelstelling volledige tewerkstelling in het kader van een sociale markteconomie is. Zeker als je weet dat er altijd een inspanningsverplichting is ten opzichte van de geformuleerde doelstellingen. Maar als je op die terreinen dan moet beslissen met unanimiteit valt er niet veel te verwachten. Zo is een van de basisvoorwaarden voor een sociaal Europa in mijn ogen dat je een sociaal

rechtvaardige Europese fiscaliteit moet hebben. Maar het was taboe in dit verband over meerderheidsstemming te spreken. Ik vind het in het Europa van de multinationals en de vrije markt absoluut onlogisch dat je de vakbond het recht niet garandeert om collectieve transnationale acties te organiseren. Europa mag dus niet optreden wat betreft het stakingsrecht.

Ook sociale zekerheid zal tot nader orde tot de bevoegdheid van de nationale staat behoren. Het is natuurlijk wel zo dat de systemen nogal van elkaar verschillen, en een harmonisering is niet evident. Maar we hadden bijvoorbeeld de concrete beslissingen over de minimumrechten kunnen laten met meerderheid beslissen; dat is helaas niet gelukt.

Dus is dat voor mij persoonlijk een heuse nederlaag, want ik ben naar de conventie vertrokken met de hoofddoelstelling de Unie socialer en democratischer te maken.

Voel je in dergelijke besprekingen de invloed van het patronaat, de European Round Table, Unice, edm.?

Anne Van Lancker: Uiteraard zijn die aanwezig. En zij drukken vooral naar minder regulering. Maar de tegendruk vanuit vakbonden, en de koepel van het sociaal platform is minstens even groot. Ik moet hier wel aan toevoegen dat de bekommernissen van deze patronale kringen samen vallen met bekommernissen of doelstellingen van bepaalde leiders van lidstaten zelf. Dat wil zeggen dat dan de belangen van een Unice samen vallen met wat bepaalde leiders de belangen van de eigen lidstaat achten. Maar je kan niet zeggen dat de besprekingen over sociale reglementering gedomineerd werden door de European Round Table of Industrialists.

In de loop van de conventie is er een na enkele tijd meer aandacht gekomen vanuit de regeringen. Hoge regeringsvertegenwoordigers kwamen zelf aan de debatten deelnemen...?

Anne Van Lancker: Ongeveer halfweg is dat gebeurd. Initieel dachten sommige regeringsleiders dat het niet zo'n vaart zou lopen. Maar toen bleek dat men

inderdaad opteerde voor een grondwet die de bestaande verdragen zou vervangen, en dat men dit wou realiseren via werkgroepen, zagen regeringen in dat ze waarschijnlijk niet meer zo denderend veel manoeuvreerruimte zouden over hebben in een latere intergouvernementele bijeenkomst. En als ze dus wilden meebe beslissen over de directe toekomst dat ze moesten actief participeren in de conventie. En dat is dus op zich geen slechte zaak.

Het blijft toch een ander spel dan een

Ik vind het in het Europa van de multinationals en de vrije markt absoluut onlogisch dat je de vakbond het recht niet garandeert om collectieve transnationale acties te organiseren.

intergouvernementele conferentie. Daar moet er unanimiteit zijn, in de conventie werkten we met consensus. Dat betekent dat men eigenlijk niet zomaar een bepaald voorstel kan afschieten, maar dat men verplicht wordt te argumenteren en tegenvoorstellen te doen.

Uiteraard, op een bepaald ogenblik van het proces hebben we kunnen vaststellen dat sommige deelnemers wel meer gewicht in de schaal leggen dan anderen bij het presidium van de conferentie. Je zag dan ook dan in de coulissen regeringsvertegenwoordigers van grote landen gingen samen zitten bijvoorbeeld. Of dat ze de terughoudendheid van kandidaat-lidstaten wilden exploiteren om de meer gemeenschappelijke aanpak die wij voorstonden te blokkeren.

Is Europa door de conventie en door deze grondwet democratischer geworden?

Anne Van Lancker: Ik ben ervan overtuigd dat er stappen zijn gezet. We zijn onderweg blijven hangen. Maar we zijn er niet in geslaagd om een vloeiend systeem op te zetten: een Europese uitvoerende macht, de Commissie, met een soort tweekamerstelsel: een unie van volkeren en staten, vertegenwoordigd op institutioneel vlak door het parlement en de

Raad. Dat was kennelijk een stap te ver. Vergeten we toch niet dat het Verdrag van Maastricht nog maar tien jaar oud is: naast de economische samenwerking, werd toen een samenwerking vooropgesteld op vlak van justitie, en een op buitenlands vlak. Dat dit beleid nu zou gecommunautariseerd worden was eigenlijk luidop dromen. Er is echter wel een belangrijk pak van de beleidsterreinen meer Europees geworden: migratie en asiel, justitie en politieverwerking. Het hoofdinitiatiefrecht voor nieuwe wet-

geving hieromtrent ligt dus bij de Commissie. En tegelijkertijd wordt de wetgevingsprocedure gedemocratiseerd: d.w.z. dat een wet moet goedgekeurd worden door de Raad én het Parlement samen, bij meerderheid. Maar de uitzonderingen zijn soms dramatisch: de sociale en fiscale materie, en de financiering van de Unie. Hoe de sociale cohesie in het uitgebreide Europa behouden als de financiering bij unanimiteit wordt beslist?

De sociaal-democraten vertoonden de laatste tijd een ambigue houding tegenover de uitbreiding?

Anne Van Lancker: Er kwam inderdaad heel wat kritiek uit onze rangen. Ten eerste over het teveel economisch zijn van de Unie, en ten tweede over het ontbreken van de nodige instellingen om de Unie goed te laten functioneren na de uitbreiding. Het Verdrag van Nice was geratificeerd, en dus lag de uitbreiding vast. Maar de Unie is er niet klaar voor gemaakt. De uitbreiding is niet een louter economisch project. Het is ook duidelijk maatschappelijk en politiek. Europa is na de Tweede Wereldoorlog in twee delen gescheiden geworden, die eigenlijk bijeen horen. De uitbreiding is dus totaal logisch. Maar dan moet die Unie ook kun-

nen functioneren, en mogen er geen veto's en grendels worden opgezet. Om dit probleem echter op te lossen mochten de kandidaat-lidstaten niet gegijzeld worden: zij waren vragende partij om toe te treden, en dan moet de Unie omwille van haar eigen tekortkomingen de zaak niet op de lange baan schuiven.

Is de uitbreiding niet een zaak van een nieuw economische periferie zoeken door het kerngebied?

Anne Van Lancker: De eventuele zoektocht naar een economische periferie verklaart niet de eigenlijke uitbreiding. De handel tussen de Unie en de Midden-Europese landen is al langer in stijgende lijn, met nog weinig hindernissen. De uitbreiding is dan geen economische noodzaak maar wordt eerder ingegeven door de noodzaak dat iedereen de regels van het spel gaat respecteren. Sociale wetten, andere afspraken, politieke criteria van Kopenhagen, respect voor de rechtsstaat, voor de mensenrechten. De druk ligt heel hoog om het beleid in de kandidaat-lidstaten ten opzichte van minderheden zoals de Roma bijvoorbeeld, drastisch te verbeteren.

De grote vrees van de mensen hier bij ons, voor ongecontroleerde migratie, voor het uitzwermen van georganiseerde criminaliteit en zo, is helemaal niet terecht omdat de toetreding precies ook een samenwerking oplegt op het vlak van justitie en politie. Overal gelden nu ook dezelfde regels voor asiel en migratie. De nieuwe leden engageren zich om de bepalingen op te volgen qua mensenhandel. Er is dus de wil om een politieke hoed te zetten op een economische realiteit. In sommige kringen vreest men ook dat de uitbreiding en de kosten ervan, de sterkte van de Europese munt zou gaan ondermijnen. Maar wat we vaststellen is dat het huidige stabiliteitspact dat werd afgesproken om de euro een sterkte positie te garanderen, onder druk staat vanuit de belangrijke landen van het zogenaamde centrum, Duitsland op kop, maar ook Frankrijk, Italië, Spanje. Dat zal er uiteindelijk moeten toe leiden dat deze strikte regel zal worden aangepast en dat men op dit vlak de 'golden rule' zal toepassen. Dat wil zeggen dat de overheid op moet

kunnen treden om als het land in crisis zit bijkomende zuurstof te leveren en de economie terug aan te kunnen pompen vanuit de publieke sfeer. Keynes dus.

Dus ik geloof niet zo in de theorie dat de uitbreiding een pure kwestie zou zijn van het verwerven van een economische hinterland.

Een andere optie ware geweest om twee regionale samenwerkingsverbanden te creëren, een Oost- en West-Europees. Maar vooral de Duitsers hebben daar nooit willen voor kiezen. Politiek lag dan bij hen wel erg moeilijk nadat ze Oost- en West-Duitsland hadden verenigd. En dus koos men voor een volledige eenmaking. Regeringsleiders en staatshoofden hebben echter nooit de gevolgen van deze

GISCARD D'ESTAING

politieke beslissing ten gronde doordacht. Dus als je mij vraagt of deze conventie de Unie met een noodzakelijk en voldoende instrumentarium heeft uitgerust en precieze doelstellingen voor de Unie geformuleerd heeft om deze uitbreiding correct en democratisch te kunnen verwerken, dan is mijn antwoord "Ze heeft stappen gezet in de richting van, maar het huidige resultaat zal niet volstaan". Ik denk dan ook niet dat Giscard d'Estaing gelijk heeft als hij zei dat dit werk de tand van de eerstkomende twintig jaar zal moeten doorstaan. En eigenlijk hoop ik het ook niet. Laat me het nog 's over de financiering hebben. In 2006 valt de huidige regeling over de landbouw- en structuurfondsen weg. Er moet dan een nieuw financieel perspectief getekend worden.

Nu staat er in deze teksten dat dit nog altijd met unanimiteit zal gebeuren. Ik voorspel dat er in 2006 een eerste nieuwe politieke crisis komt, waarbij men vaststelt dat de regel van de unanimiteit Europa verhindert om efficiënt te functioneren. De nieuwe lidstaten zijn uiteraard vragende partij naar meer fondsen. Maar dat is ook goed voor ons. Want hoe sneller de sociale en milieu voorwaarden bij hen gelijk zullen komen met die van ons, hoe sneller hun lonen en de inkomens vergelijkbaar zullen zijn, hoe minder de arbeidersbeweging in West-Europa schrik zal moeten hebben van delocalisatie. Dus zullen we bereid moeten zijn om in die landen te investeren. De huidige ontvangende landen, Spanje, Portugal, Italië, de Franse landbouw zijn absoluut niet bereid minder te krijgen. En de netto-betalers zijn niet van plan nog meer bij te dragen...

Toch nog even verder over de democratie in de Unie...

Anne Van Lancker: De conventie is erin geslaagd om de drie poten van de huidige Europese institutionele constructie te versterken.

Kijken we even naar het Europees Parlement. Er is zeker een zwaar democratisch deficit op het vlak van het buitenlands beleid. Maar voor de rest is het Parlement toch wel de grote overwinnaar van dit nieuw institutioneel verhaal van de Unie. Door de veralgemening van de co-decisieprocedure (goedkeuring door Parlement en Raad), door het communautariseren van de derde pijler, nl justitie- en politieverwerking. Door het feit dat het Europees Parlement begrotingsautoriteit heeft gewonnen, samen met de Raad op alle terreinen. Dat wil zeggen dat nu ook de landbouwuitgaven in het Parlement gaan passeren. Door het feit dat het Parlement zijn goedkeuring moet geven aan alle internationale akkoorden.

De verantwoording die de Commissie aan het Parlement moet geven is ook ver groot. De Raad stelt aan het Parlement een kandidaat Commissievoorzitter voor op basis van de uitslag van de Europese verkiezingen, die het Parlement kan weigeren. Dat is onuitgegeven.

De Commissie maakt de meerjaren-

plannen op, stelt wetgeving op, en heeft initiatiefrecht (behalve BZ). Ze zal ook kleiner worden in de toekomst en dus slagkrachtiger. En de commissarissen zullen niet langer als een vertegenwoordiger van hun land worden aanzien. Daarvoor hebben we de Raad.

Waar we uit de bocht zijn gegaan, onder druk van de grote landen, is de zaak met de fameuze president van de Europese Raad. Het gevaar van een permanente voorzitter van de Raad is dat er teveel macht verschuift naar de vertegenwoordiger van de staten. En hoewel dit presidentschap eerder symbolisch is gedefinieerd, houdt het toch het gevaar in dat een sterke persoonlijkheid daar een sterke instelling zal van maken. Daar komt dan het risico om de hoek dat deze president van de Raad, voor de voeten zal lopen van de voorzitter van de Commissie en van de minister van buitenlandse zaken. Die hele constructie staat of valt met de persoonlijkheden die ze gaan bezetten. Dit alles is natuurlijk een gevolg van het inzicht dat met vijftig lidstaten het systeem van draaiend voorzitterschap niet langer houdbaar is, en ook omdat de politieke beleidsoriënteringen veel meer over lange termijn moeten dragen en stabiel moeten zijn. Die stabiliteit moet in mijn opinie gerealiseerd worden door de Commissie, en daar zijn we dus maar halfweg geraakt. Er is een opening gelaten in de grondwet om in de toekomst mogelijk te maken dat die voorzitter van de Raad ook voorzitter van de Commissie wordt. Hadden we die stap ook nu kunnen realiseren dan was het plaatje voor mij wel veel aanvaardbaarder geweest.

Democratie is voor mij echter veel meer dan parlementaire of institutionele democratie. Belangrijk is dat de Raad in zijn functie van wetgever nu altijd in de openbaarheid gaat moeten vergaderen, dat wil zeggen, alle notulen publiceren zodat iedereen kan zien welk land om welke reden tegen was. Bovendien is er in de tekst een sterke rol voor een sociale dialoog voorzien, en voor het eerst is er een grondslag gelegd voor een dialoog met het maatschappelijk middenveld. Naast het petitieright en het recht zich te wenden tot de ombudsman, is er voor de

Europese burgers een recht op een volk-initiatief. Als in verschillende lidstaten een aantal mensen (1 miljoen) zouden eisen dat de Commissie een wetgevend initiatief neemt om bijvoorbeeld het recht op een minimum inkomen te garanderen, dan is de Commissie verplicht iets te doen. Ze mag ook argumenteren dat het niet kan, maar het is een vorm van directe democratie die dus veel verder gaat dan petitie bijvoorbeeld.

Welke nieuwe elementen zitten er in deze grondwet voor de nationale parlementen?

Anne Van Lancker: In verband met de nationale parlementen is de regeling, in mijn ogen, helemaal niet slecht. Ze gaan met name veel sneller en efficiënter geïntformeerd worden over de bedoelingen, de wetgeving, de initiatieven van de

moeten opvolgen.

Grote nieuwigheid in deze grondwet is de aanstelling van een minister van buitenlandse zaken.

Anne Van Lancker: De grote nieuwigheid is dat hij niet zoals de huidige Hoog Vertegenwoordiger (Solana) aan de Raad is toegevoegd maar dat deze Minister deel uitmaakt van de Commissie. Hij wordt voorgedragen door de Raad maar wordt vice-voorzitter van de Commissie. En als college moet de Commissie worden goedgekeurd door het Parlement. Die Minister met dubbele hoed heeft het initiatiefrecht samen met de Raad voor buitenlands beleid. Dat heeft Solana nu niet. Hij zal ook een eigen diplomatieke dienst, een eigen administratie hebben. Dat is tot op het laatste voorwerp van contro-

Belangrijk is dat de Raad in zijn functie van wetgever nu altijd in de openbaarheid gaat moeten vergaderen, dat wil zeggen, alle notulen publiceren zodat iedereen kan zien welk land om welke reden tegen was.

Commissie, en als ze menen dat dit in strijd is met de bevoegdheden van de Unie zoals bepaald in deze grondwet, kan het nationale parlement daar beroep tegen aantekenen. Men kan de Unie niet verhinderen verder te gaan, maar het komt neer op een subsidiariteitstest. Eindelijk zijn we gaan inzien dat de democratische controle zowel vanuit het Europees Parlement als vanuit het nationale parlement moet komen.

In sommige landen bestaat de regel al langer dat een minister die op het vlak van Unie moet gaan onderhandelen, een mandaat moet vragen aan zijn of haar parlement. En indien die discussie daar nog niet is afgerond kan die minister nog geen standpunt kan nemen. In andere landen is dat niet zo. Nu zijn er minimumregels voorzien voor iedereen. En de nationale parlementen zullen nu concreter de wetgevingsdossiers van de Unie

verse geweest. Als men deze dienst bij de Raad onderbrengt is het evident dat de invloed van de Commissie achteruitgaat. Even uitleggen. Een deel van de bevoegdheden op internationaal beleid dat nu al bij de Commissie ligt zal dan naar de Raad gaan. Die Minister coördineert ook handel (Lamy) en ontwikkelingssamenwerking (Nielsen). Dat wil dus zeggen dat wat nu reeds door de Unie als geheel wordt geregeld, opnieuw naar het intergouvernementele niveau zou schuiven. Waardoor de controlebevoegdheid van het Parlement ook wordt ontweken. De strijd zal er nu blijven om gaan, om de voorziene regeling inderdaad te behouden en deze administratie deel moet uitmaken van de Commissie. Tot op het laatste moment heeft de vertegenwoordiger van het Verenigd Koninkrijk zich daartegen verzet, maar ook Joshka Fischer.

Grote landen willen kennelijk geen stuk van hun autoriteit op buitenlands vlak afstaan aan een administratie die bij de Commissie zit.

Het gevaar is dus groot dat over dit punt het laatste woord nog niet zal gezegd zijn in de Intergouvernementele Conferentie.

Ik pleit volop voor een gecoördineerd beleid. Dat is ook waarom ik me zo ergerde aan het initiatief van premier Verhofstadt rond een Europese defensiemacht. Europa heeft nog geen visie, nog geen strategie en we beginnen al aan defensie. Men moet eerst weten wat de doelstellingen zijn rond wereldvrede, welke rol men daar voor de Unie in ziet, hoe de Petersbergtaken in te vullen zijn, welke bedreigingen we voor Europa zien, etc. En de strategiepapier van Solana is echt nog maar een begin. Coherentie en integratie, dat is er nodig.

Maar dit mag niet leiden tot vertekening. Bijvoorbeeld, de Unie heeft de millenniumdoelstellingen ondertekend. Echter, we zien het aandeel van de minst ontwikkelde landen (MOL) in de ontwikkelingsgeldten dalen. Een deel van de financiering van deze doelstellingen wordt dus gedomineerd door een stuk eigenbelang, of door de politieke agenda van het moment. Heel veel gaat naar Afghanistan. En binnenkort naar Irak, of naar Palestina om te herstellen wat is kapot gemaakt. Maar als dit ten nadele is van de ontwikkelingsdoelstellingen naar de MOL, zit daar een groot gevaar in. Als er dan ook meer gewicht gaat liggen bij een politiek tegen mensenhandel of migratie dan slaan we de bal mis. Buitenlands beleid is korte en middellange termijn, ontwikkelingssamenwerking is lange termijn.

In de conventie zijn we erin geslaagd om de doelstelling van buitenlands beleid genuanceerd op papier te zetten: een politiek die steunt op respect voor mensenrechten, die een multilateraal karakter beoogt in het kader van de VN, als doelstellingen uitroeiing van armoede heeft en eerlijke wereldhandel. Fair trade

was alleen iets van Oxfam. Dat staat nu in de Europese grondwet. Bovendien staat erin vermeld dat indien het buitenlands beleid effecten heeft voor ontwikkelingssamenwerking men in de eerste plaats oog moet hebben voor de ontwikkelingswaarde.

Maar de praktijk moeten we nog

afwachten, en uitkijken waar de administratie zal worden ondergebracht: de Raad of de Commissie

Wat het buitenlands beleid betreft, heeft het parlement alleen recht op informatie Anne Van Lancker: Inderdaad. Op zich is dat natuurlijk een vooruitgang, want vroeger was er niks voorzien. Maar het blijft een van de grote deficits: de parlementaire controle is onbestaand op dit terrein. Dat is een grote tekortkoming.

Waar we wel een stapje vooruit hebben gezet is op het gebied van buitenlandse handel, waar er een informatieplicht ook is, en het feit dat het parlement alle buitenlandse akkoorden moet goedkeuren. Maar hier blijf ik niet tevreden. Een groot deel van het handelsbeleid is naar de Unie getransfereerd. Pascal Lamy onderhandelt in de GATS in naam van de lidstaten. Maar waar blijft de europeanisering van de democratische controle? Men moet niet alleen achteraf de akkoorden laten goedkeuren door het parlement maar eigenlijk moet ook het onderhandelingsmandaat door het parlement wor-

den goedgekeurd, gekoppeld aan informatie- en consultatieplicht. Dat informatierecht is er, het goedkeuren van het akkoord ook, maar we hebben niks te zeggen over het onderhandelingsmandaat.

De Top van Laken wilde de Unie met een stem laten spreken en Europa als wereldspeler laten gelden. Men wilde instrumenten en structuren om de doelstellingen te formuleren. Maar als de verantwoordelijke Europese minister maar kan werken op basis van unanieme beslissingen van de Raad, dan bereiken we niet veel. De conventie heeft de uitdaging van Laken niet kunnen waarmaken. Met Irak heeft de Unie haar verdeeldheid en zelfs openlijke tegenstrijd getoond. De Conventie heeft in die periode maanden stil gelegen op dit domein. Fundamenteel is er gebrek aan politieke bereidheid van een aantal regeringsleiders van grote landen, om een stuk van hun soevereiniteit over te dragen. Hier zou er moeten kunnen gewerkt worden

met een (super)gekwalificeerde meerderheid. Want hoe zal in deze omstandigheden de Europese minister van buitenlandse zaken voor de VN Veiligheidsraad een standpunt kunnen innemen, zoals de teksten het stipuleren.

Kwatongen zeggen dan, dat een eventuele gekwalificeerde meerderheid in de zaak Irak, de Unie wel 's volop aan de kant van Washington had kunnen doen scharen... Dat is natuurlijk zo, aan ons om de bevoegdheden progressief en vredesgezind in te doen vullen.

In de grondwet staat nu wel dat eenmaal de strategie is bepaald, de actie wel bij meerderheid kunnen beslist worden. Maar ik ben ervan overtuigd dat in de eerstkomende tien jaar het buitenlands beleid van de Unie zich zal beperken tot eerder bescheiden initiatieven. Vredesmissies in de Balkan, in de Kaukasus, observatiemissies. Globale antwoorden formuleren op fundamentele conflictsituaties zoals in Irak, of Palestina, dat is nog niet voor morgen.

Er is dus duidelijk geen algemene visie van de Unie, maar we creëren wel al militaire

instrumenten?

Anne Van Lancker: Ik ben geen tegenstander van gemeenschappelijke acties in defensie. Niet op basis van de NAVO-filosofie, maar die van de Petersbergtaken: vredeshandhaving en vredescreaties, als het ultieme sluitstuk van uw beleid.

Maar het interventieleger is het enige instrument dat totnogtoe is voorzien...

Anne Van Lancker: Nee, je hebt ontwikkelingssamenwerking, buitenlandse handel, het investeringsbeleid, er is een minister van buitenlandse zaken, maar inderdaad geen strategie... Er is ook geen defensie-strategie... alleen dat lidstaten kunnen samenwerken in het kader van de Petersbergtaken.

Dus militaire interventie... ook in kader van anti-terrorisme volgens de nieuwe grondwet? Maakt de grondwet hier geen deur open naar een glijbaan? Een stap om vredesinterventies nieuwe inhouden te doen krijgen?

Anne Van Lancker: Het grote probleem zal zijn om te vermijden dat de toekomst ons in een soort Amerikaanse discours zuigt, waarbij alles door de bril van terrorismebestrijding bekeken wordt.

Anderzijds moet ook Europa een antwoord hebben op het terrorisme.

Misschien had Washington ons dan niet zo op sleeptouw kunnen nemen. Het is belangrijk daar een kijk op te hebben.

Het gevaar van dergelijke zinnen in teksten is dat je er vele kanten op mee kunt. Ook inderdaad die om het buitenlands beleid volledig in de strijd tegen het terrorisme te kaderen. Dan zullen we moeten lijstjes van terroristen overdragen, ontwikkelingssamenwerking beperken tot die landen die je helpen in het anti-terrorisme.

Een belangrijk moment zal zijn op het ogenblik dat de Minister van buitenlandse zaken zijn strategische opties begint op te stellen en te concretiseren.

De Unie werkt aan een bepaalde defensie-structuur voor vredesinterventies, maar een en ander moet compatibel zijn met de Navo-verplichtingen van de lidstaten?

Anne Van Lancker: Dit wil niet zeggen dat ze in functie staat van de NAVO, de tekst

zegt "niet in tegenstelling". Je moet weten dat er landen zijn die tegen een gemeenschappelijke defensiebeleid gekant zijn, terwijl anderen de Europese defensieontwikkeling zien als een alternatief op de NAVO met haar VS dominantie, en een structuur die eventueel die NAVO overbodig zou kunnen maken. Dit laatste lijkt me niet zo oninteressant. Als je geen eigen defensiestructuur wil uitdenken, dan blijft de enige speler de NAVO, zoveel is duidelijk. Dus dat zinnetje hield hier allemaal rekening mee. Maar zoals reeds gezegd, het buitenlands beleid en het defensiebeleid zal in de eerste jaren beperkt blijven.

Ik heb problemen met een interventiestrategie...

Anne Van Lancker: Even toch onderstrepen dat de grondwet acties zoals

wat in een grondwet kon worden gezet, zoveel is zeker. De praktijk zal verder moeten uitwijzen waar we precies naar toe gaan. Er staan toch enkele borstweringen in voorzien

De conventie kon natuurlijk niet het NAVO verdrag herschrijven. Het enige dat wij konden doen was er voor zorgen dat de garanties ingebouwd zijn; dat wat de Unie gaat doen op vlak van defensie geen kopie is van wat de NAVO doet. Niet dezelfde doelstellingen en principes...

Totnogtoe vind ik dat de standpunten van de Unie een immens verschil tonen met de NAVO uitspraken.

Ik hoop dat we met de unie ook de oriënteringen van de NAVO gaan beïnvloeden, of à la limite ons in staat stellen de NAVO te laten voor wat ze is.

Er zal ook moeten worden opgelet dat we de roep om hogere defensiebudgetten

Ik ben geen tegenstander van gemeenschappelijke acties in defensie. Niet van de Petersbergtaken: vredeshandhaving en, vredescreaties, als het ultieme sluitstuk van uw beleid.

'preemptive strikes' op z'n Amerikaans uitsluit. Het beleid wordt gekaderd in de uitvoering van het charter van de VN...

Overeenkomstig de beginselen van de VN, is niet onder de autoriteit van de VN, dat wil zeggen dat men zelf de beginselen interpreteert?

Anne Van Lancker: Toch staat er anderzijds ook geschreven dat het buitenlands beleid gebaseerd is op intensieve multilaterale samenwerking. Inderdaad, als er overall Blairs of Aznars aan de macht komen hebben we geen sluitende garantie dat alles onder de VN zal gebeuren. Maar EU heeft zijn gehechtheid aan de VN altijd getoond.

Ja, maar vele Europese landen hebben samen met de NAVO toch maar buiten de VN Servië en Kosovo gebombardeerd?

Anne Van Lancker: Dit is het maximum

kunnen tegengaan. Solana gaf dit als eerste punt aan in zijn tekst. Dat kan voor mij niet.

Hoe verloopt de verdere procedure voor deze grondwet?

Anne Van Lancker: De eerstvolgende intergouvernementele conferentie in Italië zal er zich over buigen. Hoe snel een en ander zal gaan is nu moeilijk in te schatten. Maar de zaak moet toch afgrond zijn tegen de volgende verkiezingen voor het Europees Parlement midden volgend jaar. Het zou dan ook getuigen van een goede democratische ingesteldheid mocht er dan tezelfdertijd een referendum worden gehouden om deze grondwet te aanvaarden of te verwerpen. Ik ben een actief pleitbezorger voor dergelijk referendum.

Hartelijk dank voor dit gesprek.

DE OORLOG IN IRAK: EIND GOED, NIKS GOED

| Jef De Loof |

Op 2 mei 2003 werd volgens president Bush de militaire interventie in Irak beëindigd. Wie erbij betrokken of in geïnteresseerd was, heeft intussen al zijn commentaar op de gebeurtenissen gegeven, en hierbij de eigen klemtonen gelegd, dikwijls overdrijvend of zelfs bewust misleidend.

Toch denk ik dat het aan de hand van het beschikbare feitenmateriaal en langs logische deductie mogelijk is een aantal vrij objectieve besluiten te trekken in verband met deze *vreemde oorlog*.

EEN PREVENTIEVE OORLOG

Volgens de officiële verklaringen werd Irak aangevallen omdat men vermoedde dat het massavernietigingswapens bezat die in handen van een dictator als Saddam Hoessein een gevaar betekenden voor andere landen. Dit was volgens de Verenigde Staten en Groot-Brittannië aanvankelijk dé reden om de oorlog te beginnen.

Volgens het internationaal recht wordt dergelijke oorlogsmotivering niet aanvaard. We hebben hier te maken met een beslissing door enkele landen op eigen houtje genomen, een precedent dat bij veralgemeende toepassing een verschoningsgrond kan geven voor zeer veel oorlogen. Vanuit dergelijke redenering zou je morgen niet alleen Saoedi Arabië en Iran, maar ook Israël en zeker de Verenigde Staten kunnen aanvallen.

DE VN

De Verenigde Staten en Groot-Brittannië begonnen de oorlog zonder mandaat van de Verenigde Naties, op het moment dat zij vaststelden dat binnen de Verenigde Naties de meerderheid der landen zich tegen de invasie zou verzet hebben.

MASSAVERNIEGING

Achteraf kan men zich afvragen wat de echte reden was om zo hardnekkig, tegen alle weerstand in, de beslissing te handhaven om toch tot een invasie over te gaan.

Het kan moeilijk Bush's bewering zijn dat Irak een gevaar betekende voor het Midden-Oosten, laat staan dat het een bedreiging voor de hele wereld zou geweest zijn. De Amerikaanse inlichtingsdiensten moeten zeker hebben geweten dat dit niet waar was. Uit het verloop van de krijgsv verrichtingen weten we dat Saddam over een luchtmacht beschikte die zo weinig competitief was dat ze zelfs niet in de lucht diert komen,

ren en vermoorden is nog minder geloofwaardig, is zelfs schijnheilig. Daarvoor zijn te veel, nog moorddadiger, dictators - denken we aan Pol Pot, honderd keer erger dan Saddam - jarenlang onze bondgenoten geweest aan wie wijzelf bovendien de moordwapens hebben geleverd. Ook toen hun moorddadigen, hun genocidepraktijken gekend waren, zijn we blijven leveren.

De bewering dat men een volk ging bevrijden van een wrede dictator is zelfs schijnheilig. Daarvoor zijn te veel nog moorddadiger dictators jarenlang onze bondgenoten geweest.

verouderde tanks had die bij het buitenkomen onmiddellijk vernietigd werden, een luchtafweer die nog handbediend was en geen enkel vliegtuig heeft neergeschoten. Chemische noch biologische wapens werden gevonden. Ook niet tijdens de laatste inspectie maanden, zodat we mogen besluiten dat ze al lang vernietigd waren, iets waar ook het internationale inspectieteam, dat alle faciliteiten voor onmiddellijke en willekeurige controle kreeg, van overtuigd was.

In elk geval, als ze iets hadden in die aard, het werd niet gebruikt.

DICTATOR

De naderhand aangehaalde bewering dat men een volk ging bevrijden van een wrede dictator die vele mensen liet folte-

SLACHTOFFERS

Tegen de vrees van sommigen in heeft het Irakese leger niet alleen geen verboden wapens gebruikt, maar ook zijn krijgsgevangenen menselijk behandeld. We kennen de naderhand vals gebleken beschuldigingen in verband met Jessica Lynch. Hadden er ooit wandaden geweest, ze zouden in het lang en het breed publiek gemaakt zijn.

Bovendien heeft het Irakese leger zich vrij vlug overgegeven. Na de zware gevechten in het sjiïetische Basra - waar de bevolking sterk anti-Saddam is - kon men verwachten dat in Bagdad een echte stadsguerrilla van lange duur en met vele slachtoffers ging gevoerd worden. Voor een guerrilla volstonden de kalasjnikovs, de explosieven en de lichte wapens die

“... MAAR NU GAAT HET GOED MET HEM...”

“...maar nu gaat het goed met hem...” dit beweert het V.R.T.-journaal van 7 augustus om 19 uur.

Hem, is Aï, een jongetje dat in de Amerikaans-Britse oorlog tegen Irak oorlogsslachtoffer werd.

“...maar nu gaat het goed met hem...” Hij heeft wel z'n familie verloren, maar glimlacht naar de camera en dus “gaat het goed met hem...” beweren de media overvol medemenselijkheid.

Hij heeft wel zijn beide armen verloren, “...maar nu gaat het goed met hem...” iemand heeft zich over hem ontfermd, dus gaat het goed met hem...”

Hij mag naar Londen om zich prothesen te laten aanzetten, dus, “...nu gaat het

goed met hem...”

... en morgen ?

... en volgende week ?

... en volgende maand ?

... en volgend jaar ?

... en binnen vijf jaar ?

... en als hij van z'n mama gaat dromen...

of om z'n papa gaat roepen ...

of om z'n zusjes gaat schreeuwen ...

of die zo lieve oma

of die zo fijne opa, die zulke mooie verhalen vertelden...

Dromen, roepen, schreeuwen, brullen,

midden een oorverdovende nachtmerrie.

De zoveelste,

Niet meer te tellen,

... Maar nu gaat het goed met hem...”

beweren de dames en heren van de V.R.T.-nieuwsdienst.

Het ga ze goed !

Maar, misschien, heel misschien, noteert het jongetje ooit, man geworden, in zijn dagboek :

“Mister George W. Bush en Mister Blair, ontnamen mij alles, zelfs mijn beide armen, ze schonken mij echter zo'n prachtige prothese en Condoleezza condoleerde mij.”

We hopen voor hem en voor onze journalisten dat hij dan niet in een psychiatrische inrichting zit !

“...maar NU gaat het goed met hem...”

Louis Sorel, Oostende.

Irak voldoende ter beschikking had. De meeste dictators (zoals een Hitler) vechten tot het einde, tot de vernietiging van hun eigen steden en de massale uitmoording van hun burgers. Ook militaire bevelhebbers (denken we aan de slag om Verdun in de eerste wereldoorlog) hebben geen probleem met het massale uitmoorden van hun soldaten.

In Irak is er duidelijk een voortijdige overgave geweest. De zo gevreesde republikeinse garde heeft geen weerstand geboden, van mijnen voorziene bruggen werden niet opgeblazen, de meeste olieputten niet in brand gestoken. Als het aantal slachtoffers al bij al vrij beperkt was, dan is dit te danken aan de Irakezen die niet als fanatiekelingen tot het uiterste zijn blijven vechten.

CLUSTERBOMMEN

Alleen het invasieleger heeft gebruik gemaakt van sterk betwiste, op massaal mensentreffen gerichte wapens. Hun clusterbommen die vreselijke wonden tot op grote afstand veroorzaken, hadden ze, gezien hun snelle en gemakkelijke opmars nooit gebruikt mogen hebben. Het wordt tijd dat alle vredesbewegingen zoveel mogelijk druk uitoefenen om clusterbommen, naast landmijnen op de lijst

van de verboden wapens te plaatsen.

Dit betekent niet dat ik het invasieleger als de 'slechten' beschouw en de Irakezen als de 'goeden'. Het gaat hier om simpele concrete vaststellingen.

VREDESOPBOUW

Oorlog voeren is één zaak, vrede stichten iets anders. We hebben de indruk dat de oorlogvoerende landen weinig interesse hadden voor de organisatie van de vrede. — o.m. de vlugge wissel van vooraf aangeduide verantwoordelijken - dat de vrede, eufemistisch uitgedrukt, veel slechter werd voorbereid dan de oorlog. Voor de heropbouw werd in de eerste plaats aandacht besteed aan een vlug heropstarten van petroleumuitbating, het stoppen van het embargo om de olie-export opnieuw te starten, waardoor de herstelbetalingen zo snel mogelijk konden hervat worden, en het toekennen van belangrijke opdrachten aan grote Amerikaanse bedrijven.

LEUGENS

In elk geval, door Bush en door Blair werd schandalig gelogen, werden bestaande gegevens vervalst, internationale wetten overtreden, wereldwijde repercussies gerisicod. De manier waarop de reorga-

nisatie van Irak na de oorlog werd voorbereid getuigt van een ongelooflijk amateuristische aanpak en schuldige nalatigheid. Voor een neutraal Internationaal Gerechtshof zouden hiervoor zware straffen worden uitgesproken tegen de verantwoordelijken. Dergelijk gerechtshof heeft natuurlijk geen schijn van kans, want in deze wereld is het recht van de sterkste nog altijd absoluut.

CONCLUSIES

Zo komen we tot de belangrijkste conclusies in verband met de Irakese oorlog.

— Deze oorlog met al zijn gevolgen is al bij al een onnodige oorlog geweest en volgens de internationale overeenkomsten een illegale oorlog.

In Irak is een doos van Pandora geopend.

De harde sjiietische fundamentalisten krijgen nieuwe mogelijkheden. De tegenstellingen tussen het zuiden, het centrum met Bagdad en het noorden met de Koerden zullen centrifugale krachten versterken en een nieuw beleid zeker bemoeilijken. De uitschakeling van de Baath partij, die de grote promotor was van de secularisatie, zal het gevaar voor religieuze dominantie versterken.

— Een van de onderliggende, dikwijls vernoemde redenen om deze oorlog te

Hier moeten ze ergens verstopt liggen, die massavernietigingswapens van Saddam

beginnen, heeft te maken met het uitroeien van de wortels van het terrorisme na 11 september. Het resultaat op dit gebied lijkt eerder negatief. Het internationaal terrorisme was nooit zo actief als nu.

– Een aantal echte redenen om die oorlog te beginnen kan men vermoeden.

Omdat ik alleen van feiten wil uitgaan, wil ik hierover niet uitweiden.

– De oorlog tegen Irak heeft ook nog andere collaterale schade gebracht die de hele wereld treft. Deze oorlog is immers een van de belangrijkste factoren die het economisch herstel wereldwijd heeft vertraagd.

– Een land dat de wapens cultiveert, dat zijn macht in de eerste plaats afmeet aan zijn militaire macht, is er toe geneigd deze wapens zeer vlug te gebruiken. Het heeft weinig aandacht voor wat men de tweede poot van de 'landsverdediging' noemt, de vredespoot met zijn preventieve, bemiddelende, oorlogvermijdende inspanningen.

Het is nog altijd zo dat alleen als het terrein zich niet leent tot vechten en bombarderen, zoals in Macedonië, serieus gewerkt wordt aan bemiddeling, die dan betere resultaten blijkt te geven dan vechten.

EUROPA

Dit zou een vingerwijzing moeten zijn voor Europa. Had Europa beschikt over een sterk Europees leger en was er een gemeenschappelijk Europees buitenlands beleid, dan was de kans groot geweest

dat we deelgenomen hadden aan de vuile Irakese oorlog. De kans was groot geweest dat een meerderheid van de Europese landen voor deelname aan

meerderheid van de bevolking tegen de oorlog was. Een bijkomende reden om eens ernstig na te denken over het democratisch karakter van Europa in belangrijke zaken.

Europa moet zich in de eerste plaats toeleggen op een preventie- en bemiddelingsfunctie, op de meest renderende, maar totaal verwaarloosde conflictoplossende poot van de Europese verdediging. Een leger uitbouwen moet in de tweede plaats komen en kan beperkt blijven tot de taken die wij moeten opnemen om ons te verdedigen tegen mogelijke aanvallen. Wapens en legers zijn er in overvloed. Door veel mensen en middelen ter beschikking te stellen voor wereldwijde conflictvoorkomende inspanningen zouden we zoveel meer kunnen doen voor de wereldvrede.

In elk geval, de oorlog tegen Irak was meer dan een maat voor niets, het hele concerto klonk vals.

de oorlog had gestemd. Naast de landen die behoorden tot het vroegere sovjet-imperium, zouden vanzelfsprekend Groot-Brittannië, maar ook Nederland, Spanje, Portugal en Italië voor de inval hebben gestemd. Niettegenstaande een grote

VRIENDEN MOETEN BELOOND WORDEN

Goede vriend van Bush gaat in Irak orde op zaken stellen.
Thomas C. Foley moet de privatisering aanzwengelen.

De VS-bezettingmacht krijgt versterking. President Bush heeft één van zijn belangrijkste verkiezingssponsors met een belangrijke opdracht bedacht. Zijn studievriend Thomas C. Foley moet vanaf 11 augustus in Bagdad de Irakese staatsondernemingen overnemen en voortaan de buitenlandse investeringen in het tweestromenland begeleiden en controleren.

De 51-jarige Bush intimus is hierdoor de meester over 200 staatsbedrijven en 500.000 werknemers, indien deze nog werk hebben. Foley gaat deze bedrijven op hun mogelijkheden onderzoeken, verklaarde het Witte Huis, en een privatiseringsplan opstellen. Wat niet in het pakket van Foley bevoegdheid zit, zijn twee staatsbanken en de olieindustrie. De bevoegdheid over de olieindustrie werd onmiddellijk na de VS-inval in maart aan het Haliburtonconcern, in de jaren '90 werkgever van huidige VS-vice president Dick Cheney, overgedragen.

Foley is een persoonlijke en nauwe vriend van Bush. Hij is de baas van de NTC groep. Deze onderneming kwam extra in het nieuws voor zijn saneringspakket: grote aantallen ontslagen en loonsvermindering.

Foley heeft reeds voor zijn aankomst in Bagdad duidelijk gemaakt dat hij in Irak vele staatsbedrijven zal moeten liquideren. De onderliggende reden is duidelijk want heel wat Irakese staatsbedrijven behoren tot de wapenindustrie. Daarvan zijn er in de Verenigde Staten meer dan genoeg... Het is Foley's job om de concurrenten in het Midden-Oosten uit te schakelen. In minder dan een jaar wil hij deze job geklaard hebben. De Amerikaanse bezettingmacht beëidigt zich voor om de gebeurlijke opstanden de kop in te drukken.

Foley's grote bezem zal het zonder het Amerikaanse geweer zeer moeilijk hebben om de opgedragen taak van vriend Bush uit te voeren.

BELOFTE MAAKT GEEN SCHULD

DE VERENIGDE STATEN EN AFRIKA

| Jonathan Holslag |

Vijf dagen lang doorkruiste president Bush het Afrikaanse continent. Daarmee is hij na Carter en Clinton het derde Amerikaanse staatshoofd dat er een meerdaagse reis door Afrika heeft opzitten. Volgens sommige waarnemers duidt dit op een ommezwaai in de buitenlandse politiek ten opzichte van het door problemen geteisterde werelddeel. Critici houden het dan weer bij een cynische maskerade in de aanloop naar presidentsverkiezingen.

Tijdens de eerste dag raakte de *Air Force One* grond op de landingsbaan van Dakar. Bush werd er ontvangen door president Wade die hij ziet als een voorbeeldfiguur van Afrikaans leiderschap. Sinds zijn aantreden is Senegal immers een vrij stabiel land. De hoogtepunten van dit bezoek waren de ontmoeting met zeven West-Afrikaanse leiders over de toestand in Liberia en een bezoek aan het voormalig Nederlandse slaveneiland Goree. Net zoals tijdens de Top van Durban in 2001 weigerden hoge Amerikaanse gasten hun historische verantwoordelijkheid over slavenhandel uit te spreken. Veiligheidsadviseur Rice beschreef het als een 'birth defect.'

De ontvangst in Zuid-Afrika werd voorafgegaan door krasse uitspraken van Nelson Mandela die het had over 'a US leader who cannot think properly.' De Nobelprijswinnaar neemt het Bush persoonlijk kwalijk dat hij in Irak ten oorlog trok zonder mandaat van de Verenigde Naties. Huidig president Tabo Mbeki had weinig goede woorden over voor de Amerikaanse landbouwsubsidies. Ondanks deze kritiek en straatprotest bleef de ontvangst hartelijk. Voor de Verenigde Staten is Zuid-Afrika een belangrijke handelspartner en een factor van stabiliteit in de regio. President Bush drong aan om druk uit te oefenen op de Zimbabwaanse president Mugabe om na zijn betwiste verkiezingsoverwinning als nog af te treden.

Derde tussenstop in Botswana: een rolmodel van vrijhandel. Deze staat doet het economisch inderdaad goed, maar

38,5 procent van de volwassen inwoners is HIV/Aids besmet. Het Amerikaanse staatshoofd beloofde een fonds voor Aids-bestrijding van 15 miljard dollar. Ook voor Uganda, het vierde gastland, had Bush lovende woorden. Hij complimenteerde sterke man Museveni als

een dollar per dag. De dagen voor de reis naar Afrika van president Bush waren er over heel het land nog stakingen en manifestaties. De Nigerianen zijn misnoegd omdat ze niet eens hun eigen brandstof aan de pomp kunnen betalen. Ook de misdaad en de drugshandel in de

De ontvangst in Zuid-Afrika werd voorafgegaan door krasse uitspraken van Nelson Mandela die het Bush kwalijk neemt dat hij oorlog voert zonder mandaat van de VN.

pleitbezorger van de vrije handel. Over de Ugandese inmenging in Kongo werd met geen woord gerept.

Alvorens terug te vliegen naar Washington, hield de delegatie nog enkele uren halt in Nigeria. Als vijfde olielevancier heeft de Verenigde Staten hier harde economische belangen te verdedigen. Tijdens de besprekingen met de pas herverkozen Nigeriaanse president Obasanjo werden de heikle punten handig ontweken. De overheids corruptie is hier onvoorstelbaar. De Wereldbank raamde dat maar liefst zeventig procent van de staatsfinanciën verdwijnen in allerlei patronagenetwerken. Dat verklaart voor een groot deel de kloof tussen enerzijds enkele machtige miljardairs en anderzijds twee derde van de bevolking die moet rondkomen met minder dan

miljoenensteden en het geweld tussen verschillende etnische en religieuze groepen brengen de toekomst van Afrika's meest bevolkingsrijke land in gevaar.

VRIJHANDEL

'Not aid but trade,' zo luidt sinds enkele jaren het devies. Vrijhandel is het sluitstuk van het Amerikaanse ontwikkelingsbeleid. Bush' Afrikatrip had in dit opzicht dan ook veel weg van een promotieronde voor verdere liberalisering. Als Afrika zijn grenzen opent en openbare diensten privatiseert, komt de rest vanzelf wel. Landen die werk maken van vrij verkeer van goederen, snelle liberalisering, het opheffen van handelsbarrières, gelijke behandeling van buitenlandse investeringen en intellectuele eigendomsrechten mogen zo deelnemen aan het *African*

Opportunity and Growth Act (AGOA).

Hierdoor verwerven ze voor negentig procent vrije toegang tot de Amerikaanse markt. In 2001 beloofde de Amerikaanse president ook al 200 miljoen dollar steun aan privé-investeerders in Afrika.

Tussen deze voornemens en de huidige realiteit blijft echter een groot verschil bestaan. De commerciële relaties met Afrika als aandeel van de totale Amerikaanse handelsbetrekkingen blijven beperkt tot twee procent. Daarbij bestaat dit percentage voor het grootste deel uit opbrengsten en investeringen in de oliesector. De invoerstijging uit Afrika Beneden de Sahara komt voor 86 procent ten deel aan de drie grootste olieproducerende landen: Nigeria, Angola en Gabon. Ook de Amerikaanse investeringen concentreren zich voor meer dan zeventig procent in de lucratieve petroleumsector. Deze handel brengt voor de doorsnee Afrikaan weinig zoden aan de dijk. Ten eerste creëren de Amerikaanse oliiegiganten slechts zeer beperkt werkgelegenheid. De installaties worden opgebouwd met materiaal uit het westen en veelal ook door eigen technici onderhouden. In de olierijke kuststaten van Nigeria worden er zelfs bloedige conflicten uitgevochten om de schaarse arbeidsplaatsen. Ten tweede liggen de westerse petrobedrijven niet wakker van de corruptie die welig tiert bij bureaucraten en regeringsleden. *Global Witness* meldt bijvoorbeeld dat er in Angola de afgelopen twee jaren twee miljard dollar aan olie-inkomsten verdwenen is. Dit is een bedrag dat overeenkomt met een kwart van het staatsbudget

Landbouwsubsidies in Amerika, maar ook in Europa en andere economische grootmachten, ondergraven iedere inspanning om de Afrikaanse landen er economisch bovenop te helpen. In mei dit jaar nog bekrachtigde president Bush voor de komende tien jaar een pakket van 190 miljard dollar overheidshulp aan Amerikaanse graan- en katoenboeren. Oxfam berekende dat de Verenigde Staten jaarlijks drie keer meer aan katoensubsidies uitgeven dan het totale budget van de belangrijkste bron van ontwikkelingshulp: USAID. Dit had tot gevolg dat de exportinkomsten van

Burkina Faso dat jaar met twaalf procent terugliepen. Dergelijke betoelaging resulteert ook in een overproductie van de meeste waardoor de internationale beurskoersen van landbouwgewassen kelderen. Voor de meeste Afrikaanse landen met een overwegend agrarische samenleving heeft dit desastreuze gevolgen.

AIDS

15 Miljard dollar beloofde Bush te storten in een Amerikaanse fonds voor Aidsbestrijding in twaalf Afrikaanse en twee Caribische landen. Dit is zondermeer een belangrijke bijdrage in het gevecht tegen de dodelijke ziekte waarmee in Afrika op dit moment dertig miljoen mensen besmet zijn. Maar het is nog lang niet

Amerika wil zijn petroleumafhankelijkheid van het Midden-Oosten afbouwen. Daarom is er meer aandacht voor de olievoorraden die Nigeria en Angola herbergen.

duidelijk of deze belofte ook wordt waargemaakt. Het Congres moet haar fiat nog geven en de Amerikaanse begrotingsdienst heeft met een deficit van naar schatting 300 miljard al veel moeite om de eindjes aan elkaar te knopen. Ten tweede blijft het de vraag of met dit geld ook goedkopere generische Aids-remmers worden aangekocht. In november vorig jaar maakte de president zelf nog duidelijk dat hij van dit soort medicijnen niets wilde weten. De aanstelling van Randall Tobias, voormalig bestuurder van een van Amerika's belangrijkste farmaceutische bedrijven *Eli Lilly and Company* als hoofd van het Aids-programma doet eveneens het tegendeel vermoeden. Terreinwerkers vrezen ook dat Aids-preventieprogramma's op de leest van Bush conservatieve achterban zullen geschoeid worden. Dit betekent waarschijnlijk een beperking van het verspreiden van condoms of in andere woorden: 'First, abstain. If you can't abstain, be faithful. If you can't be faithful use a condom.'

HET GOEDE DOEL

"I'll be carrying a message to the African people that, first, America cares about the future of Africa." Om deze woorden kracht bij te zetten, doet president Bush maar al te graag zijn ontwikkelingsprogramma's uit de doeken. Onder zijn paraplu: een millenniumfonds van 1,3 miljard dollar, 200 miljoen dollar voor het Famine Fund, voor volgend jaar 450 miljoen voor het Aids-bestrijdingsprogramma en meer kwijtschelding van de schuldenlast. In het begrotingsvoorstel voor 2004 lezen we echter dat er tegelijkertijd ongeveer 1,5 miljard aan *Development Assistance* geschrapt wordt. Loze woorden dus, want in het totaalplaatje verandert er weinig. Opvallend is

ook dat maar liefst 36 procent van de middelen voor internationale samenwerking (de uitgaven van het State Department) worden geïnvesteerd in militaire trainingsprogramma's en bestijding van de drugshandel.

Jaarlijks belanden duizenden tonnen graan uit de Verenigde Staten in Afrika. Voedselhulp heet dit officieel, maar in werkelijkheid profiteert vooral de Amerikaanse landbouwer. In Amerika is er immers een overschot. Doordat de overheid massaal graan opkoopt voor 'het goede doel', komt deze praktijk neer op verdoken steun aan de eigen agrarische sector. De kleinschalige landbouw in Afrika zelf is de dupe. De humanitaire hulp komt vroeg of laat immers terecht op de plaatselijke markt en wordt tegen lage prijzen verkocht. Tienduizenden lokale boeren geraken daardoor hun oogst aan de straatstenen niet meer kwijt en gaan over kop. Dat import noodzakelijk is, wordt ontkracht door cijfers van de Verenigde Naties. Landen zoals Kenya,

Tanzania en Zuid-Afrika zijn in staat duizenden tonnen graan ter beschikking te stellen. Ten tweede belanden op deze manier jaarlijks gigantische hoeveelheden genetisch gemanipuleerd voedsel in de voedselketen. Tot spijt van de Afrikaanse landbouw, want die komen in de problemen met de export van voedsel naar Europa.

VEILIGHEID

Ook op het Afrikaanse continent wil Bush een dam opwerpen tegen het internationale terrorisme. In verschillende toespraken werd verwezen naar de aanslagen in 1998 tegen de Amerikaanse ambassades in Kenia en Tanzania en mogelijke activiteiten van Al-Qaeda in de diamanthandel. Vlak voor het vertrek van Bush maakte *The Wallstreet Journal* dan sprake van vier geplande nieuwe legerbases in Ghana, Algerije, Senegal en Mali.

Hoe dan ook, het is twijfelachtig of de veiligheidspolitiek in Afrika er ook een voor Afrika zal zijn. De beelden van de omgebrachte *marines* die naakt door de straten van Mogadishu werden gesleurd, liggen nog op het netvlies van veel Amerikanen. Sinds dit debat in Somalië is de militaire supermacht niet meer geneigd tussen beide te komen in de vele gewapende conflicten. De interventie in Liberia is daar een treffende illustratie van: te laat en te beperkt. Ondanks de ontviambaarheid van de binnenlandse toestand blijven de Verenigde Staten ook voor miljoenen dollars wapens exporteren naar Angola, Kameroen, Ethiopië en Nigeria.

De militaire aanwezigheid vandaag lijkt enkel ingegeven door nationale belangen. Zo is er, hoe kan het ook anders, olie. Amerika wil zijn afhankelijkheid van het Midden-Oosten afbouwen. Daarom wil het zich meer richten op de grote voorraden petroleum die verschillende Afrikaanse landen zoals Nigeria en Angola herbergen. Daarbij biedt de offshore ontginning in de Golf van Guinee meer veiligheid. Ook het rechtstreekse transport naar Amerika over de Atlantische Oceaan is minder kwetsbaar. Een andere strategische uitvalsbasis is de Hoorn van Afrika. Sinds de aanslagen van 9/11 zijn er honderden Amerikaanse mili-

tairen gelegerd in Kenia en Djibouti. Van daaruit controleren ze de engte van de Rode Zee en worden ondermeer Ethiopië en Soedan, die volgens het Pentagon beiden Al-Qaeda-cellen huisvesten, in de gaten gehouden. De Bush-administratie pakte eerder al uit met 100 miljard dollar voor het gevecht tegen terrorisme in Oost-Afrika.

SHOW

Veel mooie beloften dus. Maar in de coulissen van deze mediashow gaat de marginalisering van Afrika gewoon door. De

beleidsmakers in de Verenigde Staten houden niet van die naïeve ontwikkelingshulp of gezwam over eerlijke handel. Dat is alleen goed om de geëmotioneerde Amerikaanse opinie in de voorbereidingen van de presidentsverkiezingen gewetensrust te brengen. Met de reddingsboei van de vrijhandel moeten de uitgeputte drenkelingen zich maar zelf aan boord zien te hijsen.

De auteur is lid van Werkgroep conflictpreventie en internationale veiligheid PCV. ■

'Permanente oorlog voor permanente vrede. De nachtzijde van Amerika's politiek.' van Gore VIDAL

(uitg. Arbeiderspers, 2002, 141pp)

Het boek is een samenzaai van essays, geschreven door een Amerikaan, voor een Amerikaans publiek. Dat laat zich gevoelen in een heel aantal vooronderstellingen, die voor de Europese lezer gelukkig wat worden opgevangen door de noten van de vertaler. Vidal, professioneel criticus van het Amerikaanse establishment,

brengt een naar mijn gevoel niet echt samenhangend verhaal over het afbreken van de Amerikaanse grondwettelijke rechten en vrijheden. Hij doet dat door een aantal belangrijke, op het eerste zicht uiteenlopende gebeurtenissen aan elkaar te linken: de Golfoorlog van '91, de Oklahoma-bomaanslag (Mc Veigh) en de aanslag van 11 september in dit geval. Zijn vlotte schrijfstijl maakt het wel leuker om te lezen, maar daarom niet makkelijker te begrijpen: de redeneringen vragen soms je volle aandacht. Zijn conclusie is ons niet onbekend: de Amerikaanse overheid doet er alles aan om zichzelf, de rijke bovenlaag en een aantal grote ondernemingen (de kapitalisten die al zowat alles in handen hebben) te blijven verrijken, door media-manipulatie, imperialistische oorlogen en het inperken van rechten en vrijheden (waardoor georganiseerd protest wordt afgeblokt).

Intellectualistischer maar bondiger geschreven dan 'Stupid white man' van Michael Moore, die andere Amerikaanse criticus. (zijn boek wordt in de volgende vrede besproken.)

WEST-AFRIKA, EEN REGIO IN STAAT VAN ONTBINDING?

Tot nu toe is de situatie in West-Afrika steeds betrekkelijk stabiel gebleken ten opzichte van Oost- en Centraal Afrika. Deze rust is echter zeer precair. Ivoorkust, vroeger één van de meest voortvarende Afrikaanse staten, werd bijvoorbeeld in minder dan een maand tijd volledig aangegrepen door een hevige burgeroorlog. De situatie is ook zeer gespannen in Guinee waar een half miljoen vluchtelingen uit het buitenland verblijven en de economie een zware crisis beleeft. President Conté die tot nu toe het land bijeenhield, is stervende. In Sierra-Leone wordt het vredesakkoord van 1999 aangetast doordat gewapende bendes nog steeds de belangrijke diamantregio's in handen hebben. Ook in Afrika's meest bevolkingrijke land Nigeria, lijkt de situatie sinds de herverkiezing van president Obasanjo er weinig op vooruit te zijn gegaan (zie Vrede: juni 2003). Eind juli braken er opnieuw onlusten uit in de olierijke Niger delta. De volgende bijdragen werpen een licht op de aard van het recente geweld in Ivoorkust en Liberia.

(J.H.)

LIBERIA	IVO
3 317 000	11
- 5 %	
80 %	

aantal inwoners
jaarlijkse groei van het bruto binnenlands product
percentage inwoners onder de armoedegrans
gemiddelde levensverwachting bij de geboorte

LIBERIA, EEN BEKNOPT RELAAS VAN HET GEWELD

| Jonathan Holslag |

Enkele weken geleden zette Liberia's president Charles Taylor een stap opzij. Zijn situatie was onhoudbaar geworden. Rebellen belegerden de hoofdstad Monrovia en de internationale kritiek op zijn rol in de verspreiding van het geweld naar de buurlanden groeide. Intussen moeten een paar duizend hoofdzakelijk Nigeriaanse soldaten de strijdende partijen scheiden. De Liberiaanse geschiedenis herhaalt zichzelf voortdurend en bestaat uit een aaneenschakeling van gewelddadige excessen en mislukte vredesakkoorden. Ze dwingt tot nadenken over de rol van het Westen en over de zware, structurele problemen die de oorzaak vormen van de zoveel 'falende staten' in Afrika.

BIG BROTHER

In 1812 werd in de Verenigde Staten de wet gestemd die de invoer van slaven verbood. De *American Colonisation Society* (ACS) werd kort daarna in het leven geroepen om zwarte slaven terug naar Afrika te repatriëren. In 1821 bereikte ACS een akkoord met enkele lokale heersers van de West-Afrikaanse Graankust en werd Kaap Mesurado aangekocht. Drie jaar later werd op deze plaats de kolonie Liberia gesticht met als hoofdstad

President Taylor ruïneerde het land maar leverde ook wapens en huurlingen aan de opstandelingen in de diamantrijke Konoprovincie in Sierra Leone.

Monrovia, genoemd naar de toenmalige president James Monroe. Enkele tienduizenden ex-slaven werden vervolgens ver-

scheept. In 1974 wordt Liberia de eerste onafhankelijke republiek van Afrika met bovendien een grondwet die werd opge-

steld door Harvard-professoren.

De volgende decennia ontwikkelden de Americo-Liberianen zich tot de heersende klasse. Hun *Big Brother* was echter nooit ver weg. Amerikaanse bedrijven verwierven langdurige concessies voor de exploitatie van bijvoorbeeld rubberplantages. In 1920 sloot Firestone een overeenkomst voor 99 jaar waardoor het meer dan vierduizend hectare in het bezit kreeg tegen de jaarlijkse huurprijs van amper zes dollarcent per are. Alle grondstoffen zoals goud en diamanten die ontdekt zouden worden, zouden eveneens toebehoren aan Firestone. De geregelde opstanden van de oorspronkelijke bevolking die nauwelijks mee kon profiteren van de economische groei, werden onderdrukt door de Amerikaanse marine die quasi permanent aanwezig was.

BURGEROORLOG

Na een lange periode van hongersnood, verhoogde rijstprijzen rees de misnoegdheid onder de arme bevolking. In 1979 na een uitbarsting van geweld in de hoofdstad, pleegde eerste sergeant Samuel Doe een staatsgreep. Hij consolideerde zijn macht door een coalitie te smeden van etnische Krahn en Mandingo. De elites van deze twee groepen streken de opbrengsten op van de export van rubber, goud en diamanten en plaatsten hun eigen trawanten aan de top van het leger (AFL). De ene discriminatie werd dus door de andere vervangen.

Eind jaren tachtig na vervalste presidentsverkiezingen en economische malaise nam de onrust opnieuw toe. Gedurende deze periode daalde het Bruto Nationaal Product (BNP) per inwoner jaarlijks met 5,2 procent en steeg de werkloosheid in vijf jaar tijd met naar schatting zeven procent. Doe werd steeds luider beschuldigd van favoritisme ten opzichte van andere etnische groepen. Als reactie werden politieke oppositiepartijen verboden en demonstraties *manu militari* onderdrukt. In 1989 riep het *National Patriotic Liberian front* (NPLF) onder leiding van Charles Taylor een gewapende opstand uit tegen het regime van Samuel Doe. Enkele maanden later werd hij publiekelijk vermoord. Toen in juni 1990 het geweld zich verspreidde tot

in de straten van Monrovia, beval de Amerikaanse president Bush senior een flottielje van drie marineschepen met een tweeduizendtal soldaten aan boord op te stomen naar de kust van Liberia. Pas na twee maanden werden enkele pelotons aan land gezet om Westelingen te evacueren.

De crisis nam snel uitbreiding. Het NPLF verenigde de belangen van de etnische Mano en Gio, maar had net zoals de andere strijdende partijen, waaronder het ULIMO-Front, nauwelijks een politieke agenda. De frontlijn kreeg vorm al naargelang ze zich aanpaste aan de economische belangen die er te verdedigen waren: de diamanthandel, de ontginning van hardhout, mogelijkheden tot plunderen, etc. De vredesbestanden van 1993 en 1995 hielden telkens nauwelijks enkele weken stand en de West-Afrikaanse troepenmacht onder mandaat van de Verenigde Naties (ECOMOG) had nauwelijks greep op de situatie. Ze werd er zelfs van beticht medeverantwoordelijk te zijn voor de plundering van het land.

In augustus 1996 werd dan in aanvulling op het Abuja-akkoord van 1995 een nieuwe vredesovereenkomst getekend die in 1997 presidentsverkiezingen voorspog. Tot aan het midden van de jaren negentig vielen er naar schatting tweehonderdduizend dodelijke slachtoffers en was de helft van de bevolking op de vlucht gejaagd.

Charles Taylor behaalde een overweldigende verkiezingsoverwinning nadat hij zich had verzekerd van de controle over omvangrijke campagnemiddelen en het enige nationale radiostation. Hij slaagde er op voorhand ook in om de misnoegde vluchtelingen massaal te weren van de stembussen.

Tussen 1997 en vandaag slaagde Taylor er tijdens zijn ambtstermijn in om het land verder te ruïneren (zie Vrede: juli/augustus). Thans wordt hij ook aangeklaagd door het Speciale Gerechtshof van de Verenigde Naties in Sierra-Leone. Taylor wordt immers mee verantwoordelijk gesteld voor de onrust tijdens de burgeroorlog in het buurland omdat hij de rebellenbeweging RUF financieel steunde en bevoorradde met wapens. Ook recent nog bleek de Liberiaanse regering

nog wapens en huurlingen te leveren aan de opstandelingen in de diamantrijke Konoprovincie in Sierra-Leone, verzetsgroeperingen in zuidelijk Guinee en de MPIGO-rebellen in Ivoorkust.

In 2000 startten de Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD) vanuit Sierra-Leone met de inname van de stad Lofa het offensief in tegen regeringsgezinde troepen. Dit betekende de aanvang van een nieuwe episode in de bloedige geschiedenis van Liberia. Uiteindelijk werd zo de eerdere burgeroorlog min of meer verder gezet onder andere namen. De LURD bestaat uit een ULIMO-fractie van etnische Mandingo's. De andere rebellengroep, de Movement for Democracy in Liberia (MODEL), groeide dan weer uit de ULIMO-component van etnische Krahn. Ook hier waren de politieke ambities onduidelijk.

Het Commissariaat voor de Vluchteling van de Verenigde Naties en *Human Rights Watch* maken sprake van het systematisch plunderen van dorpen en vluchtelingenkampen en het gedwongen rekruteren van kinderen.

Na een goed jaar tijd bezetten de rebellen de helft van de landoppervlakte. De Verenigde Naties pleitten voor een interventie en legden een embargo op voor de invoer van wapens en de uitvoer van diamanten en hardhout. Maar tot een militaire tussenkompst bestond geen bereidheid. Zelfs de Verenigde Staten in al hun enthousiasme in hun strijd voor democratie leverden geen enkele inspanning. Voor het oog van de internationale pers zette een *Navy*-helikopter in de binnentuin van de Amerikaanse ambassade zo nu en dan een handvol mariniers neer. Maar dit creëerde meer een mediatieke suspense dan dat het een daadwerkelijke voorhoede betekende van een aanzienlijke interventiemacht. Pas toen de chaos in de hoofdstad Monrovia compleet was, stuurde Washington een flottielje van drie marineschepen met een tweeduizendtal soldaten aan boord op te stomen naar de kust van Liberia. Enkele honderden *marines* leverden daarna niet meer dan logistieke steun aan de West-Afrikaanse vredessoldaten. ■

IVOORKUST: DE ETNISCH-ECONOMISCHE SPAGAAT

| Jonathan Holslag |

Deze maand verlengde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties het mandaat van de vijfduizend man sterke vredestroepenmacht in Ivoorkust. Na de bloedige burgeroorlog bewaken de vijfduizend Franse en West-Afrikaanse soldaten het zeer fragiele staakt-het-vuren dat in mei dit jaar te Marcoussis werd afgesloten. Het geweld laaide op in september vorig jaar en escaleerde tot een bloedige burgeroorlog tussen de regering-Gbagbo en de rebellen uit het noorden. Deze crisis is zondermeer het gevolg van een complexe etnisch-religieuze verdeel-en-heers-politiek die gepaard gaat met een algemene economische aftakeling.

VERDEEL EN HEERS

Ivoorkust werd als voormalige Franse kolonie onafhankelijk in 1960. Net zoals verschillende andere Afrikaanse landen erfde het binnen de geforceerde staatsgrenzen een zeer heterogene samenleving. Er bestaan een tiental belangrijke etnische groepen. Net zoals Nigeria valt het land ook onder te verdelen in een christelijk zuiden en een quasi islamitisch noorden dat thans vooral bewoond wordt door migranten uit Burkina-Faso, Mali en Guinee. Het zijn deze breuklijnen die vier decennia lang politiek zouden worden geëxploiteerd.

In 1957 werd Félix Houphouët-Boigny door de Franse overheid aangeduid als voorzitter van de grondwetgevende vergadering van Ivoorkust. Drie jaar later werd Boigny, alias 'de krokodil', dan verkozen als eerste president. Tijdens zijn opportunistische één-partij-bewind evolueerde Ivoorkust tot een staat met een betrekkelijke stabiliteit, uiterlijk althans. Onder curatele van Frankrijk wel te verstaan. Het is geen geheim dat de Ivoiriaanse ministers werden geïnstrueerd door invloedrijke ambtenaren en diplomaten op *quai d'Orsay*. Strategische functies en de belangrijkste economische troeven bleven eveneens in handen van de Fransen.

Onder het paradigma dat de etnische Akan voorbestemd zouden zijn de macht te dragen, zocht Boigny steun bij de belangrijkste stam uit deze etnische groep: de Baulés. Uit deze gemeenschap rekruteerde hij bijvoorbeeld drieduizend soldaten voor een militie onder eigen commando. Via een uitgebreid patrona-

genetwerk van stamhoofden kocht hij ook de getrouwheid af van de meeste andere belangrijke bevolkingsgroepen. Desondanks kwam het verschillende keren tot zware interne conflicten. In 1969 contesteerde de koning van de Agnis, een etnische groep in het westen, de legitimiteit van Boigny en pleitte voor een aansluiting bij Ghana. Boigny reageerde prompt door enkele honderden soldaten ter plaatse te sturen en de

werden de drie miljoen migranten die vooral in het noorden van het land leefden. Ze gingen door voor 'Ivoiriens douteux' en konden bijgevolg geen enkele aanspraak maken op politieke rechten. Men weigerde hen de Ivoiriaanse nationaliteit hoewel de grondwet dat na vijf jaar verblijf in het land mogelijk maakte. Daarnaast speelde de autochtone elite ook handig het katholicisme uit als bindmiddel van de bevolkingsgroepen in het

Ivoorkust erfde binnen de geforceerde staatsgrenzen een zeer heterogene samenleving: verschillende etnische groepen, een christelijk zuiden en een islamitisch noorden, en thans ook vluchtelingen uit Burkina-Faso, Mali en Guinee.

opstand met geweld te onderdrukken. Een jaar trachtte Kragbé Gnagné, de chef van de Guébié, een eigen politieke partij op te richten. Ook in dit geval werd gereageerd met een repressief militair optreden. Tien dorpen werden verwoest en meer dan vierduizend Guébié kwamen om.

Ondanks de superioriteitspolitiek van de Akan, ook *Akanité* genoemd, wist Félix Houphouët-Boigny de meest invloedrijke etnische entiteiten te verenigen door een gemeenschappelijke rivaal te creëren. Dit

zuiden. Zo voorzag men een fonds voor christelijk onderwijs, terwijl islamitische scholen in het noorden op geen enkele manier op betoelaging konden rekenen. Verder werden katholieke ceremonies en feesten uitvoerig uitgezonden op de staatstelevisie en erkende de regering uitsluitend katholieke feestdagen. Symbolisch werd ook gestart met het bouwen van een gigantische kathedraal in de hoofdstad Yamoussoukrou, geïnspireerd op de Sint-Pieter te Rome. Het zuidelijke deel van Ivoorkust kon ook aan-

zienlijk meer profiteren van de economische groei ten opzichte van het hoofdzakelijk islamitische noorden. Enkel via contacten met de islamitische leiders en noordelijke stamhoofden, kon men grootschalige onlust voorkomen. Het is deze discriminatie op basis van religie en nationaliteit, dit concept van *Ivorité*, dat als oorzaak van de recente spanningen beschouwd kan worden.

In 1993 overleed president Houphouët-Boigny. Hij werd opgevolgd door zijn dauphin Henry Bedié. Onder zijn bewind werd de economie op recept van de Bretton Woodinstellingen via Structurele Aanpassingsprogramma's (SAP) grondig geliberaliseerd. Deze maatregelen deden hem ondermeer door een toenemende werkloosheid en corruptieschandalen in ongenade vallen bij een groot deel van de bevolking. Vanaf dit moment werd Alassane Ouattara, een voormalig eerste minister en technocraat bij het Internationale Muntfonds (IMF), als vertegenwoordiger van de allochtone gemeenschap de belangrijkste uitdager van de *Ivorité*-politiek. De regering voerde echter aan dat Ouattara ten onrechte tot de ivoorische nationaliteit genaturaliseerd was en vaardigde een internationaal aannemingsbevel uit waardoor hij politiek buiten spel werd gezet.

Zes jaar later pleegde generaal Robert Guéï een staatsgreep. Bedié vluchtte het land uit. Onder zijn militaire junta werd het leger grondig gezuiverd van ontrouwen. De verzoeningpogingen met het RDR, de partij van Ouattara, liepen spaak tijdens een referendum over een nieuwe grondwet die het niet-ivoorische onmogelijk bleef maken deel te nemen aan presidentsverkiezingen. Negen maanden na zijn aantreden organiseerde het militaire regime in 2000 presidentsverkiezingen. Wanneer Guéï zichzelf na de stembuslag tot winnaar uitriep, barstte een grootschalige volksofstand los in de grootsteden en moest hij vluchten naar het buitenland.

Met de steun van Frankrijk werd de belangrijkste oppositiekandidaat Laurent Gbagbo vervolgens aangesteld tot nieuw staatshoofd. Hij vervolgde zondermeer verder het xenofobe *Ivorité*-discours. Identiteitskaarten werden zo vijftien keer

duurder voor genaturaliseerde migranten, hij gaf de toestemming ingeweken Burkinabese en Malinese landbouwers van hun velden te verjagen en om vluchtelingen nederzettingen in de sloppenwijken van Abidjan met de grond gelijk te maken. *Amnesty International* maakt ook gewag van het elimineren van politieke tegenstanders en het werd Ouattara opnieuw verboden deel te nemen aan verkiezingen, deze keer voor het parlement. Zijn poging om onder het mom van budgettaire redenen ook het leger te herstructureren vormden de aanleiding tot het uitbarsten van het geweld in september vorig jaar. Na de ministeries van veiligheid en defensie en de functie van stafchef te hebben toegekend aan leden van zijn eigen Bété-etnie maakte Gbagbo werk van het zuiveren van de troepen. De jonge soldaten die werden gerekruteerd onder Guéï en anderzijds

De Franse economische belangen zijn aanzienlijk. Grote Franse bedrijven hebben geprofiteerd van de privatiseringen en bezitten quasi monopolies in de energie-, telecommunicatie- en media-sector.

ook de militairen uit het noorden werden prompt uit het leger gezet.

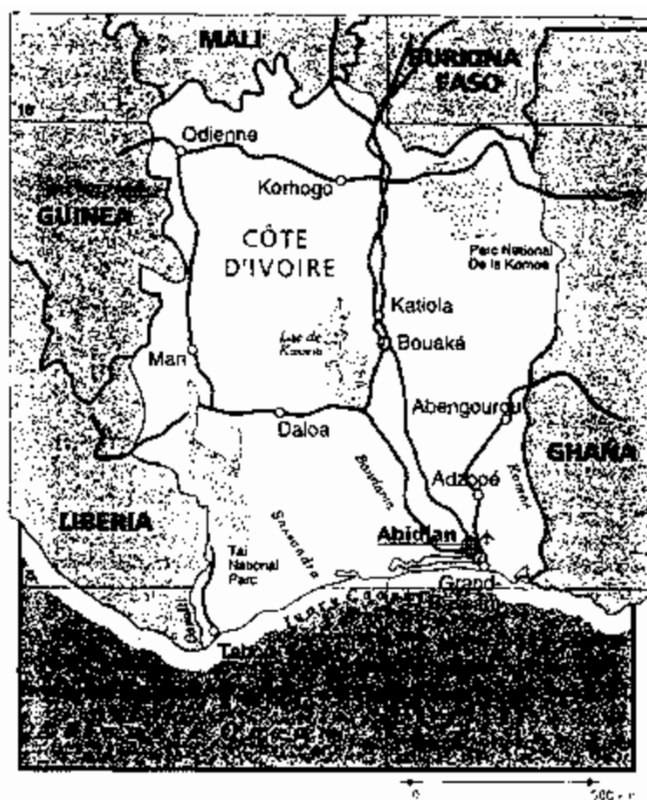
Op 19 september 2002 brak er bijgevolg muiterij uit in de gendarmeriebases van Abidjan en Bouake. Dezelfde dag nog werden enkele hoge legerofficieren uit de entourage van Gbagbo uit de weg geruimd. De opstand verspreidde zich in sneltempo. Drie rebellenbewegingen, *Le Mouvement populaire ivoirien du Grand Ouest* (MPIGO), *Le Mouvement pour la justice et la paix* (MJP), en *Le Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire* (MPCI), hoofdzakelijk bestaande uit allochtonen gesteund door hun landen van herkomst, Burkina-Faso en Liberia, bezetten begin dit jaar de helft van het land.

Van september vorig jaar tot juli kwamen naar schatting drieduizend mensen

om, 1,5 miljoen sloegen op de vlucht. Door systematische verkrachtingen dreigt in Ivoorkust na het geweld ook het Aidsvirus aan een dodelijke opmars begonnen. Op economisch vlak is de productie van cacao volledig stilgevallen wat leidt tot zware inkomstenverliezen. Ondanks de amnestie voor de rebellen die begin augustus werd afgekondigd en het feit dat verschillende oppositieleiders nu deelnemen aan de regering, blijft het wantrouwen groot. Geen van de strijdende partijen is tot dusver van start gegaan met ontwapenen. Door clandestiene handel vanuit de buurlanden zijn tienduizenden stuks lichte wapens over Ivoorkust verspreid geraakt. Er gaat ook geen week voorbij zonder demonstraties waarbij jonge volwassenen hun misnoegdheid uiten over het Franse vredesplan en over de massale werkloosheid en armoede.

GLOBALISERING EN GEWELD

Na de onafhankelijkheid opteerde president Boigny voor het zogenoemde 'libéralisme ouvert sur l'extérieur avec une intervention direct de l'Etat.' Als koloniale nalatenschap bleef de economie van Ivoorkust sterk afhankelijk van de export van landbouwgewassen: cacao, koffie en katoen. De plantages werden geëxploiteerd door Franse bedrijven en door staatsbedrijven. Veertig procent van de opbrengsten werden via allerlei heffingen doorgesluisd naar de staatskas. Ze stelden president Boigny en consorten in staat patronagenetwerken te financieren die de getrouwheid van de elite van de verschillende etnische groepen en aanvankelijk ook de migrantengemeenschappen af te kopen.

Het staatskapitalisme leidde vanaf begin jaren zestig tot 1976 tot een gemiddelde jaarlijkse groei van het bruto nationaal product van negen procent. Economen gingen dan ook al snel spreken van een 'miracle ivoirien'. In werkelijkheid impliceerde deze organisatie een aantal belangrijke structurele problemen. De inwijkelingen uit de buurlanden maakten al snel twee derde uit van het totale aantal plantagearbeiders en maar liefst een vierde van de Ivoiriaanse bevolking. De belastingopbrengsten werden door de overheid echter bijna uitsluitend geïnvesteerd in de zuidelijke regio die vooral bewoond werd door autochtone Ivoirianen zoals het nieuwe economische hart: de zeehavenstad Abidjan. De hoofdzakelijk exportgerichte primaire economie bleef ook sterk afhankelijk van de fluctuerende internationale grondstoffenprijzen en van de verhoopde industriële groei kwam nauwelijks wat terecht.

In 1979 startte een recessie doordat de prijzen van cacao en koffie kelderden en de oogsten grotendeels mislukten door een langdurige droogte. Vanaf dit moment startten doorgedreven schuldherschikkingen door de Club van Parijs en

de Bretton Woods instellingen. Frankrijk alleen al pompte in 1994 en 1995 respectievelijk 1,4 en 1,1 miljard dollar in de Ivoiriaanse economie. Gaandeweg werd er een eerste zeer doorgedreven fase van privatisering en liberalisering ingeluid. Onder Bedié leidde een stijging van de cacao-prijzen en een devaluatie van de CFA tot een korte heropleving. Na 1998, de periode van de staatsgreep door Robert Guéi, volgde echter opnieuw economische aftakeling die blijft duren tot vandaag.

Tijdens de jaren negentig mondden de opeenvolgende economische crises uit in een sociaal slagveld. Gedurende de periode van 1989 tot 1999 daalde het inkomen *per capita* van duizend dollar in 1980 tot 670 dollar in 2000 en kende het bruto nationaal product een negatieve groei van 0,2 procent. Ondermeer door de SAP's steeg door afslankingen van staatsbedrijven de werkloosheid wat leidde tot een sterk verarmde stedelijke bevolking. Het aantal armen in de landelijke gebieden verdrievoudigde en nam in het belangrijkste economische centrum, Abidjan, toe met 15,8 procent. Een bijkomend gegeven was dat de oude cacaobomen van de autochtone bevolking stilaan minder vruchten begonnen te dragen terwijl de jongere stammen die in de jaren 1980 geplant werden door vooral de Burkinabés meer vruchten afleverden en dus een zware concurrentie betekenden. In dit licht moet zeker de wetswijziging van 1998 gezien worden die niet-Ivoirianen verbodt grond te bezitten

DE FRANSE CONNECTIE

In februari trokken duizenden mensen door de straten van Abidjan. Ze scandeerden tegen de aanwezigheid van Franse troepen die de rebellen zouden bewapenen en vooral tegen de vermeende bemoeizucht bij het bepalen van toekomstige presidentskandidaten. De rebellen beweerden dan weer dat de militairen het overheidsleger steunden. Van oudsher is er in Ivoorkust een Franse marinebasis aanwezig. Vandaag houden een drieduizendtal infanteristen en *Légionnaires* toezicht op de uitvoering van het staakt-het-vuren.

Het is hoe dan ook de verdienste van de Franse diplomatische inspanningen dat er op dit moment een vredesakkoord bestaat. De Franse tussenkomst kan door een aantal factoren verklaard worden. Ten eerste wil Frankrijk opnieuw aan politieke invloed winnen in de *Francophonie Africaine*. Er zijn immers kapers op de kust. Zowel Groot-Brittannië na bijvoorbeeld haar interventie in Sierra-Leone als de Verenigde Staten (zie verder) tonen opnieuw interesse in het continent, zij het meestal uitsluitend in de economische troeven.

De Franse economische belangen in Ivoorkust zijn aanzienlijk. Tienduizend Fransen zijn er tewerkgesteld en grote bedrijven zoals Bouygues, Bolloré en France Télécom hebben geprofiteerd van de privatiseringen en bezitten quasi monopolies in de energie-, telecommunicatie- en mediasector.

WONDERLAND

Discriminatie en favoritisme hebben samen de economische marginalisering, die een typisch kenmerk is van de impact van globalisering op Afrika, Ivoorkust in een diepe afgrond gestort. Op economisch vlak was het land een 'wonderland' dat naar de mening van het IMF en de Wereldbank kon doorgaan als modelvoorbeeld. Waar men echter aan voorbijging, is het feit dat geweldige economische macroresultaten een structurele politieke en etnische chaos maskeerden.

J. Hoislag is lid van de werkgroep Conflictpreventie en Internationale Veiligheid PCV

AZIË EN HET DOLLARIMPERIUM

| Uytterhaeghe Antoine |

Globale hegemonie steunt op twee dingen, de economisch financiële macht en de militaire dominantie.

De hegemonie van de VS is afhankelijk van de macht van de Amerikaanse munt in het dollarsysteem, d.w.z. de machtsuitoefening van de dollarstandaard in het IMF. Door het brutaal en agressief optreden van de Verenigde Staten in Irak, beginnen de geallieerde vrienden van Washington hun jarenlange betrekkingen met Washington, de dollar inclus, kritisch te overdenken.

De militaire agressie en de bezetting van Irak heeft tot gevolg dat op korte termijn de andere olie uitvoerende landen die zouden overwegen hun olieexport in euro's in de plaats van dollars af te rekenen, tot andere gedachten te brengen. Maar het militair optreden van de VS heeft zeker niet het streven vermindert van zeer veel landen om zich meer en meer te onttrekken aan de machtsgreep van de Pax-Americana, die ze als een bedreiging ervaren voor hun soevereiniteit.

In Azië kan men reeds duidelijk aanwijzingen in die richting vaststellen. Concreet gezegd Japan, China, Zuid-Korea, alsook de Asean-landen hebben hieromtrent reeds hun intenties bekend gemaakt. Er zijn met name concretere aanduidingen dat deze landen er ernstig over nadenken om hun centrale banken de opdracht te geven hun valutareserves voor een groot deel in euro's om te zetten. Wanneer men weet dat deze dollarreserves, die zich in de kluisen van de centrale banken van Azië bevinden, enorme bedragen vertegenwoordigen, dan verdient deze beweging alle aandacht.

Deze tendens toont aan dat de naoorlogse machtsbasis van de dollar zeer broos geworden is. We kunnen ons dan ook de vraag stellen, of de oorlog tegen Irak eerder een daad van strategische zwakte is dan van een van sterkte. Wat zich in de komende maanden op monetair en handelsvlak kan en (waarschijnlijk) zal ontwikkelen, hoe EU hierop zal inspelen en de reactie van Washington, kunnen van zeer groot belang zijn en grote wijzigingen aanbrengen op de globale economische wereld-

kaart. Zowel in goede als in slechte zin. Alles zal afhangen van de reacties van de regeringen.

LAAT AZIË DE DOLLAR LOS?

De centrale banken van de Asean + 3 landen die veel exporteren en weinig importeren vertegenwoordigen 95 % van alle mondiale handelsoverschotten. Daarvan

Zonder de honderden miljarden dollar, die Azië in VS-handelsleningen en waardepapieren geïnvesteerd heeft, zou de rente in de VS veel te hoog staan en de VS-economie in een grote recessie terecht gekomen zijn.

herinvesteren ze 80% in Amerikaanse waardepapieren en andere leningen. Op dit ogenblik hebben de Asean + 3 landen ongeveer 90% van de VS-dollarreserves in hun bezit. Azië is naast Opec de belangrijkste economische steunpijler van het dollarimperium of de Pax-Americana. Washington pokert ermee dat Azië, die zoveel dollars in zijn bezit heeft ervoor zal terugschrikken om ook maar iets te ondernemen dat een verdere verzwakking van hun dollarinvesteringen zou kunnen veroorzaken.

WAT ECHTER, WANNEER HIERIN EEN VERANDERING ZOU KUNNEN KOMEN?

Mochten de centrale banken voor hun regionale handel plotseling in een andere munt exporteren, dan zou dit een schok-

golf veroorzaken aan de andere kant van de oceaan.

Nu hebben en kunnen deze Aziatische landen een mogelijke verandering in de dollarorde in overweging nemen. Dat kan de basis zijn van een grondige verandering in de toekomst.

Volgens een bericht van Andrew Crockett, de directeur van de Bank for

International Settlements (BIS), is sedert de Azië-crisis van 1998 "Oost-Azië een zeer grote kapitaaluitvoerder geworden". Daarvan heeft in het bijzonder de VS geprofiteerd, om hun tekorten te financieren.

Zonder de honderden miljarden dollar, die Azië in VS-handelsleningen en waardepapieren geïnvesteerd heeft, zou de rente in de VS veel te hoog staan en de VS-economie zou nog in een grotere recessie terecht gekomen zijn, dan nu het geval is. Amerika leeft van geleende middelen. Dit geldt ook voor de militaire hegemonie van de VS.

Een betalingsbalans deficit omvat de importhandel alsook de investeringswinst of verliezen in het buitenland. Oost-Azië importeert dollars om zijn

investeringen te financieren. In 1999 sloeg het deficit om in een overschot van 87 miljarden dollar die zich nu in de handen van de Asean-landen bevinden.

De Bank voor International Settlement schat dat Oost-Azië in het voorbije jaar een overschot van 200 miljard dollar bereikt heeft. Alles werd belegd in VS waardepapieren en Amerikaanse handelssleningen in USA \$.

Ondertussen willen de investeerders uit Europa en het Midden-Oosten het dollarrisico verminderen door hun Amerikaanse vermogenswaarden te verkopen. Worden Oost-Azië, Japan en China verplicht ze te kopen om een ineenstorting van de dollar te verhinderen? Volgens betrouwbare ramingen bezitten de Aziatische centralebanken samen een reservekapitaal van ongeveer 1,5 biljoen dollar. Ze zijn naast de petro-dollars de financiële steunpilaar van de Pax Americana. Ook zijn ze verplicht om dollars aan te kopen om te verhinderen dat de pariteit tussen hun nationale munt en de dollar te zwaar verandert, en dat hun munt te veel in waarde stijgt ten opzichte van de Amerikaanse.

De Asean landen, Japan en China, stellen vast dat ze in het bezit zijn van honderden miljarden aan slinkende Amerikaanse vermogenswaarden en leningen in Amerikaanse dollars.

AZIATISCHE ALTERNATIEVEN

Men begint in Azië er meer en meer over na te denken om een Aziatisch muntfonds, naar het voorbeeld van de EU, te stichten. Dit is echter nog verre toekomstmuziek want hiervoor moeten ze eerst de grote politieke obstakels en verschillen overwinnen, alsook de angst van Japan voor de mogelijke Chinese hegemonie in dit muntfonds. Het kan dan nog enkele jaren duren vooraleer dergelijk muntfonds in deze regio tot stand komt.

Maar de omzetting van staatsleningen en waardepapieren in de regionale munten, dat kan sneller gerealiseerd worden. De gewezen premier van Maleisië, Mahathir Mohamad, deed op 16 juni II. in Kuala Lumpur een voorstel waarbij de olie en het gas van Maleisië zowel in dollars als in euro zouden kunnen aangekocht en betaald worden. Japan is een grote afne-

DE ASEAN-LANDEN

(Association of Southeast Asian Nations)

Verbond van Zuidoost-Aziatische Naties

is een internationale regionale organisatie dat een gebied bestrijkt met 890 miljoen inwoners. De zetel van Asean staat open voor alle Zuidoost-Aziatische staten die de doelstellingen van de Asean onderschrijven.

Standplaats: Djakarta – Indonesië

Oprichtingsdag en plaats

08 augustus 1967 in Bangkok (Thailand)

Aantal lidstaten: 10

Brunei (1984)

Indonesië

Cambodië (1999)

Laos (1997)

Maleisië (1997)

Filipijnen

Singapoer

Thailand (1995)

Vietnam (1995)

Waarnemer

Papoea Nieuw Guinea

DOELSTELLINGEN:

De voornaamste doelstellingen zijn:

1. het versnellen van de economische groei, de sociale vooruitgang en de culturele ontwikkeling
2. samenwerking op economisch, sociaal, cultureel, technisch, wetenschappelijk en administratief gebied
3. meer samenwerking op het gebied van landbouw, de industrie en handel
4. samenwerking met andere internationale en regionale organisaties

ACTIVITEITEN

Economische samenwerking heeft geleid tot een systeem van preferentiële handelsovereenkomsten, een voorkeursbehandeling voor internationale conflicten in de wereld en op Aziatische continent. Speciale afspraken regelen het beheersen en regeling van onderlinge conflicten en de aanwezigheid van militaire bases van vreemde mogendheden. Over al deze zaken worden er door de Asean gereld besprekingen gehouden met landen in de regio als Japan, China en Australië. Maar ook met de VS en de EU worden regelmatig gesprekken gevoerd. Met Hongkong, Taiwan en Zuid-Korea worden nauwe banden onderhouden.

ORGANEN

1. Jaarlijkse Conferentie van ministers van Buitenlandse Zaken – tijdens deze bijeenkomst wordt het beleid uitgestippeld.
 2. Standing Committee – ambtelijke vertegenwoordiging dat tussen de jaarlijkse zittingen regelmatig bijeenkomt.
 3. Permanente en ad hoc comités, werkzaam op alle terreinen van het maatschappelijk en sociale leven.
 4. Nationaal secretariaten in elke lidstaat.
- Sinds de topbijeenkomst van 1976 heeft Asean een permanent centraal secretariaat in Djakarta. Aan het hoofd daarvan staat een secretaris-generaal, hij wordt verkozen door de ministers van Buitenlandse Zaken van de lidstaten voor een periode van twee jaar

Zuid-Korea en China. In de regio vreest men dat Washington tegen Korea een militaire operatie zou starten zoals ze tegen Irak hebben gedaan. Japan en Zuid-Korea blijven afhankelijk van de militaire veiligheidsgarantie van de VS en Washington buit dit uit, om ze tot toegevingen te dwingen in de handel en op economisch terrein. Een militair optreden van de Verenigde Staten tegen Korea zou een grote chaos in de regio veroorzaken.

(Bron: Professor F. William Engdahl – boek "Met het oliewapen tot wereldmacht").

mer van aardgas uit Maleisië. Dit voorstel werd een dag na de bijeenkomst van Aziatische leiders in Tokio gedaan.

Op deze bijeenkomst zijn ze tot de conclusie gekomen dat het van vitaal belang is een Aziatische markt voor leningen op te richten. Deze van de dollar onafhankelijke markt maakt hen immuun tegen muntspeculaties en kapitaalvlucht.

Dr Mahathir: "We moeten er over nadenken of we aangewezen blijven op de dollar, of niet". Hij werd in deze overdenkingen gevolgd en ondersteund door enkele andere Asean-leiders. We kunnen er van uitgaan dat de Asean + 3 landen behoedzaam in deze richting zullen handelen.

Washington kan bij dergelijke ontwikkeling niet lijdzaam toekijken, daarom zal ze trachten een wig te drijven in de Asean groep.

Washington zal ook de spanningen tussen Noord-Korea en zijn buurlanden uitbuiten om de Aziatische landen van hun plan te doen afzien zich los te maken van de Amerikaanse dollar en zo hun economieën niet langer afhankelijk te laten zijn van de Amerikaanse munt..

Op 6 juni van dit jaar deed de gewezen Pentagon raadgever en leidinggevend figuur van de Amerikaanse neo-conservatieven, Richard Perle, in een interview met een Duitse interviewer van Kanaal N 24 de volgende uitspraak: " Een preventieve nucleaire slag tegen Noord-Korea niet uitgesloten kan worden." Dat is zuivere psychologische oorlogsvoering van de Verenigde Staten. Niet tegen Noord-Korea, maar tegen hun vrienden

DE ECONOMISCHE EN HANDELSRELATIES TUSSEN DE EUROPESE UNIE EN DE ASEAN+3 STATEN

De huidige handels- en economische relaties tussen de EU en de Asean+3 landen vormen een solide basis om deze nog verder uit te bouwen. Azië in zijn geheel is de tweede grootste handelspartner van de Europese Unie; zijn export bedraagt ongeveer 200 miljard euro en de import is ongeveer 320 miljarden euro; het handelsdeficit voor de EU bedraagt 87 miljard euro.

Wanneer we dit vanuit een ander standpunt bekijken gaat het eerder om een positieve dan een negatieve factor. Dit onevenwicht kan dienen om de banden met de Aziatische wereld te versterken. De groeiende kracht van de euro kan een alternatief inhouden om de onafhankelijkheid ten opzichte van de dollar te vergroten.

Verscheidene Aziatische regeringen hebben na de schok van de Azië-crisis, wegens hun afhankelijkheid van de dollar, er immers over gesproken hun munt- en valutareserves te diversifiëren. De euro werd hier als alternatief genoemd.

De Europese Unie heeft verschillende activiteiten ondernomen, om de dominantie van de Verenigde Staten tegen te gaan. Ze zoekt nauwere betrekkingen te ontwikkelen met de Aziatische organisatie APEC (Asia Pacific Economic Cooperation) die door Washington gediscredeerd wordt.

In 1994 al legde de EU een strategie papier op tafel om de gesprekken met de Aziatische regio op gang te brengen en meer inhoud te geven. Zo worden er jaarlijks tussen Azië en Europa economische topgesprekken (Asia-Europe –Meeting, ASEM) gevoerd, alsook bilaterale besprekingen met Japan, China en Zuid-Korea. Op wens van Chirac werd China als speciale gast op G8 top in Evian uitgenodigd.

Vele EU-lidstaten hebben ook hun vertegenwoordiger in de leiding van Asian Development Bank (ADB). Dit is een filiaal van de Wereldbank, waarvan Japan de leiding heeft en dat gedomineerd wordt door de Aziatische landen. De Asian Development Bank kan een belangrijke rol spelen bij de financiering van de regionale economieën, maar werd tot op heden hieraan gehinderd door Washington.

HANDEL IN DIENST VAN DUURZAME ONTWIKKELING

De Wereldhandelsorganisatie (WTO) komt in september bijeen in Cancun, Mexico. De WTO is één van de belangrijkste drijvende krachten achter een onrechtvaardige globalisering waarin de ongelijkheid toeneemt. In dit perspectief roept een breed samenwerkingsverband van vakbonden, organisaties en bewegingen binnen de civiele samenleving, op tot bezinning over de rol die de WTO speelt in de wereldorde van de 21ste eeuw.

De centrale boodschap van het samenwerkingsverband is dat de WTO en de handelsliberalisering terug op hun plaats moeten gezet worden: niet boven maar onder sociale, milieu en ontwikkelings-bekommernissen.

De agenda van de volgende ministerconferentie is tweeledig:

1. een doorbraak realiseren in de onderhandelingsronde die tijdens de vorige WTO-top in Doha in 2001 werd gelanceerd voor een verdere vrijmaking van de wereldeconomie. Veel heeft deze zogenaamde "ontwikkelingsronde" nog niet opgeleverd, het minst nog voor de ontwikkelingslanden zelf.

2. een beslissing nemen over de uitbreiding van de onderhandelingen en dus van de WTO-bevoegdheden met vier nieuwe thema's, namelijk investeringen, overheidsaanbestedingen, concurrentieregels en "handelsvergemakkelijgende maatregelen".

De nieuwe Belgische regering moet deze conferentie van Cancun aangrijpen om te ijveren voor een échte trendbreuk in de huidige, neoliberale, globalisering.

(...)

WERELDBESTUUR

In het licht van de crisis waarmee de internationale gemeenschap momenteel geconfronteerd wordt, roepen onderstaande organisaties op tot een versterking van het multilaterale, en van de Verenigde Naties in het bijzonder. Dit betekent dat er een wereldbestuur moet komen waarin de Verenigde Naties (Wereldgezondheidsorganisatie, UNDP, FAO, UNEP, ...) en de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie) niet langer het zwakke broertje zijn van de WTO, het IMF en de Wereldbank maar daarentegen het sociale, ecologische en maatschappelijke kader aanreiken waarbinnen de wereldeconomie zich moet ontwikkelen.

Het gehele concept van de WTO en zijn rol in de global governance moet dus herbekeken worden. Voor de Belgische regering kan de Conferentie van Cancun al het aangrijpingspunt zijn voor de verwezenlijking van de volgende punten:

Sociale aspecten staan niet op de onderhandelingsagenda van Doha en Cancun. Nochtans kan internationale handel niet losgekoppeld worden van de fundamentele sociale rechten. Daarom moeten de WTO-leden voor Cancun

via toepassing van het voorzorgsprincipe en van product- en procesnormen, mag niet langer als handelsbelemmerend worden beschouwd door de WTO.

Ontwikkelingsthema's staan wél al op de agenda van de WTO. Ontwikkelingslanden hebben ze daar geplaatst: transparantie en inspraak, operationalisering van de "bijzondere en gedifferentieerde behandeling", oplossing van de uitvoeringsproblemen van de bestaande akkoorden zoals de toegang tot medicijnen.

De nieuwe Belgische regering moet deze conferentie aangrijpen om te ijveren voor een échte trendbreuk in de huidige, neoliberale globalisering.

erkennen dat de handelsbesprekingen niet blind mogen gericht zijn op het vrijmaken van de handel, maar dat er rekening moet gehouden worden met sociale aspecten door op wereldvlak een sociale vloer af te spreken. Voor of tijdens de 9e ministerconferentie moet er dan ook een sterkere band en coördinatie tussen de WTO en de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) overeengekomen worden.

In de ministeriële declaratie van Doha werden *milieu-aspecten* voor het eerst als een apart onderhandelingspunt opgenomen. De onderhandelingsagenda hierover blijft echter uiterst beperkt en de tekst is dubbelzinnig. Om het milieu te beschermen tegen de negatieve effecten van vrijhandel, moet de WTO zich in de eerste plaats schikken naar de multilaterale milieu-akkoorden en moeten er inspanningen geleverd worden om tot meer sterke multilaterale milieu-akkoorden te komen. Milieu- en gezondheidsbescherming

Stuk voor stuk dossiers die behoren tot het rechtzetten van de onevenwichten van de Uruguay Ronde, maar die industrielanden alsmaar laten aanslepen, om ze te kunnen gebruiken als pasmunt of instrumenten voor hun eigen agenda, in het bijzonder voor de uitbreiding van de WTO-bevoegdheden. Dit moet stoppen: nog voor Cancun moet er een belangrijke doorbraak in deze dossiers worden gerealiseerd.

Behalve een hervorming van de geschillenregeling bevat de Doha-agenda geen institutionele kwesties. Nochtans is er een grote nood aan meer democratie en transparantie in de beslissingsprocessen en procedures van de WTO. Dit impliceert ook dat er een einde gesteld wordt aan de verwarring tussen de wetgevende, uitvoerende en gerechtelijke bevoegdheden van de WTO, aan de praktijk van geheimhouding in het functioneren van de meeste WTO-organen, aan de praktijk van de "Green Room" en de "Mini-ministeriële con-

ferenties" en aan de schijn democratie die berust op de methode van de impliciete consensus.

Op het Europees niveau moet het onderhandelingsmandaat van de Europese Commissie onderworpen worden aan de instemming en het toezicht van het parlement en getoetst worden aan een ruim publiek debat.

In België zou het parlement jaarlijks een dwingend rapport moeten opstellen over het Belgische WTO beleid, na de regering en de verschillende actoren van de civiele maatschappij, vakbonden, NGO's, verenigingen, te hebben gehoord.

OPENBARE DIENSTEN

Openbare diensten en diensten van algemeen belang moeten uitgesloten worden van de onderhandelingen over de liberalisering van diensten. Deze diensten moeten ten volle en zonder druk van privatisering of deregulering hun sociale rol kunnen blijven spelen. De regulerende capaciteit van overheden mag niet ondermijnd worden door de privé-sector via WTO-disciplines. Overheden moeten ook kunnen terugkomen op een liberaliseringsmaatregel waarvan ze vaststellen dat die desastreuze gevolgen veroorzaakt, en dit na een redelijke termijn, maar zonder dat hiervoor een prijs moet betaald worden. Gezien het belang van de financiële sector in de economische ontwikkeling en stabiliteit moet liberalisering in deze sector met de grootste omzichtigheid behandeld worden.

Ook in de landbouwonderhandelingen is geen vooruitgang geboekt. Door de liberalisering van de landbouwmarkten en de exportsubsidies in vele industrielanden zijn de prijzen voor landbouwproducten niet meer representatief voor de productieve en sociale realiteit van de meerderheid van de boer(inn)en. Vaak leiden ze zelfs naar een vernietiging van familiale landbouwbedrijven en andere jobs in de landbouwsector. Rechtstreekse en onrechtstreekse exportondersteuning moet worden afgeschaft. De overige landbouwsubsidies moeten geheroriënteerd worden naar duurzame rurale ontwikkeling door de bestrijding van rurale armoede, de verbetering van arbeidsvoorwaarden en de promotie van dierenwelzijn en ecologische duurzaamheid. Om zich tegen goedkope invoer te verdedigen, moeten landen, en in het bijzonder ontwikkelingslanden de mogelijkheid hebben import-

beperkende maatregelen te treffen zoals heffingen en kwantitatieve beperkingen. Rijke landen moeten gereguleerde en preferentiële markttoegang verlenen aan ontwikkelingslanden.

Er moeten internationale sluitende afspraken worden gemaakt rond productiebeheersing (o.m. onder de vorm van quota) om overproductie en de ineenstorting van prijzen tegen te gaan.

De problemen rond de toegang tot essentiële geneesmiddelen hebben de controverse rond het TRIPS-akkoord nog doen toenemen.

Aangenomen onder druk van de farmaceutische industrie, leidt TRIPS tot de privatisering van kennis en levensvormen en tot de vorming van monopolies. TRIPS ondermijnt de biodiversiteitsconventie, hindert de toegang tot medische zorgen en geneesmiddelen en belet arme landen om levenskwaliteit te verbeteren en hun technische kennis te ontwikkelen. TRIPS hoort niet thuis in de WTO. Water, lucht, zaaigoed en het leven moeten worden beschouwd als delen van het onvervreembare menselijke erfgoed en dus onttrokken worden aan de logica van de markt. Er moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de begrippen uitvinding en ontdekking en octrooien moeten beperkt blijven tot uitvindingen.

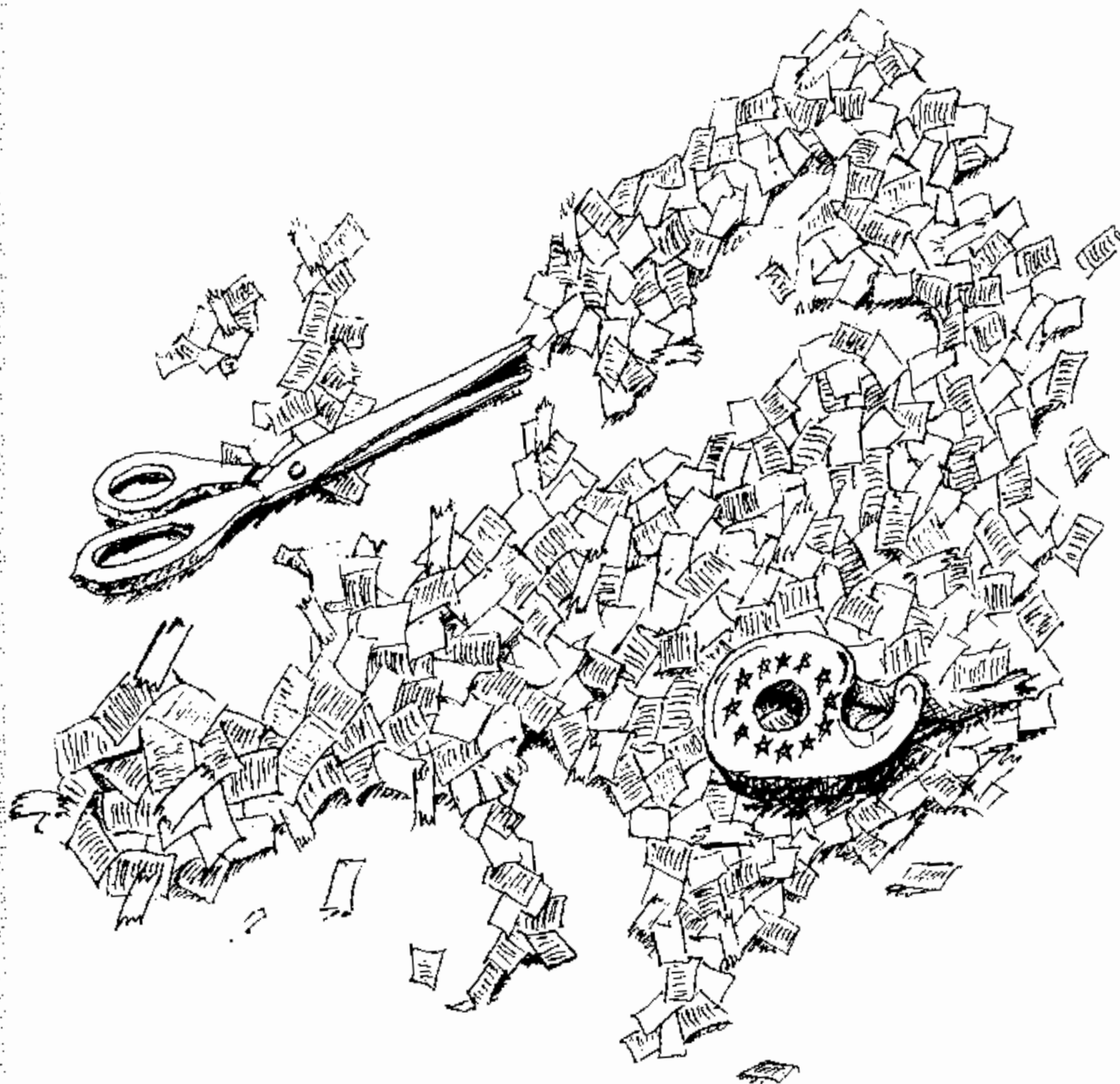
Elk land moet het recht hebben om essentiële generische geneesmiddelen te produceren of in te voeren, in het bijzonder (maar niet alleen) de nodige middelen ter bestrijding van epidemics zoals AIDS, malaria, longontsteking of tuberculose. Indien de industrielanden in de WTO een herziening van het TRIPS-akkoord blokkeren, dringt een moratorium op de uitvoering ervan zich op.

Markttoegang voor niet-landbouwproducten is een onderwerp dat de industrielanden op de agenda hebben geplaatst. In plaats van algemene tariefverlagingen die industrielanden en ontwikkelingslanden in gelijke mate treffen, moeten ontwikkelingslanden het recht behouden hun zwakkere industrieën en hun handelsbalans te beschermen en de eigen doelstellingen van binnenlandse industriële ontwikkeling na te streven. De talrijke handelsbelemmeringen die door de industrielanden in stand gehouden worden, zoals piektarieven, quota en oorsprongsregels (zoals voor textiel), moeten worden afgebouwd. Tegelijkertijd moet vooruitgang worden geboekt in het respecteren van funda-

mentele werknemersrechten, zodat werknemers in ontwikkelingslanden ook de voordelen kunnen genieten van deze verbeterde markttoegang.

WIJ VRAGEN DUS:

- om de hiërarchie van de internationale rechtsnormen te garanderen door de WTO te integreren in het systeem van de Verenigde Naties en de vrijhandel te onderwerpen aan de sociale rechten (fundamentele arbeidsrechten, vrouwenrechten) en aan culturele en milieurechten;
 - het Noord-Zuid evenwicht te herstellen in de WTO akkoorden wat onder andere de operationalisering impliceert van de "bijzondere en gedifferentieerde behandeling" voor ontwikkelingslanden, een snelle oplossing voor de uitvoeringsproblemen van de bestaande akkoorden, zoals de toegang tot geneesmiddelen; de afbouw van exportsubsidies van de industrielanden; het breken met het protectionisme van de rijke landen;
 - een grondige herziening van het TRIPS-akkoord of anders een moratorium op de uitvoering ervan;
 - een democratisering van de WTO en de herziening van het geschillenreguleringmechanisme zodat het doorzichtiger wordt, toegankelijk voor alle lidstaten en meer rechtswaARBORGEN biedt (openbaarheid, onafhankelijkheid, ...);
 - de uitsluiting van de openbare diensten en diensten van algemeen belang uit het toepassingsgebied van GATS; de intrekking van de vragen tot liberalisering van de watersector die de EU aan 72 landen gesteld heeft;
 - elk investeringsakkoord te verwerpen dat geen rekening houdt met de sociale bescherming, de milieubescherming en de noden van de ontwikkelingslanden, of dat de beleidsruimte van regeringen zou beperken of hun capaciteit om regulerend op te treden;
 - garanties voor een parlementaire controle op het mandaat van de Europese Commissaris van Handel en op de Belgische handelsstandpunten;
 - een evaluatie van de bestaande WTO-akkoorden en hun economische, sociale, culturele, gender- en milieu-impact, zoals trouwens voorzien in de Akkoorden van Marrakech.
- De uitvoering van deze eisen vergt een herziening van het mandaat dat verleend werd aan de Europese Commissaris van Handel.

Tekening: Walter

DOSSIER

EEN GRONDWET VOOR DE EUROPESE UNIE WAT DOEN WE ERMEE?

| Francine Mestrum |

Op 19 juli 2003 hebben de 105 leden van de Europese Conventie hun handtekening gezet onder de ontwerp-grondwet die ze voor de Europese Unie hebben uitgeschreven. Dit opmerkelijke resultaat was in zekere zin onverwacht. Niemand had één jaar geleden gedacht dat er ooit een zo grote mate van eensgezindheid zou kunnen ontstaan. "Iedereen heeft willen erkennen dat zijn bevoorrechte oplossing niet noodzakelijkerwijs ook aanvaardbaar was voor de ander", aldus voorzitter Giscard d'Estaing. Beslist, maar deze nieuwe Europese harmonie mag ons niet beletten de ontwerp-grondwet kritisch onder de loep te nemen. Het resultaat daarvan is niet hoopgevend voor de toekomst.

DE ACHTERGROND

De rechtstreekse aanleiding voor deze ontwerp-grondwet is de uitbreiding van de Europese Unie. Op 1 mei 2004 zullen er tien nieuwe Lidstaten uit Midden-Europa toetreden tot een Europese Unie die ooit, in 1958, is begonnen met zes Lidstaten. Volgend jaar zullen het er in totaal vijftientig zijn. Drie andere landen staan te wachten en kunnen eventueel over enkele jaren toetreden (Roemenië, Bulgarije, Turkije). Ook de landen van de Balkan rekenen erop zo snel mogelijk bij de club te mogen komen. De regels en de instellingen die de Unie – destijds de Europese Gemeenschap – bijna vijftig jaar geleden voor zichzelf had bedacht, kunnen deze opdracht niet aan. Het is onmogelijk om efficiënt te besturen wanneer alle beslissingen met eenparigheid moeten genomen worden. Bovendien heeft de Unie er in de loop der jaren tal van opdrachten bij gekregen. De verdragen werden geregeld aangepast en waren verworden tot een regelrecht kluwen waar enkel nog een paar deskundigen de weg in vonden. Meer en meer werd er ook voor gepleit de verdragen om te vormen tot een heuse grondwet, zodat de politieke dimensie van de Europese Unie duidelijker naar voren zou komen.

Op de top van Laken in december 2001 – tijdens het Belgisch voorzitterschap – gaven de staatshoofden en regeringsleiders daarom de opdracht om een conventie samen te roepen. *'De Unie moet democratischer, transparanter en doeltreffender worden. Ze staat voor drie belangrijke uitdagingen: Hoe kunnen het Europese project en de Europese instellingen dichter bij de burger, en vooral bij de jongeren, worden gebracht? Hoe moet het politieke leven en de Europese politieke ruimte worden gestructureerd in een uitgebreide Unie? Hoe kan de Europese Unie een factor van stabiliteit en een referentie worden in een nieuwe, multipolaire wereld?'* Dit zijn de drie vragen waarop de Conventie een antwoord moest vinden. Om alle burgers bij het debat te betrekken werd samen met de Conventie een Forum geopend voor de organisaties van de civiele maatschappij (sociale partners, economische kringen, ngo's, academische vertegenwoordigers, enz.).

EEN ONEVENWICHTIG GEHEEL

De vragen die aan de Conventie werden voorgelegd, geven de beperkingen van de oefening aan. Het ging erom een nieuwe basistekst te schrijven voor een democratischer en transparantere Unie. Het ging er niet om het beleid te bespreken of te veranderen. Dit houdt dus in dat de neoliberale strekking van het Verdrag van Maastricht volledig behouden blijft in de nieuwe ontwerp-grondwet. Dit had enigszins kunnen afgezwakt worden door een meer politiek- en sociaalgericht inleidend hoofdstuk, maar ook dat is niet gebeurd.

De ontwerp-grondwet bestaat uit vier delen, met daarnaast een aantal protocollen.

Deel één is een volledig nieuwe tekst die eigenlijk de kern van de grondwet vormt. Hierin worden de waarden, de doelstellingen en de bevoegdheden van de Europese Unie uitgelegd, evenals de instellingen die vorm moeten geven aan het beleid.

Deel twee is het Handvest voor grondrechten van de Unie. Deze tekst werd slechts minimaal gewijzigd (zie verder) en is integraal overgenomen zoals hij werd goedgekeurd op de top van Biarritz en bekrachtigd op de top van Nice in 2000.

Deel drie is het beleid van de Europese Unie. Hier worden alle beleidsterreinen opgesomd waarop de Unie actief kan zijn. Opvallend hierbij is vooral dat de pijlerstructuur van het Verdrag van Maastricht volledig is verdwenen. De Europese Gemeenschap verdwijnt, maar het beleid wordt grotendeels 'gecommunautariseerd', zelfs de samenwerking op het vlak van justitie en binnenlandse zaken. Alleen voor het buitenlands beleid blijft de eenparigheid gelden.

Deel vier tenslotte bevat een aantal slotbepalingen van juridische aard, en begint met een opsomming van de symbolen van de Europese Unie: de vlag, de hymne, het devies ('Eenheid in verscheidenheid'), de munt en de feestdag (9 mei). Het belangrijkste is hier echter dat de formule van de Conventie wordt

DE EUROPESE CONVENTIE: EEN VERNIEUWENDE FORMULE

De Europese Unie is het resultaat van een interstatelijke samenwerking. Dit betekent dat alle verdragen worden afgesloten tussen staten en dat slechts zij vorm en inhoud kunnen geven aan de samenwerking. Voor elke verdragswijziging moet daarom een 'intergouvernementele conferentie' worden bijeengeroepen die onderhandelt over alle aspecten van het nieuwe verdrag. Deze erg democratische werkwijze werd herhaaldelijk aangeklaagd, omdat verdragen die toch vergaande gevolgen hebben voor het dagelijks leven van de burgers enkel door diplomaten, achter gesloten deuren, worden beraamd.

De formule van de 'Conventie' werd een eerste keer uitgeprobeerd in 2000, toen, na de top van Keulen in 1999 de staatshoofden en regeringsleiders de opdracht gaven om een Handvest voor grondrechten op te stellen. Dit Handvest werd uiteindelijk niet in het Verdrag van Nice opgenomen – maar wel in de ontwerp-grondwet -, maar het succes van de onderhandelingsformule pleitte voor een herhaling. Vandaar dat de top van Laken ook deze formule naar voren heeft geschoven voor het ontwerp van grondwet. In de toekomst zal elke verdragswijziging op deze manier worden voorbereid.

De Conventie voor het uitschrijven van de ontwerp-grondwet bestond uit 105 LEDEN:

De huidige Lidstaten hadden 66 leden:

- Een voorzitter en twee vice-voorzitters: de heer Giscard d'Estaing
de heer Giuliano Amato
de heer Jean-Luc Dehaene
- 16 leden van het Europees Parlement
- 30 leden van 15 nationale parlementen
- 15 afgevaardigden van de regeringen
- 2 leden van de Europese Commissie

Ook de kandidaatlanden waren met 39 leden vertegenwoordigd in de Conventie. (3 leden per land, inclusief Roemenië, Bulgarije en Turkije). Samen brengt dit het aantal leden op 105. Enige voorwaarde voor de participatie van de nieuwe Lidstaten was dat ze de consensus niet zouden verhinderen.

Daarnaast waren er 6 waarnemers van het Comité van de regio's, 3 van het Economisch en Sociaal Comité en 3 voor de sociale partners. Ook de Europese ombudsman was in de Conventie vertegenwoordigd.

België had alles bij elkaar zes leden in de Europese Conventie:

- een vice-voorzitter, Jean-Luc Dehaene
- één lid van het Europees Parlement: Anne Van Lancker
- twee leden van het nationaal Parlement: Karel De Gucht en Elio Di Rupo
- één lid van de regering: Louis Michel

Voor het Comité van de regio's was bovendien Jos Chabert afgevaardigd.

Georges Jacobs van Unicef was aanwezig namens de sociale partners.

De Conventie had ook 102 plaatsvervangende leden die het woord konden voeren wanneer de effectieve leden niet aanwezig waren. Parallel met de Conventie werd een Forum voor de civiele maatschappij in het leven geroepen, dat door de Conventie kon worden gehoord. Dit werd een bijzonder verscheiden forum met ngo's en academische vertegenwoordigers zowel als werkgevers. Hoewel er een erg groot aantal bijdragen werd geleverd door het Forum was dit, in tegenstelling tot de Conventie zelf, geen vernieuwende bijdrage tot de democratisering te noemen. De ngo's en sociale bewegingen zullen zich dringend moeten beraden over een betere vertegenwoordiging bij de Europese instellingen.

De vergaderingen van de Conventie waren openbaar en konden ook rechtstreeks worden gevolgd via Internet. Alle documenten werden eveneens via Internet verspreid. Wat men van de ontwerp-grondwet ook moge denken, het democratisch karakter van de Conventie kan niet in twijfel worden getrokken.

Deze formule neemt niet weg dat de eigenlijke grondwet nog steeds enkel door een intergouvernementele conferentie kan worden goedgekeurd. Deze Conferentie zal zeer waarschijnlijk in oktober 2003 worden bijeengeroepen. Hoe snel het werk wordt afgemaakt hangt af van de wijzigingen die de regeringen eventueel nog willen aanbrengen.

gekozen voor elke toekomstige verdragswijziging. Aan de negatieve kant moet worden opgemerkt dat het Europees Parlement géén recht krijgt om nieuwe verdragen te ratificeren.

In de bijhorende protocollen tenslotte gaat het over de rol van de nationale parlementen in de Europese Unie, over het principe van de subsidiariteit, over het aantal leden van het Europees Parlement en de stemverhoudingen in de Europese Raad en over de werking van de Eurogroep (de Lidstaten die de Euro als munt hebben aangenomen).

Deze protocollen zijn niet onbelangrijk. Dat uitdrukkelijk rekening gehouden wordt met de rol van nationale parlementen is zeker niet te verwaarlozen. Er bestaat reeds een samenwerkingsformule Europees Parlement - nationale parlementen. Deze formule wordt nu bestendigd en er wordt afgesproken dat alle documenten van de Europese Commissie ook rechtstreeks naar de nationale parlementen worden gestuurd. Bovendien kunnen de nationale parlementen een soort alarmbel laten rinkelen wanneer zij van oordeel zijn dat de Europese Commissie te weinig rekening houdt met het subsidiariteitsbeginsel en dus in zekere zin aan bevoegdheidsoverschrijding doet.

In dit artikel wil ik vooral delen I en II bespreken en er conclusies uit trekken voor de institutionele en democratische dimensies van de Europese Unie.

DE WAARDEN EN DOELSTELLINGEN VAN DE UNIE

Wie de preambule en het eerste gedeelte van de ontwerpgrondwet leest, zal niet kunnen ontsnappen aan een groeiend gevoel van onbehagen. Het begint met mooie, hoogdravende verklaringen over beschaving, humanisme, vooruitgang en welvaart, maar het eindigt met vrij ingewikkelde bepalingen over de financiën, de bevoegdheden en de bijzondere regelingen voor het buitenlandbeleid. Zeker, de pijlerstructuur is verdwenen, er is meer klaarheid gekomen in de verdeling van de bevoegdheden, maar of deze grondwet de burger zal kunnen overtuigen is zeer de vraag. De tekst leest vrij moeizaam, en sommige delen moet men twee tot drie keer lezen voor de betekenis min of meer doorsijpelt. Misschien is dit onvermijdelijk in het moeilijke kluwen dat het Europees beleid met zijn instellingen is geworden, maar toch lijkt de doelstelling van Laken hiermee over het hoofd te zijn gezien. Het zou geen slecht idee zijn mocht er een 'lezersvriendelijke' versie kunnen uitgegeven worden van de ontwerpgrondwet.

In de preambule is de veel besproken verwijzing naar de religie volledig verdwenen. Er wordt enkel gesproken over de 'culturele, religieuze en humanistische tradities' van Europa. Dit is iets waar zeker zal op moeten toegezien worden in de onderhandelingen tussen de Staten, want sommige landen hebben de moed nog steeds niet opgegeven. In artikel 51 staat nog wel dat de Unie een 'open, transparante en regelmatige dialoog' voert met de kerken en niet-confessionele organisaties.

Bij artikel een wordt meteen de hybride aard van de Europese Unie duidelijk: 'geïnspireerd door de wil van de bur-

gers en de Staten van Europa om hun gemeenschappelijke toekomst op te bouwen'. Er is heel wat kritiek gekomen op dit artikel omdat een grondwet normalerwijze vertrekt van de soevereiniteit van het volk. De Europese Unie is echter geen superstaat die de nationale staten doet verdwijnen. Zij blijft een interstatelijke organisatie die wel allerhande beleidssectoren afdekt die rechtstreeks van belang zijn voor de burgers. Vandaar de gedeelde oorsprong.

Artikel twee vermeldt de waarden van de Unie: 'respect voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten. Deze waarden hebben de Lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en door het verbod van discriminatie'. Ook over deze tekst is heel wat te doen geweest. Er werd o.m. voor gepleit om de vrede en de gelijkheid van man en vrouw bij de waarden op te nemen. Het valt verder op dat de waarden van het Handvest voor grondrechten, vervat in deel II van de Grondwet, niet worden vermeld bij de waarden van de Unie.

Artikel drie tenslotte vermeldt de doelstellingen: het bevorderen van 'de vrede, haar waarden en het welzijn van haar volkeren'. Lid twee van dit artikel schakelt meteen over naar het economisch hoofdstuk: 'De Unie biedt haar burgers een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid zonder binnengrenzen, en een interne markt waar de mededinging vrij en onvervals is'. Lid drie preciseert verder: 'De Unie zet zich in voor duurzame ontwikkeling van Europa, op basis van een evenwicht-

DE INSTELLINGEN VAN DE EUROPESE UNIE

HET EUROPEES PARLEMENT

Sinds 1979 wordt het Europees Parlement rechtstreeks verkozen. Het telt momenteel 626 leden en mag er vanaf 1 mei 2004 732 tellen. In 2003 werd het statuut van de Europese politieke partijen vastgelegd, maar het statuut van de leden van het EP is nog niet Europees geregeld. Momenteel worden de Europese Parlementsleden vergoed zoals hun nationale collega's. Ook de zetel van het EP lijdt al jarenlang tot discussies. De Europese Raad besliste dat het Parlement minstens twaalf maal per jaar in Straatsburg vergadert. Voor het overige vergadert het Parlement in Brussel, hoewel zijn secretariaat officieel nog steeds in Luxemburg is gevestigd. Het Europees Parlement oefent, samen met de Raad, de wetgevende macht uit in Europa. Het heeft inspraak in bijna alle beleidssectoren. Het heeft echter geen initiatiefrecht en kan niet beslissen over de inkomsten van de Europese Unie.

DE EUROPESE RAAD

De Europese Raad is de vergadering van staatshoofden en regeringsleiders, de Europese voorzitter en de voorzitter van de Commissie. Ook de minister van buitenlandse zaken neemt deel aan de werkzaamheden. De Europese Raad bepaalt de grote beleidslijnen voor de Europese Unie. Hij beslist met consensus.

Tot nog toe werd het voorzitterschap van de Raad waargenomen door de Lidstaten, telkens voor een periode van zes maanden. Dit verandert met de ontwerp-grondwet. De Europese Raad krijgt nu een voorzitter voor een periode van tweeënhalf jaar, verkozen met gekwalificeerde meerderheid. De voorzitter mag geen nationaal mandaat uitoefenen.

DE RAAD VAN MINISTERS

De Raad van Ministers oefent, samen met het Europees Parlement, de wetgevende macht uit. Hij beslist over de meeste zaken met een gekwalificeerde meerderheid (vanaf 1/11/2009 is dit een meerderheid van de Lidstaten die minstens 3/5 van de bevolking uitmaken), maar behoudt de regel van de eenparigheid voor zaken van buitenlands beleid en defensie, voor fiscaliteit en voor een aantal sociale zaken. Zijn werkzaamheden worden voorbereid door een Comité van permanente vertegenwoordigers, dit zijn de ambassadeurs van de Lidstaten bij de Europese Unie.

De wetgevende raad wordt voorgezeten door de Lidstaten, volgens een beurtrol die de Europese Raad vastlegt. De raad algemene zaken wordt voorgezeten door de minister van buitenlandse zaken. De Europese Raad beslist over de diverse raadsformaties die kunnen vergaderen.

DE EUROPESE COMMISSIE

De Europese Commissie is de uitvoerende macht van de Europese Unie. Zij wordt verkozen voor een periode van vijf jaar en haar mandaat valt samen met dat van het Europees Parlement. De leden van de Europese Commissie zijn onafhankelijk, waarmee wordt bedoeld dat ze geen instructies mogen ontvangen van hun Lidstaten.

Beslissingen worden genomen met een gewone meerderheid. De voorzitter van de Europese Commissie wordt voorgedragen door de Europese Raad, maar moet verkozen zijn in het Europees Parlement. Hij stelt de Commissie samen en kiest zijn leden onder de drie kandidaten die per land worden voorgedragen. De kandidaat-leden worden gehoord door het Europees Parlement dat ook zijn goedkeuring moet geven aan de samenstelling van de Commissie. De Europese Commissie heeft het initiatiefrecht. Zij is verantwoording verschuldigd aan het Europees Parlement en kan met een motie van wantrouwen worden afgezet.

Vanaf 1 november 2009 zal de Europese Commissie bestaan uit vijftien stemhebbende leden en een aantal gewone leden. Tot dan zal elke Lidstaat een volwaardig commissaris kunnen hebben.

HET HOF VAN JUSTITIE

Het Hof van Justitie ziet toe op de correcte toepassing van het communautaire recht.

DE REKENKAMER

De Rekenkamer ziet toe op de correcte uitvoering van de Europese begroting.

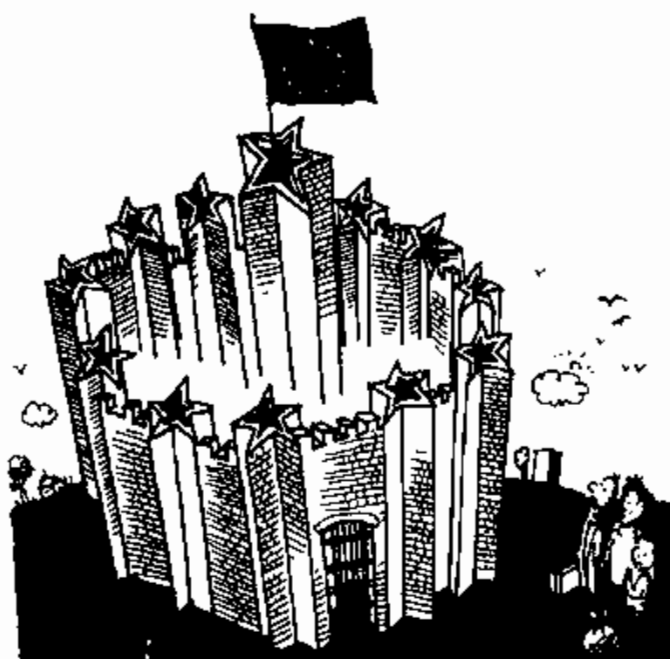
Naast deze instellingen beschikt de Europese Unie nog over een Centrale Bank, een Investeringsbank en een aantal raadgevende comité's, zoals het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité. Dit laatste is zowat de natuurlijke vertegenwoordiger van de civiele maatschappij. Het bestaat uit drie groepen: werkgevers, werknemers en een groep 'diversen' (coöperaties, consumentenbonden, enz.).

tige economische groei, van een sociale markteconomie met een groot concurrentievermogen die gericht is op volledige werkgelegenheid en sociale vooruitgang en van een hoog niveau van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu. (...) De Unie bestrijdt sociale uitsluiting en discriminatie en bevordert de sociale rechtvaardigheid en bescherming, de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, de solidariteit tussen de generaties en de bescherming van de rechten van het kind. De Unie bevordert de economische, sociale en territoriale samenhang en de solidariteit tussen de Lidstaten. De Unie eerbiedigt haar rijke verscheidenheid van cultuur en taal en ziet toe op de instandhouding en de ontwikkeling van het Europees cultureel erfgoed'. In een laatste lid wordt nog verwezen naar de bijdragen van de Unie tot de wereldvrede, duurzame ontwikkeling op wereldvlak, het wederzijds respect tussen volkeren, vrije en billijke handel, armoedebestrijding en mensenrechten. Er wordt tevens verwezen naar de eerbiediging van de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties. In artikel 4 tenslotte wordt verwezen naar de specifieke 'vrijheden' van de Europese Unie: vrijheid van verkeer voor personen, goederen, diensten en kapitaal. Wat dit artikel een stuk aantrekkelijker kon hebben gemaakt is de verwerping van oorlog als middel om internationale conflicten op te lossen. Even mooi zou de erkenning zijn geweest van de universele toegang tot openbare diensten en minder nadruk op de vrije concurrentie.

Artikel 7 'erkent' de rechten, vrijheden en beginselen van het Handvest voor grondrechten. De Unie zal proberen toetreden tot de Europese Conventie voor de mensenrechten en stelt dat de rechten die daarin vervat zitten deel uitmaken van de algemene rechtsprincipes van de Unie. Men had hier op zijn minst mogen verwachten dat de Unie de rechten van haar Handvest ook bevordert en toetreding in het vooruitzicht stelt tot nog andere internationale verdragen.

Artikel 8 regelt het burgerschap van de Unie dat wordt toegekend aan alle burgers met de nationaliteit van één van de Lidstaten. Dit Europese burgerschap wordt toegevoegd aan en vervangt het nationale burgerschap niet. Het burgerschap van de Unie is erg ontgoochelend en brengt weinig nieuws. Er was voor gepleit dit burgerschap enige meerwaarde te geven door ook rechten toe te kennen aan alle legale inwoners van de Unie, dus ook aan migranten uit derde landen. Dit is evenwel niet gelukt.

Voor de enen is de uiteenzetting van deze waarden en doelstellingen een hele stap vooruit in de richting van een democratisch Europa voor de burgers. Voor de anderen is de sterke economische klemtoon het bewijs van het niet-democratisch karakter van de Unie. Dit hoofdstuk van waarden en doelstellingen laat heel duidelijk de economische origine van de Europese Unie zien, én haar angst om bressen in haar neoliberal beleid te slaan. Dit wordt verder in de tekst verduidelijkt. Zo wordt hier wel gesproken over volledige werkgelegenheid en over een sociale markteconomie. In deel III van de grondwet, art. 69 en 99 gaat het echter weer over een 'open markteconomie met vrije concurrentie' en over een 'hoog niveau van werkgelegenheid'.

HET HANDVEST VAN GRONDRECHTEN

Dit handvest werd reeds uitvoerig besproken en becommentarieerd bij zijn goedkeuring, nu bijna twee jaar geleden. Er is in de Conventie vooral gepraat over het al dan niet opnemen ervan in de grondwet. Vooral het Verenigd Koninkrijk was daar tegen, omdat men er van mening is dat sociaal beleid vooral een nationaal beleid moet zijn en niet via Europese wetgeving kan worden bindend gemaakt. Toch is het Handvest opgenomen. Het werd inhoudelijk niet gewijzigd, behalve in zijn slotartikelen (art. 51-53). Die maken nu duidelijk dat het Handvest geen nieuwe bevoegdheden toekent aan de Unie en dat de Unie deze rechten dus maar actief kan waarmaken wanneer zij elders in de Grondwet daartoe de bevoegdheid krijgt. Wel worden de rechten van het Handvest een toetssteen voor alle maatregelen van de Unie, zelfs al gaat het niet expliciet om wetgeving die als doel heeft de rechten uit het Handvest concreet te maken. Lidstaten zijn slechts gehouden aan deze rechten voor zover zij handelen binnen deze bevoegdheden. Met andere woorden, het Handvest kan het nationaal recht niet beïnvloeden.

De discussie over het Handvest heeft iets paradoxaals. Alle progressieven zijn het erover eens om te stellen dat het zwaar tekortschiet. Toch ging het debat voornamelijk over het al dan niet opnemen ervan in de Grondwet. Ook sommige progressieven wilden dat liever niet. Zij zien een risico dat deze Europese regelgeving de nationale staten zal verplichten hun eigen sociale rechten af te bouwen. Dat risico is echter onbestaand, althans als gevolg van het Europees Handvest. Bovendien kan de Unie nu, dank zij haar rechtspersoonlijkheid, toetreden tot de Europese Conventie voor de Mensenrechten, een oplossing die inderdaad best zo snel mogelijk wordt gekozen. Het

Handvest bevestigt trouwens alle rechten die voortvloeien uit het EVRM, de sociale handvesten van de Raad van Europa en van de Europese Unie. Het zou zeker beter zijn geweest mocht ook de toetreding tot het Sociaal Handvest van de Raad van Europa zijn overwogen, of mocht het Handvest een 'evolutieve clause' hebben meegekregen, waardoor het in de toekomst verder kan ontwikkeld worden.

Net als de Grondwet in het algemeen, geeft dit Handvest blijk van de problemen om rechten te definiëren in tijden van neoliberale mondialisering. Het recht op arbeid is er vervangen door een recht om te werken (art. 15), het recht op huisvesting is verworden tot een recht op steun voor huisvesting (art. 34), zowel werkgevers als werknemers krijgen een recht om collectief actie te voeren (art. 28)... Er wordt een aantal nieuwe rechten gecreëerd, zoals de vrijheid van ondernemen, een recht op bescherming van intellectuele eigendom, het recht op goed bestuur... Het Handvest zegt echter niets over de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, behalve in een algemeen artikel over niet-discriminatie. Het zegt niets over een minimum inkomen, over abortus, over gezinshereniging of over burgerrechten voor niet-communautaire inwoners. Het Handvest geeft geen recht op bescherming tegen armoede en sociale uitsluiting, enkel een recht op sociale steun. Het geeft geen recht op sociale zekerheid, maar enkel een recht op toegang tot uitkeringen. Het Handvest spreekt niet over openbare diensten, maar enkel over de erkenning van toegang tot diensten van algemeen economisch belang. Het Handvest kan de Lidstaten niet verplichten sociale diensten te creëren.

Kortom, dit Handvest is geen stap vooruit voor de burgers van landen met een goed uitgebouwde sociale bescherming. In dit verband kan ook verwezen worden naar de vrij algemene eis van de sociaal-democratie om het sociaal beleid met meerderheidsbeslissingen te kunnen voeren. Dat is slechts ten dele gelukt. Alles wat met sociale zekerheid heeft te maken blijft onderhevig aan eenparigheid in de raad. Gelet op de moeilijkheden die er zijn om ook al lang erkende sociale rechten Europees te laten verankeren, is dit alles bij elkaar misschien een goede zaak. Het is verre van zeker dat het sociaal beleid er met meerderheidsbesluiten progressiever zou van worden.

DE INSTITUTIONELE EN DEMOCRATISCHE CONTEXT

Institutioneel en democratisch verandert de ontwerp-grondwet heel wat in de Europese Unie. Per slot van rekening was dit ook de hoofdopdracht van de Conventie. In Nice waren de staatshoofden en regeringsleiders er niet uit geraakt. De nu gevonden oplossingen zijn compromissen die heel wat voeten in de aarde hebben gehad en die hun deugdelijkheid in de toekomst nog zullen moeten bewijzen.

Het aantal meerderheidsstemmingen is flink uitgebreid en zelfs meer dan verdubbeld. Beslissen met eenparigheid in een Unie van 25 leden is immers vrijwel synoniem van een blokkering. Buitenlandse zaken blijft echter onderhevig aan de regel van de eenparigheid. Fiscale zaken en heel wat sociale zaken eveneens. Het betekent dat het sociale en het fiscale Europa verder achterop zullen blijven hinken, en elementen worden

van de concurrentiestrijd tussen landen die hun monetair beleid hebben afgestaan.

De Raad krijgt een voorzitter voor tweeënehalf jaar, éénmaal hernieuwbaar. Dit is geen 'president', maar een 'chairman', die geen eigen administratie zal mogen hebben maar zich uitsluitend moet bezig houden met de voorbereiding van de raadsvergaderingen en, samen met de minister van buitenlandse zaken, met de externe vertegenwoordiging van de Unie.

Voor het buitenlands beleid komt er een minister van buitenlandse zaken, tevens vice-voorzitter van de Commissie. Dit is duidelijk een brugfunctie die in de toekomst nog sterk kan evolueren.

Ook de Conventie heeft voor het probleem van de Commissie geen echt goede oplossing gevonden. Voorlopig blijft alles bij het oude: één lid per land, omdat sommige Lidstaten niet kunnen accepteren niet in de Commissie vertegenwoordigd te zijn. Ook de oplossing die vanaf 2009 wordt gekozen, zorgt voor problemen. Een Commissie met 15 stemhebbende leden klinkt aannemelijk, maar wat voor functie zullen de andere leden dan hebben? En kan men zich indenken dat de grote landen, zeg maar Duitsland of Frankrijk, géén stemhebbend lid in de Commissie zouden hebben?

Alle burgers van de Europese Unie kunnen bij het Europees Parlement een verzoekschrift indienen, wanneer zij van oordeel zijn dat hun Lidstaat het Europees recht niet correct uitvoert. In gevallen van wanbeheer kunnen ze een beroep doen op de ombudsman. Een belangrijke nieuwigheid is een hoofdstukje 'participatieve democratie' (art. I-46) in de ontwerp-grondwet: voortaan kunnen één miljoen burgers de Europese Commissie verzoeken een voorstel uit te werken over een beleidssector waarvoor de Europese Unie bevoegd is. Verder stellen de Europese instellingen dat ze een open, transparante en regelmatige dialoog voeren met de representatieve organisaties van de civiele maatschappij. De Europese Commissie wil ook de rol van de sociale partners en van de sociale dialoog bevorderen (art. I-47). Een belangrijke veralgemeende nieuwigheid is het feit dat de wetgevende Raad openbaar vergadert (art. I-49).

BESLUIT: VOOR OF TEGEN?

De vraagstelling kan tot een dilemma leiden. Het is ontegensprekelijk zo dat er flinke stappen vooruit zijn gezet in de democratisering van de Europese Unie. Wie de Europese Unie vergelijkt met een nationale Lidstaat zal zeker een aantal tekortkomingen opmerken. Maar zelfs de federalisten hebben inmiddels ingezien dat noch de nationale staten, noch de nationale parlementen volledig terzijde kunnen geschoven worden. Wie de Europese Unie echter bekijkt vanuit mondiaal oogpunt, staat versteld van de vergaande graad van democratisering en van het absoluut unieke karakter ervan. Niet ten onrechte zijn er heel wat volken uit de derde wereld die dit met enige afgunst bekijken. De Europese Unie wordt door heel wat onderzoekers dan ook als voorbeeld gesteld van hoe een goed mondiaal bestuur er zou kunnen uitzien. Er zijn dus zeker argumenten om, vanuit democratisch oogpunt, volmondig ja

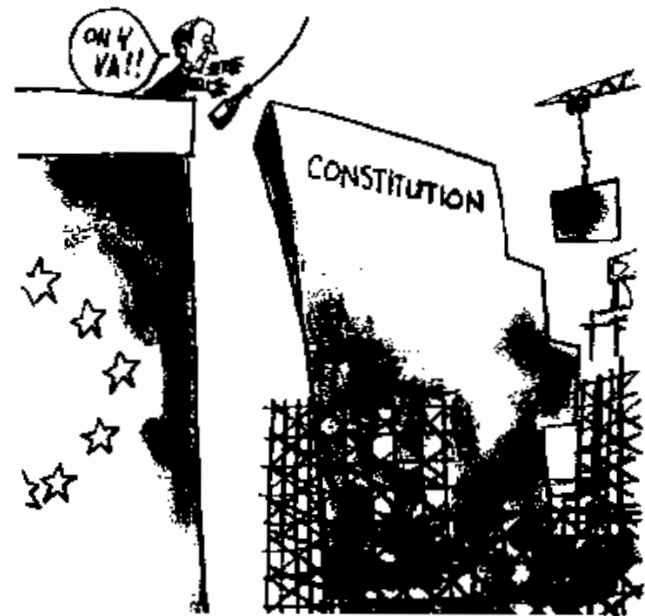
te zeggen tegen deze ontwerp-grondwet.

En toch. De Raad blijft onnoemelijk veel macht bezitten en het Parlement wordt in alle ernstige zaken gekortwiek. Het kan de Commissievoorzitter niet zelf kiezen, het heeft geen inspraak in het buitenlandbeleid en in de grote richtsnoeren voor economisch beleid, het wordt enkel gehoord of slechts geraadpleegd voor de exclusieve bevoegdheden van concurrentie, handel en monetair beleid. De institutionele setting met een Commissievoorzitter, een Raadsvoorzitter en een Minister van Buitenlandse Zaken zal niet voor de nodige externe duidelijkheid kunnen zorgen. Het zou ook democratischer zijn geweest mocht het Europees referendum voor de goedkeuring van de ontwerp-grondwet in de tekst zelf zijn opgenomen.

Beleidsmatig zijn de problemen nog veel groter. Inhoudelijk verandert de ontwerp-grondwet niet zo veel. Dat was ook niet de opdracht van de conventie. Het betekent dat de neoliberale grondslagen van het Verdrag van Maastricht behouden blijven. De Europese Centrale Bank blijft onafhankelijk en de prijsstabiliteit is nog steeds het enige doel; het stabiliteitspact, door de voorzitter van de Commissie zelf 'stupid' genoemd, blijft bestaan. De economisch-monetaire unie blijft op één poot draaien. Er komt geen gemeenschappelijk economisch beleid. Vooral het Handvest en de opdeling van de bevoegdheden in sociale zaken geven de grenzen van dit liberaal programma aan. Het is zeer opvallend hoe precies en gedetailleerd de teksten zijn over de interne markt, het monetaire beleid, de concurrentie en het handelsbeleid. Voor sociaal en economisch beleid wordt alles op slag veel vager en onduidelijker. Werkgelegenheid is een Europese bevoegdheid geworden. Volgens de besluiten van de top van Lissabon in 2000 zijn de 'inzetbaarheid' en de 'werkgelegenheidsgraad' belangrijke doelstellingen geworden. Iedereen moet aan het werk, ongeacht de mogelijkheden van de arbeidsmarkt. Sociale rechten zijn geen vanzelfsprekendheid meer, men moet ze 'verdienen'. Art. III-97 geeft de kern van het probleem aan: *'De Lidstaten en de Unie streven ... naar de ontwikkeling van een gecoördineerde strategie voor de werkgelegenheid en in het bijzonder voor de bevordering van de scholing, de opleiding en het aanpassingsvermogen van de werknemers en arbeidsmarkten die soepel reageren op economische veranderingen....'* De economie 'verandert', de mensen 'passen zich aan'. Dat ook de overheid de economie kan sturen mag blijkbaar niet worden gezegd.

De grote verdienste van deze ontwerp-grondwet is dat de vele verschillende verdragen nu zijn herleid tot één tekst. Voor de identiteit van de Europese Unie is dit een grote stap vooruit. De leesbaarheid blijft voor de burgers echter een groot probleem. Institutioneel en democratisch blijft er grote twijfel bestaan over de gevonden oplossingen. Inhoudelijk is deze neoliberale ontwerp-grondwet voor de linkerkant moeilijk aanvaardbaar.

De enorme uitdagingen waar de Europese Unie voor staat met de uitbreiding naar landen met een merkbaar lagere

levenstandaard, de vergrijzing en de verstedelijking van de bevolking, de migratiestromen, de klimaatveranderingen, de sociale desintegratie... het zijn slechts enkele voorbeelden van zaken die zeker zullen besproken worden bij de voorbereiding van de volgende financiële vooruitzichten, vóór 2006. Er zullen dan keuzen moeten gemaakt worden die nu werden vermeden. De kans dat er dan een reële vraag ontstaat van sommige landen om verder te gaan met een 'versterkte samenwerking', met een kleinere groep dan die van 25, is reëel.

Kortom, de kans op een crisis blijft bestaan, ook met deze ontwerp-grondwet. Het is een compromis, zoals alles in de Europese Unie altijd het resultaat is van een compromis. Maar voor een goed compromis is er ook oppositie nodig. De Conventie heeft zeer verdienstelijk werk geleverd, vanuit democratisch oogpunt is er zeker veel verbeterd in de Europese Unie. Voor de linkerkant is het echter onvoldoende en moeilijk om in te stemmen met de duidelijk neoliberale strekking van de ontwerp-grondwet.

Deze ontwerp-grondwet moet nu worden voorgelegd aan een intergouvernementele conferentie. De kans is klein dat er nog wijzigingen worden aangebracht die de algemene strekking grondig veranderen. Wat men ook moge denken van deze ontwerp-grondwet, het lijkt geen twijfel dat hij een belangrijke mijlpaal wordt voor de toekomst van onze landen en volken. Het lijkt dan ook niet meer dan normaal dat ook de bevolking er zich kan over uit spreken. De regering zou er daarom goed aan doen om, samen met de Europese verkiezingen van juni 2004, een referendum te organiseren.

NA AFGHANISTAN EN IRAK, IRAN EN SYRIA?

1 Tiene Holvoet 1

*Zo'n vaart zal het nog niet direct lopen... Toch niet volgens mijn analyse (en die van een heleboel anderen).
Maar politiek kan vol (irrationele) verrassingen zitten. Het blijft dus afwachten.*

De neo-cons(ervatieven) in de regering Bush jr. lieten voor, tijdens en kort na de oorlog in Irak flink hun spiertongen rollen: Iran stond al op de 'as van het kwaad', Syria werd daar (samen met Lybia en Cuba) later aan toegevoegd, beschuldigingen van wapensmokkel en het opvangen van Iraakse officieren (Syria), steunen van Palestijnse 'terreurgarnisaties' en al-qaeda, bezit van massavernietigingswapens (inclusief nucleaire wat betreft Iran), inmenging in post-war Irak, en noem maar op. Bewijzen vindt dat heerschap in Washington niet nodig, en duidelijke weerleggingen worden straal genegeerd, dus het werd toch even spannend in Teheran en Damascus...

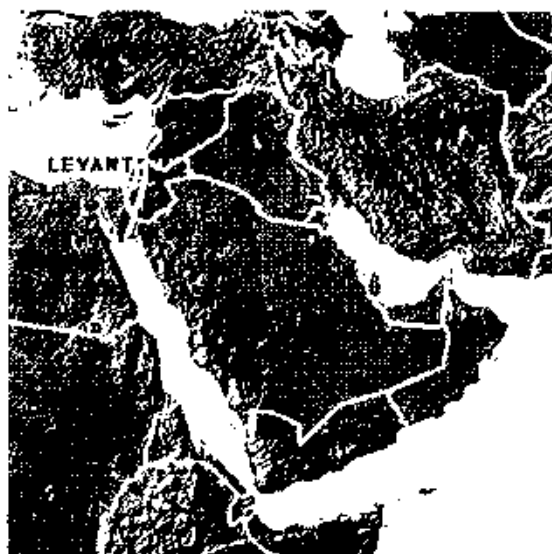
Intussen zingen ze in de VS al een toontje lager: ze hebben hun handen vol met Irak. En ook uit Afghanistan sippelen sporadisch nog berichten van gevechten door.

IRAN

Je moet geen militair strateeg zijn om te zien dat een plavei als Iran met meer dan één bergmassief zo goed als onmogelijk te bezetten is. Zelfs de soms nogal onbesuisde neo-cons, die soms op een algemene confrontatie uit lijken om het bijbelse 'einde der tijden' dichtbij te brengen, zullen het zekere voor het onzekere nemen: hun politieke carrière nog wat proberen verlengen en dus een directe verovering van Iran uit- of afstellen. Voorlopig kan de wapenindustrie weer even verder (en kan de valse indruk van een economische opleving in de VS worden gegeven), dus ook daarom is een militaire interventie heel wat minder waarschijnlijk op dit moment. Tenslotte hebben ze enkel een Amerikaans gezind regime nodig en de contracten van oliewinning en -handel¹, niet per sé een volledige

controle over het land.

Met hun beperkte achtergrondkennis en erg etno-centrische –om niet te zeggen racistische “wij zijn de beste, de redders, de beschavingsbrengers”- kijk op de zaak, zag het Amerikaanse regime zijn kans voor 'regime change' in de aan de gang zijnde studentenprotesten in Iran. Toegegeven, het

karakter van de studentenprotesten was ietwat anders geworden: waar ze de voorbije jaren nog een steun waren voor de hervormingsgezinde verkozenen in het parlement, evolueerden ze naar een stem tegen het hele systeem. Er rees immers het besef dat 'hervormingen van binnenuit' onmogelijk blijken en de 'hervormers' op deze manier enkel dit systeem langer in leven houden. Nog nieuw was de wijder verspreide bevolgingsdeelname, ook buiten de campus dus.

Mogelijke reden? De religieuze hoogste 'kaste' eigende zich de voorbije jaren meer en meer politieke macht toe, en blokkeerde elk voorstel tot hervorming van het parlement en zijn president. De verwachtingen van de bevolking bij de verkiezing van

Khatami waren bijzonder hoog, wat de desillusie des te harder maakt. Bijkomende frustratie is de groeiende corruptie en extreme rijkdom van deze 'religieuze' prominenten en hun families, terwijl de doorsnee Iraniër zijn koopkracht in verhouding ziet afnemen.

Toch was de media-aandacht in het westen recht onevenredig groot in vergelijking met het vergroot (binnenlands) belang van de protesten. Zo massaal en solide eensgezind was het protest (nog?) niet, dus het 'gevaar voor het regime' ook beperkter dan het werd voorgesteld. De westerse media maakte eveneens een karikaturale uitvergroting van een uitspraak van de kleinzoon van *Ayatollah Khomeini* waar ze de techniek van 'uit-de-context-citeren-en-herinterpreteren' op toepasten. Bij nader onderzoek bleek deze kleinzoon toch niet zo zeer vragende partij voor een Amerikaanse interventie, maar legde hij wel de vinger op de wonde m.b.t. de ongeoorloofde machtsuitbreiding van de *velayat-e-faguih*, de grieven van de hervormingsbeweging. Er is een verschil tussen kritiek geven op het misbruik van macht door religieuzen door hen er op te wijzen dat dit niet volgens de islamitische normen gebeurt, en vragen om er een seculier, kapitalistisch, militair, buitenlands regime te installeren. Het (willen) dragen van een NY baseballpetje is dat al evenmin...

Amerikanen en Britten waren er echter als de kippen bij om hun steun aan de betogers (en andere critici) toe te zeggen. Ze hebben nog steeds niet geleerd dat zo iets in de meeste gevallen een tegengesteld effect heeft: de demonstranten konden door het regime in het kamp van aartsvijand n°1 worden gestoken, en bijgevolg erg repressief

ACHTERGRONDINFO SYRIA :

Algemeen

Syria is 185.180km² groot (+/- 5x Nederland) –waarvan een deel bezet door Israël (de Golan hoogten), telt meer dan 15,5 miljoen inwoners (1995), waarvan > 50% in steden wonen, en een kleine 350.000 Palestijns vluchteling zijn.

De etnische samenstelling kent een grote meerderheid Arabieren (+/- 85%), maar ook belangrijke minderheden : Koerden (+/- 8,5%), Armeniers, Turkmenen, Palestijnse vluchtelingen, Circassiërs (elk minder dan 5%).

Etnische en religieuze lijnen lopen niet samen : +/- 70% is soennitisch moslim, +/- 14% zijn christen (van > 10 verschillende strekkingen!), 11,5% alawieten (waaronder de president), 3% druzen en 1,5% ismaëlieten.

Hafez al-Assad : president van Syria van 1970 tot aan zijn dood (2000), na een 'interne staatsgreep' (machtsovername binnen de Ba'th partij).

Bashar al-Assad : zoon van, en nu president (of hoe een republiek toch semi-monarchie kan zijn...).

Syrische Arabische republiek : officieel een 'democratische socialistische volksstaat' (seculier), waarin de president zowel staatshoofd als opperbevelhebber als secretaris-generaal van de Ba'th partij is, verkozen voor 7 jaar. In praktijk een overgereguleerde politiestaat waar een kleine klik rond de alawietische familie al-Assad alle touwtjes in handen heeft en het beleid soms een sektarisch en economisch liberaal tintje vertoont.

Mukhabarat : de geheime diensten, minstens 8 verschillende, alomtegenwoordig, machtig en gevreesd. (opm : ca. 15% van de beroepsbevolking werkt voor het leger of de mukhabarat)

Parlement ('majlis') : 250 zetels, voornamelijk bezet door het 'Nationaal Progressief Front' (NPF), de koepel voor de toegelaten partijen, gedomineerd door de Ba'th partij en geleid door de president. Daarnaast krijgen een aantal 'onafhankelijken' een plaats in het parlement.

Politieke partijen : een 6-tal 'partijen' met 'socialistisch, Arabisch en/of communistisch' in hun naam, verenigd in het NPF. De enige echte oppositiepartij van de Moslimbroeders is verboden.

worden aangepakt. Het is waar dat een regime dat met recht en rede gecontesteerd wordt steeds krampachtig zal proberen de macht te behouden, maar in een Amerika-vrij Midden-Oosten had die reactie eventueel ook anders (minder repressief) kunnen zijn (wat nu per definitie was uitgesloten). Het komt het Iraanse volk gewoon verschrikkelijk ongelegen dat de buurlanden bezet en erg onstabiel zijn : het staat een normale interne evolutie volledig in de weg : in een 'rustige' omgeving kon het land zich immers wat lossere schroeven permitteren, zonder het gevaar te lopen helemaal onderuit te gaan. Het speelt extremisten en/of extremistische reacties maar in de kaart (maar dat is misschien net waar de

neo-cons op uit zijn? voor een 'self-fulfilling prophecy?').

Vervelend voor politici, maar interessant voor politicologen : zelfs de buitenlandse politiek van het buitenland heeft invloed op je binnenlands beleid...

Iraan laat zich ondertussen niet onbetuigd : uitspraken als « onze wereld lijdt onder zowel gewelddadige dogmatici als onder arrogante machten » waren niet uit de lucht ; al-qaeda-leden worden opgepakt en berecht of aan land van herkomst uitgelijverd –niet aan de VS ; ze lanceerden succesvol een langere-afstandsraket ; beschuldigen de VS van het toelaten en beschermen van Iraanse rebellen opererend vanuit Irak ; etc.

Hoewel ondertussen de 'nucleaire piste' wordt bewandeld en van alle kanten (VN, EU, ...) druk wordt uitgeoefend om één of ander protocol te ondertekenen zodat 'onverwachte' inspecties van het VN-atoomagentschap zouden worden toegelaten in Iran², blijven de 'grote veranderingen' (voorlopig ?) uit.

SYRIA

De bliksemafleider : als de Amerikanen het in Irak wat moeilijker kregen dan ze hadden geanticipeerd (en dat gebeurde geregeld), werd er geblift op Syria. Het Amerikaans congres kreeg zelfs een 'Syrian Liberation Act' voorgeschoteld (15/4, door Richard Perle) : sommigen leken het wel degelijk te menen... Maar Syria lijkt voorlopig niet te wankelen. Al zijn ook daar de voorbije jaren voorzichtige pogingen tot (zeer) geleidelijke hervormingen ondernomen, ze kwamen 'van bovenaf' en zijn dus makkelijker even in de koelkast gezet indien nodig. (De mukhabarat blijken effectiever in hun 'preventieve repressie' dan de stoottroepen van de Iraanse politieke religieuze elite.)

Nochtans kent Syria een interessante verdeel-en-heers samenstelling (voor wie daar misbruik van wil maken toch) : een grote (religieuze) meerderheid + een aantal minderheden worden er reeds jarenlang geregeerd door een familie uit één bepaalde minderheidsgroep (alawieten). Een Libanon-scenario zou de neo-cons (en de zionisten, uiteraard) zeker kunnen bekoren. Bovendien lijkt het land in omvang en geografie in theorie iets beter 'beheersbaar'. Maar Syria heeft zich op de ene of andere manier steeds staande kunnen houden in een betrekkelijk onafhankelijke positie. Daar is een zekere mate van isolatie voor nodig geweest, maar ook het balanceren op een erg breekbaar koordje van internationale diplomatie : Syria heeft zich nergens gebrand aan buitenlandse excessen à la Saddam, en is dus ook gespaard gebleven van embargo- en andere verwoestende sancties. Maar het is zwaar tandenknarsen als voor de zoveelste keer wordt geprovoceerd en de zionistische straaljagers tot over je hoofdstad vliegen...

Misschien (ik zeg wel 'misschien') weten ze in het Witte Huis toch dat Syria door zijn specifieke situatie en posities die het inneemt in zijn buitenlandse politiek (voor-

namelijk m.b.t. Palestina/Israël) in de Arabische wereld een bepaald populair élan heeft, waardoor een effectieve bedreiging van het land wel eens de hele regio écht kan doen ontploffen... Gezien de chaos 'beheersbaar' moet blijven om er voordeel uit te halen, zullen Amerikanen (en zionisten) dat eerst nog wel even bespreken, veronderstel ik.

ZIONISTISCHE ENTITEIT³

Als die er niet was geweest, had de Midden-Oosten politiek van Washington er anders uit gezien, zoveel is zeker. Het is allesbehalve een toeval dat nu zoveel nadruk wordt gelegd op Iran en Syrië, de overgebleven nog niet gecontroleerde pertinent anti-zionistische landen in de regio. Niet dat hun positie t.o.v. Israël de enige verklarende factor is, maar het is zeker geen onbelangrijke. Het is reeds jaren zo dat bij of na een bezoek van Israëlische politici aan de VS, de beschuldigingen over banden met en steun aan de Palestijnse 'terroristen' worden benadrukt. In een post 11september2001-tijdperk en in de huidige post-Saddam situatie, krijgt dat extra gewicht. Een beetje olie op het vuur kan geen kwaad, zo moet het overmoedige Israëlelijk denken.

De Mossad plaatste een bom in de auto van een ex-hezbollah-militant en huidig medewerker van de Iraanse ambassade in Libanon: 3 vliegen in 1 klap (Iran, Hezbollah en Syrië/Libanon), als 'boodschap' kan dat tellen! Om de strop nog een beetje stakker aan te spannen werd ook een Iraans diplomaat in Groot-Brittannië opgepakt in een zaak m.b.t. een bomexplosie in een joods gemeenschapscentrum in Buenos Aires, nu zo'n 9 jaar geleden (!).

Je moet geen Arabier zijn, noch een fan van samenzweringstheorieën, om te zien dat deze feiten niet op zichzelf staan...

Proberen ze Syrië en Iran zo ver te drijven dat deze zouden reageren op een manier dat Israël en/of Amerika de kans kunnen grijpen hen aan te vallen? 'Spelen' de zionisten een beetje om te zien hoe ver ze kunnen gaan, en om Amerika te laten voelen dat zij de knopjes bedienen in de regio? Van alles een beetje, zeker?!

Maar wat het resultaat zal zijn...? Future will tell. (en ik hoop jullie daarover in de toekomst vanuit Syrië te kunnen berichten)

ACHTERGRONDINFO IRAN:

Algemeen:

Iran is 1.648.000km² groot (+/- 3 keer Frankrijk), telt 66,622 miljoen inwoners, waarvan 60% in steden wonen.

De etnische samenstelling is erg divers: Perzen (+/- 50%), Azeris (+/- 20%), Koerden (+/- 10%) en meer dan 7 andere groepen (elk minder dan 5%)

Religieus bijna 'homogeen': +/- 93,50% Shia moslims, naast +/- 5,7% andere moslim-groepen, evenals katholieken, Joden, zoroastrian (elk 0,1%) en Bahai (0,6%). Deze laatste secte wordt -in tegenstelling tot de andere- niet erkend (wat vervolging betekende, zeker begin jaren '80).

Iran is één van de twee niet-Arabische landen in het (geografische) Midden-Oosten (het andere is Turkije -Israël is een apart geval).

Khomeini: Ayatollah (religieus leider) die in 1979 de islamitische revolutie leidde.

Khamenei: opvolger van Khomeini, en dus nu het opperste religieus gezag in Iran, 'Bewaker van de Revolutie' (aangeduid door college van 86 verkozen religieuze rechtsgeleerden). Zijn functie is voorzitter van de 'Nationale Veiligheidsraad' (politiek), commandant van het leger en de paramilitaire en juridische instellingen.

Khatami: democratisch verkozen president van Iran sinds 1997 (herverkozen in 2001), hervormingsgezind. Functie vergelijkbaar met Eerste Minister.

Islamitische republiek Iran: hoewel er aparte politieke en religieuze organen bestaan, zijn deze niet helemaal gescheiden. De politieke leiders moeten ervoor zorgen dat hun beleid niet tegen de religieuze regels ingaat. In praktijk worden die politieke organen, wetten en beslissingen dan ook gecontroleerd door de 'Raad der bewakers', samengesteld uit 6 (Islamitische) rechtsgeleerden en 6 parlementariërs.

Velayat-e-faqih, letterlijk 'regering van rechtsgeleerden': hoogste institutie die de grote lijnen voor het land bepaald en de burgerlijke macht controleert (incl. pers), samengesteld uit religieuzen uit de hoogste rangen.

Parlementair systeem: éénkamerstelsel met 290 leden, om de 4 jaar rechtstreeks verkozen (algemeen stemrecht -m/v- vanaf 16 jaar), sinds 2000 volledig gedomineerd door hervormingsgezinden. De deelnemers worden vooraf gescreend door een commissie die bestaat uit 6 klerken en 6 juristen.

Politieke partijen: artikel 26 erkent in principe verschillende politieke partijen, maar deze moeten worden toegestaan door de hoogste religieuze instantie. Er wordt eerder over 'stromingen' gesproken:

- de *conservatieve stroming* met een extremistisch, een traditioneel orthodox rechts en een conservatief maar gematigd blok.
- de *hervormingsstroming* met het 'Participatiefront' (waartoe Khatami behoort), de links rationalistische religieuzen en een aantal onafhankelijken.
- de *centristen*, die een synthese zoeken tussen staatstechnocratie en kapitalisme, pro-westers. (waaronder Rafsanjani)

¹ Vredelozers zijn ongetwijfeld op de hoogte van de convergentie tussen Amerikaanse politiek (politici) en de olie- en wapenbedrijven: hoewel in het liberale kapitalistische systeem economie en politiek zouden zijn gescheiden, neemt de economie de politiek hier helemaal over.

² Waarbij -en dat zal geen van onze lezers nog verbazen- wederom het 2-maten-2-gewichten-systeem wordt toegepast, want Israël heeft (samen met een heel aantal andere landen) dat protocol evenmin ondertekend.

³ Het deel (78%) van Palestina dat sinds een tijdje door een deel van de wereld Israël wordt genoemd.

LUCRATIEVE OORLOGSBUIT

| Munia Abu-Jamal |

Onder de immense druk van de Amerikaanse bommen en met de berusting van de VN, die in werkelijkheid een capitulatie is, heeft men de Irakese staat verwoest. Hetgeen aan de wereldopinie als een veldslag tegen massavernietigingswapens verkocht is geworden, veranderde in een strijd tegen Saddam om het onderdrukte Irakese volk te bevrijden. Het Amerikaanse bedrijfsleven ruikt profijt; leugens om een agressie te rechtvaardigen.

De Irakese burger, die voor een paar maanden nog bommen over zich heen kreeg, is nu de gastheer voor een horde Amerikaanse ondernemingen, die miljarden zullen verdienen om de vernielde infrastructuur van het land terug op te bouwen. Deze werd in de voorbije jaren verwoest door een allesvernietigende agressie van de VN-diplomatie en Anglo-Amerikaanse aanvallen.

Of er nog massavernietigingswapens in het land zijn, dat interesseert op dit ogenblik kennelijk nog niemand. "Dat was gisteren, nu is nu" bazuinen de media rond als waterdragers van de Amerikaanse concerns. De Amerikaanse bevolking schijnt meer geïnteresseerd te zijn voor tv programma's, dan voor de ware reden waarom in hun naam een oorlog gevoerd werd en wordt.

Dat haast niemand in de VS zich daarover bekommert, heeft zo zijn redenen. Ten eerste zijn deze die gebombardeerd en aangevallen worden toch maar Arabieren, of zoals ze in de VS spottend genoemd worden 'woestijnnegers'. Ten tweede is het niet de eerste keer dat de VS-regering zich van leugens bedient om de eigen bevolking in een oorlogsroes te brengen.

Tien jaar geleden, toen het erom ging de Amerikaanse bevolking in oorlogstemming te brengen, verspreidde de regering het bericht van de 'ontvoerde baby's en geroofde couveuses'. Ze liet een snikkende kinderverpleegster voor een uitgelezen publiek van Congresleden het verhaal vertellen van de gewetenloze Irakese soldaten die in de Koeweitse ziekenhuizen binnendro-

ngon. Dit afschuwelijk verhaal kon mensen die kinderen hebben niet onberoerd laten en het duurde dan ook niet lang dat tot tienduizend Irakese soldaten op 'Highway of death' naar de hel gezonden werden.

Later kwam aan het licht dat het om een verzonden verhaal ging, dat door de media in alle ijver de wereld rondgestrooid en verspreid werd. De kinderverpleegster was in werkelijkheid een dochter van de familie van de Koeweitse al-Sababs dynastie, ze was niet eens in het land toen Irak Koeweit binnenviel. Trouwens deze inval kon maar gebeuren, omdat de Amerikaanse ambassadrice, April Glaspie, president Hoessein persoonlijk verzekerd had dat de VS zich niet zou bemoeien met het grensgeschied van Irak en Koeweit.

Na de Golfoorlog van 1991, beklagde toenmalige topgeneraal Colin Powell er zich over dat hij gebrek had aan zondebokken en dat men moet verstaan dat hij spoedig geen nieuwe booswichten meer kon ten tonele voeren.

In de ogen van de Verenigde Staten was Saddam Hoessein op de een of andere wijze nuttig. Als de islamitische revolutie in Iran de (ondertussen gestorven) Sjah tot aftreden dwong, drukte Washington Saddam Hoessein aan hun borst en bewapende hem tot de tanden, om een moorddadige oorlog in hun plaats te voeren tegen het volk van Iran. Ongeveer 10 jaar lang vochten beide landen, Irak en Iran, een bloedige oorlog, die pas een einde nam nadat 1 miljoen mensen het leven lieten.

Later was de Amerikaanse belangstelling groter voor wat onder het Irakese woestijnzand ligt dan voor Saddam Hoessein. Dus moest Washington een motivering in elkaar timmeren, die de eigen bevolking zou meetrokken. Het toverwoord was 'massavernietigingswapens'.

Zoals de story van de 'couveuses', die de Irakese soldaten afschilderde als gewetenloze misdadigers die ziekenhuizen overvielen en baby's op de grond smeten, trof het verhaal van de 'massavernietigingswapens' na 11 september 2001 de bevolking van de VS in hun ziel.

Nu, nadat het VS-leger iedere zandkorrel van de woestijn omgekeerd heeft, en men niet enig bewijs van dergelijke wapens gevonden heeft, insisteert de Bush-administratie erop dat deze oorlog gevoerd is om het Irakese volk van een brutale tirannie te bevrijden. Juist die krachten die voordien deze dictatuur tientallen jaren ondersteund hebben, willen nu de indruk geven dat ze een goddelijke zending te vervullen hebben om de onderdrukte volkeren te bevrijden.

We kunnen ons bij dit alles de vraag stellen, welke oorlog er in de nabije toekomst zal worden gevoerd? Tegen Iran? Tegen Syrië? Welke leugen gaat ons dan de propaganda machine van de VS-regering voorschotelen.

(Vertaald en bewerkt door
A.Uytterhaeghe)

STILLE REVOLUTIE IN TURKIJE?

Machtsstrijd tussen leger en regering over politieke hervormingen

| Ludo De Brabander |

Is er deze zomer een stille revolutie begonnen in Turkije? Op het eerste gezicht lijkt het daarop. Nog voor het zomerreces keurde het Turkse parlement een omvangrijk hervormingspakket goed, met daarin maatregelen die er moeten voor zorgen dat de macht van het Turkse leger over politiek en maatschappij sterk wordt teruggeschoefd. De regering Erdogan waagt zich daarmee op glad ijs, want met drie openlijke en een verborgen coup op het palmares is het lang niet zeker of de generaals zich tevreden zullen stellen met een tweederangspositie. Bovendien moeten de maatregelen nog in de praktijk worden opgezet. De mensenrechtensituatie is er alvast in de eerste helft sterk op achteruitgegaan.

Sinds het aantreden van de regering van premier Recep Tayyip Erdogan is er een groeiende machtsstrijd aan de gang met het Turkse leger. Inzet zijn ten eerste de politieke hervormingen die Turkije het ticket moeten verschaffen voor toetredingsgesprekken met de Europese Unie. De EU heeft immers bepaald dat die er pas kunnen komen als Ankara zich schikt naar de criteria van Kopenhagen, zoals die voor alle kandidaat-leden zijn vastgelegd tijdens de EU-top van juni 1993. Meer bepaald gaat het om een vijftal politieke hervormingen die Turkije zou moeten doorvoeren, namelijk de afschaffing van de doodstraf, respect voor mensenrechten, de onderwerping van het Turkse leger aan het burgerlijk gezag, de rechten van de minderheden (de Koerden) en toenadering met Griekenland (en de kwestie Noord-Cyprus).

Een aantal van die hervormingen was al doorgevoerd onder de vorige regering Bülent Ecevit, maar dikwijls ging het vooral om cosmetica en bleef vooral het Turkse leger op de rem staan. Dat neemt niet weg dat er ook onder de vorige regeringen wrijvingen waren tussen de generaals en een aantal regeringsleden, waaronder Mesut Yilmaz, de leider van de inmiddels van de kaart geveegde Moederlandpartij (ANAP). Eind vorig jaar kwam echter de koude douche, met de beslissing van de EU-top, dat Ankara zijn huiswerk moest overdoen.

POLITIEKE ISLAM AAN DE MACHT

De huidige machtsstrijd heeft ook te maken met het aan de macht komen van de *Gerechtigheids-* en

verborgen machtsgreep van het leger verplicht werd tot aftreden omdat de generaals oordeelden dat hij een bedreiging vormde voor het seculier karakter van de staat. Het Turkse leger heeft ook

Het Turkse leger, dat zich als vanouds de behoeder ziet van het seculiere Kemalisme, staat erg wantrouwend tegenover de Islamitische politieke beweging in Turkije.

Ontwikkelingspartij (AKP) na de verkiezingen van november vorig jaar. Dankzij de absurd hoge kiesdrempel van 10 procent rijdde AKP met goed een derde van de stemmen de absolute meerderheid binnen in het parlement. Met 368 zetels op 550 (er is maar één oppositiepartij, namelijk de 'republikeinse' CHP) zit de AKP stevig in het zadel.

Het Turkse leger, dat zich als vanouds de behoeder ziet van het seculiere Kemalisme, staat erg wantrouwend tegenover de AKP. De AKP is een van de politieke erfgenamen van de Islamitische politieke beweging in Turkije, waarvan oud-premier Necmettin Erbakan de mentor is. Het is diezelfde Necmettin Erbakan die in 1997 door een

geprobeerd om huidig premier Erdogan van de politiek uit te sluiten - wat effectief ook een tijd gebeurde - maar de immense populariteit van Erdogan heeft daar een stokje voor gestoken. Samen met zijn vriend, de minister van Buitenlandse Zaken Abdullah Gul, vormt hij een charismatisch duo dat het in de peilingen (42 procent) nog beter doet dan tijdens de verkiezingen.

Al kort na de installatie van de AKP-regering kwam het tot botsingen met het leger. Het leger zuivert met de maat van de klok officieren die verdacht worden van 'integrisme'. Het voorzichtig protest daarover vanuit de AKP-regering lokte ongemeen felle reacties uit van de legertop. Begin dit jaar verweet de staf-

chef van het Turkse leger, Hilmi Özkok, de regering dat ze de integristen 'aanmoedigt'. Een ander dossier dat erg gevoelig ligt is dat van de hoofddoek. Het verbod op het dragen daarvan werd in 1997 nog door het Turkse leger strenger gemaakt, kort na de coup tegen de regering Erbakan. De voorzitter van het parlement, Bulent Arinc krijgt het regelmatig aan de stok met de generaals omdat zijn echtgenote bij officiële gelegenheden ostentatief haar hoofddoek blijft dragen.

HET ZEVENDE HERVORMINGSPAKKET

Maar echt redenen voor ongerustheid kwam er voor de generaals eind juli, toen het parlement op aanstichten van de EU het zevende hervormingspakket goedkeurde dat de traditionele invloed van het leger in politiek en maatschappij drastisch moet terugschroeven. De politieke rol van het leger werd grondwettelijk vastgelegd tijdens de staatsgrepen van 1960 en 1980. Tijdens de eerste coup (1960) werd ook de Nationale Veiligheidsraad (MGK) opgericht om de politieke macht van het leger structureel vast te leggen. De MGK is een paramilitair orgaan onder voorzitterschap van de president waarin de premier en een aantal ministers gezamenlijk zetelen met de stafchef en de belangrijkste generaals. De MGK is een soort schaduwregering, waarin het leger als het ware instructies geeft aan de regering over wat kan of niet kan. In de door de toenmalige junta van coupleider Kenan Evren nieuw opgestelde grondwet heette het dat de aanbevelingen van de MGK prioriteit krijgen en dat de voorstellen van de stafchef van het leger moeten behandeld worden (G.W. art. 118). In een eerste serie hervormingen veranderde een amendement van 17 oktober 2001 weliswaar al de 'prioritaire overweging' van MGK-beslissingen in 'evalueren', maar in de praktijk veranderde er weinig en ook de EU oordeelde dat

De onlangs goedgekeurde hervormingen lijken ditmaal wel degelijk de politieke macht van de MGK te kortwieken. Zo krijgt de MGK alleen nog maar

adviserende bevoegdheid en niet langer executieve bevoegdheden en wordt ook het vergaderritme van 12 naar 6 keer per jaar gebracht. Het legerbudget mag nu door het rekenhof worden gecontroleerd waarbij de MGK niet langer meer de almacht heeft over de budgettering van defensieprogramma's. Daarnaast zijn er andere onderwerpen die traditioneel gevoelig liggen bij het leger: kritiek aan staatsinstellingen, waaronder het leger, wordt heel wat gemakkelijker en niet langer zonder meer als een misdaad beschouwd; burgers mogen niet meer voor militaire rechtbanken verschijnen; Koerdische taallessen (weliswaar in privé) worden toegestaan; de straffen op beledigen van staat of leger worden gereduceerd; de antiterrorismewet wordt bijgestuurd; etc.

Niet onbelangrijk ook is ook de bepaling dat het secretariaat van de MGK met zijn honderden militaire en burgermedewerkers voortaan onder de leiding moet komen van een burger. Meteen een serieuze test over hoe ernstig het leger de hervormingen neemt. Een week nadat het hervormingspakket door het parlement werd goedgekeurd was er immers jaarlijkse vergadering van de Hoge Militaire Raad (YAS), het orgaan waar benoemingen, ontslagen en pensioneringen worden beslist. De bijeenkomst werd met iets meer aandacht gevolgd omdat de secretaris-generaal van de MGK, generaal Tuncer Kilinc, met pensioen ging en er verwacht werd dat de post naar een burger zou gaan. In plaats daarvan werd opnieuw een generaal – voormalig hoofd van het vijfde legerkorps, Sukru Sariisk – op de post benoemd. De YAS besliste bovendien om 18 'pro-islamitische' officieren te ontslaan hoewel premier Erdogan zijn bezwaren daarover had geuit. Dat neemt niet weg dat premier Erdogan de confrontatie niet schuwte, wat te maken heeft met de populariteit van zijn persoon en regime, maar ook de rugdekking die hij krijgt van de EU. Zo trapt hij deze zomer al op de tenen van de militairen door bekend te maken het zogenoemde 'Rode Boek' of de 'geheime grondwet' – Turkijes 'Document voor

Nationale Veiligheidspolitiek' waarin de binnen- en buitenlandse politieke doelstellingen staan omschreven - te willen herschrijven, meer bepaald het luik met het concept en de lijst van 'bedreigingen' waaraan het land zou blootstaan.

MENSENRECHTEN GAAN ER OP ACHTERUIT

De komende maanden zullen duidelijk maken in hoeverre de goedgekeurde hervormingen ernstig genomen moeten worden. De regering krijgt daarvoor goed een jaar wil ze eind 2004 ernstig kans maken op het fiat van de EU voor toetredingsgesprekken. Alvast op vlak van de mensenrechten gaapt er een kloof tussen theorie en praktijk. Ondanks de reeds doorgevoerde hervormingen openbaarde het jongste rapport van de *Turkse Mensenrechtenassociatie* (IHD) dat in de periode januari tot juni 2003 de mensenrechtenschendingen zijn toegenomen in plaats van afgenomen. Dat is o.m. geval voor het aantal buitengerechtelijke executies en het aantal botsingen tussen veiligheidstroepen en 'illegale organisaties'. Idem voor folteringen. In de eerste helft van dit jaar bedroeg het aantal folteringen en mishandelingen 715, tegenover 413 in dezelfde periode van vorig jaar. Het aantal personen dat voorwerp was van gewelddadige aanvallen door veiligheidstroepen tijdens betogingen is gestegen van 44 in de eerste 6 maanden van 2002 naar 241 in de eerste periode zes maanden van dit jaar (zie het rapport met de cijfers op www.info-turk.be)!

Een rapport van een missie van de *Internationale Federatie van de Liga voor Mensenrechten* spreekt zelfs van een 'alarterende situatie' in de Koerdische gebieden. Nochtans is daar vorig jaar de noodtoestand opgeheven en werd algemeen aangenomen dat dit de situatie van de mensenrechten zou verbeteren. Het tegendeel blijkt nu waar (zie: FIDH. International Investigative Mission. Turkey: Torture still a routine practice, nr 361, mei 2003).

PKK DREIGT MET NIEUW GEWELD

| Bart Batsleer |

Amnestie is een onderwerp dat gemoederen kan verhitten. Dat weet men in Vlaanderen ook. In Turkije is het niet anders. De nieuwe amnestiewet, die officieel het eindpunt hoort te zijn van een burgeroorlog van 15 jaar die 40.000 levens heeft gekost, dreigt er integendeel het geweld weer aan te wakkeren.

Het Turkse parlement heeft immers een partiële amnestiewet goedgekeurd, die voor de PKK (nieuwe naam: KADEK) lang niet ver genoeg gaat, omdat onder andere geen amnestie voorzien is voor de leiders. Maar hetgeen hen echt dwars lijkt te zitten is het feit dat ook de nieuwe Turkse regering de Koerdische gemeenschap niet als gesprekspartner heeft uitgenodigd, en doof is gebleven voor tientallen betogingen en een petitie met meer dan een miljoen handtekeningen, vragend om algehele amnestie.

Gevolg is dat de Koerdische stem weer radicaler klinkt. Het was KADEK-leider Abdullah Ocalan zelf die zijn stem liet horen om de boodschap te brengen. Hij zit nog steeds streng bewaakt als enige gevangene op een gevangeneiland in de Zee van Marmara, maar het is mogelijk dat hij onlangs bij een zeldzaam bezoek van zijn advocaten een boodschap heeft meegegeven.

Op de internet-editie van het pro-Koerdische dagblad *Ozgur Politika* zei Ocalan dat ze zouden wachten tot 1 september om te zien of de Turken bereid zijn om te praten met de rebellen.

Hij zei dat Turkije KADEK tot een nieuwe oorlog verplichtte door de leiders uit te sluiten van de amnestie: "Als Turkije niet van gedrag verandert, zullen de KADEK-rebellen voor zichzelf zorgen. Wegen zullen geblokkeerd worden, gevechten zullen uitbreken, de toerisme-industrie zal instorten (...) Honderd mensen komen niet in aanmerking voor amnestie. Wel, iedereen moet weten dat er minstens 500 trouw zijn aan elk van hen."

"De Turken zeggen dat we niet mogen blijven in Irak, noch in Iran. Dit

komt erop neer dat ze ons naar Turkije terugroepen om te vechten. Als er weer oorlog uitbreekt, zullen honderden sterfen in een eerste fase. Later zullen er tienduizenden sterfen."

Een aanslag in de etnisch gemengde stad van Mardin in het Zuid-Oosten van het land was mogelijk bedoeld als een verwittiging dat het hen menens is. Bij een aanslag op een controlepost werden twee politieagenten gedood. Een paar weken eerder was de provinciegouver-

aan de zijde van de Amerikanen zou scharen bij eventuele Amerikaanse agressie tegen Iran. En intussen staat de organisatie niet alleen op de terroristenlijst van de VS maar ook op die van de Europese Unie, alhoewel enkel nog onder haar oude naam, de PKK.

Een verscherping van de aanslagen via bijvoorbeeld een bommencampagne, geïnspireerd op de nabije Palestijnse en Tsjetsjeense modellen behoren echter wel tot de mogelijkheden.

Wat de KADEK echt dwars lijkt te zitten is het feit dat ook de nieuwe Turkse regering de Koerdische gemeenschap niet als gesprekspartner heeft uitgenodigd, en doof is gebleven voor tientallen betogingen en een petitie met meer dan een miljoen handtekeningen, vragend om algehele amnestie.

neur van het Koerdische Tunceli ook al het doelwit van een aanslag. Toen kwamen twee rekruten om het leven.

Toch is het onwaarschijnlijk dat we binnenkort terugkeren naar de situatie van een burgeroorlog zoals in het begin van de jaren negentig. KADEK is internationaal immers serieus geïsoleerd in vergelijking met tien jaar geleden. De steun vanuit Syrië is niet meer, sinds Turkije Syrië dwong Abdullah Ocalan uit te wijzen. Iran jaagt KADEK al even fel op als Turkije, omdat het Turkije gunstig wil stemmen opdat het zich niet al te zeer

AMERIKAANSE SUGGESTIE

De situatie is een gevolg van het feit dat de Amerikanen de baas geworden zijn in Irak.

Kort na de arrestatie van haar leider Abdullah Ocalan in 1999 verklaarde KADEK eenzijdig een staakt-het-vuren. De reden hiervoor was dat de organisatie al een tijd militair in de verdrukking was geraakt. De gevangenneming van Ocalan was een fatale klap. De resterende strijders trokken zich terug in het Kandilgebergte in het noorden van Irak, waar

zich nu zo'n 5.000 militanten bevinden. Een rustige vakantie was het niet want het Turkse leger is hen tot in Irak achtervolgd en heeft sporadisch acties uitgevoerd.

Van de Amerikanen zou men niet veel medelijden verwachten voor de in oorsprong marxistisch geïnspireerde KADEK. Toch valt een zekere laksheid op in de Amerikaanse aanpak van KADEK. De voornaamste reden is dat de vijftig jaar oude alliantie tussen Turkije en de VS een dieptepunt kent, sinds de weigering van het Turkse parlement om Amerikaanse troepen door te laten naar Irak, waar ze een noordelijk front planden te vormen tegen Saddam. Het Amerikaanse leger en het Pentagon (Ministerie van Defensie), die vijftig jaar lang Turkije, samen met Israël, als hun voornaamste bondgenoot beschouwde, hebben de weigering zes maanden later, nog steeds niet verteerd. Na de Turken een handje te hebben geholpen bij de arrestatie van Abdullah Ocalan, hadden ze wel wat anders verwacht. Nu zijn ze alle vertrouwen in de Turken kwijt; in de plaats zijn ze nu beste vriendjes met de Iraakse Koerden. Daarom hebben de Amerikanen geen zin om het vuile werk voor de Turken op te knappen.

Bovendien willen ze niet de vriendschap van de Iraaks-Koerdische bevolking verliezen door op Koerden te beginnen jagen. KADEK is niet de meest gerespecteerde organisatie in noordelijk Irak. De Iraaks-Koerdische leider Barzani beschuldigde hen ooit dat ze de Koerdische naam besmetten met hun wrede methodes. Maar, ten eerste, is deze beschuldiging niet helemaal fair omdat KADEK meer dan enige andere organisatie de Koerdische zaak in Europa met succes heeft gepromoot. En ten tweede heeft de gemiddelde Iraakse Koerd wel respect voor militanten, die bereid zijn hun leven te geven voor de Koerdische zaak, strijdend tegen een staat, die tegenover de Koerden niet minder wreed was dan Saddam.

Toch wil de Verenigde Staten KADEK verwijderen van Iraaks grondgebied, enerzijds omdat ze volledige stabiliteit willen verzekeren in Irak, anderzijds om Turkije het argument te ontnemen voor de aan-

wezigheid van enkele duizenden van hun troepen in Noord-Irak, waar ze een doorn in het oog zijn van de Iraakse Koerden. Om voorgaande redenen kozen de Amerikanen voor een geweldloze methode om KADEK uit Irak te verwijderen. Ze organiseerden enkele ontmoetingen met de leiders en vroegen hen vermoedelijk om de wapens neer te leggen, of, om het land te verlaten. Ze hebben allicht ook gevraagd om de Turkse troepen in Irak niet aan te vallen, omdat elk conflict in Irak vanzelfsprekend slecht is voor het imago van de Amerikaanse president George W. Bush.

Foto: Nick Hannes

Hoewel de Turkse regering dit ontkent, wordt algemeen verondersteld dat de VS, met het doel voor ogen KADEK te ontwapenen, de Turkse regering heeft aangezet tot het opstellen van de amnestiewet. KADEK en de Turkse pro-Koerdische partij DEHAP zijn zelf voorstander van zo'n amnestiewet, maar dan op voorwaarde dat het volledige amnestie betreft: vrijheid en politieke rechten voor iedereen, inclusief Abdullah Ocalan.

De versie, die de Turkse regering geschreven heeft, blijft echter ver verwijderd van de Koerdische wensen. De enige toegeving lijkt wel dat ze de wet 'wet ter rehabilitatie in de gemeenschap' heeft genoemd en niet meer het als oneervol ervaren 'berouwwet'. De nieuwe wet gaat wel terug op een geschiedenis van 6 'berouwetten', die de Turkse staat opeenvolgend heeft uitgevaardigd, telkens met de bedoeling KADEK in haar voegen te doen barsten. De wetten waren niet meteen een groot succes. In totaal profiteerden slechts 800 ex-militanten

van deze wetten.

De voorwaarde dat ze hun eigen kameraden moesten verraden om in aanmerking te komen, werkte vanzelfsprekend ontradend. In vele gevallen nam het leger de arrestanten mee de bergen in, waar ze de schuilplekken moesten aanwijzen. Geen mogelijkheid om je daarna nog met een opgeheven hoofd in de Koerdische gemeenschap te begeven. DEHAP wijst erop dat velen van hen later een leven in de Turkse onderwereld zijn gaan leiden. Dit waren niet echt geslaagde 'rehabilitaties in de gemeenschap'.

GEEN AMNESTIE VOOR DE LEIDERS

Toch is deze voorwaarde ook een onderdeel van het huidige wetsvoorstel. De wet is wel ruimer dan de vorige omdat ze de militanten die geen geweld hebben gepleegd, volledige amnestie verleent. Voor de militanten die wel geweld gepleegd hebben, biedt de Turkse regering van een heft tot vier vijfde strafvermindering aan, maar op de gehate oude voorwaarde dat ze hun kameraden verraden.

De leiders, waaronder Abdullah Ocalan, komen helemaal niet in aanmerking voor amnestie. Volgens de Minister van Binnenlandse Zaken Abdulkadir Aksu zou het om een vijftiental personen gaan, volgens Abdullah Ocalan om een honderdtal. Het is uiteindelijk aan de rechtbank om te beslissen wie een leidersfunctie vervulde. Berichten deden de ronde in de Turkse pers dat de Amerikanen aan het onderhandelen zijn met landen uit Noord-Europa om onderdak te regelen voor de leiders en dat Noorwegen zelfs

zou toegezegd hebben. Alle betrokkenen ontkennen.

Voor veel militanten is het echter niet duidelijk bij welke categorie ze zullen worden ingedeeld wanneer ze zich aanbieden bij de politie. Bovendien hebben ze geen greintje vertrouwen in de politie en de justitie, waar velen een diepe haat voor KADEK zijn ingeprent.

De regering biedt op dit vlak wel enkele garanties aan. Ze heeft drie opvangcentra voorzien voor KADEK-leden die zich komen opgeven en ze heeft een spoedcursus gegeven aan de agenten over hoe ze zich dienen te gedragen tegenover de Koerden. Ze belooft bovendien een strenge supervisie op de naleving van de mensenrechten in de drie kampen.

De dag na het verschijnen in het Turks Staatsblad, ging de amnestiewet in voege. De militanten hebben 6 maanden om zich aan te geven bij de Turkse veiligheidsdiensten. Een dag na het in voege treden, gehaast om op het zagezegde onmiddellijke succes van de wet te wijzen, zei Abdulkadir Aksu, de Minister van Binnenlandse Zaken, dat er al 444 mensen zich hadden opgegeven. Na een week hadden zich al 1600 mensen opgegeven. Maar deze absolute cijfers geven een verkeerd beeld van het effect van de wet. Negentig procent van de aanvragen is immers afkomstig van mensen die momenteel in de gevangenis zitten. Zij die vastzitten zuiver op basis van lidmaatschap van een terroristische organisatie kunnen meteen vrijkomen. Anderen hopen op strafvermindering. Bovendien kunnen ook niet PKK-militanten van de wet profiteren: het criterium is immers politiek gemotiveerde misdaad. Zo hebben ook de islamitische militanten, die veroordeeld zijn voor het in brand steken van een gebouw in Sivas 10 jaar geleden, waarbij 34 Alevi en linkse intellectuelen omkwamen, een aanvraag ingediend om van de wet te profiteren.

De Minister van Buitenlandse Zaken, Abdullah Gul, heeft in eerdere schattingen meegegeven dat hij verwacht dat 2500 van de 5000 KADEK-militanten, momenteel verblijvend in Irak, zich zullen overgeven aan de Turkse autoriteiten. Voorlopig is daar nog niets van in huis

gekomen. Of veel zich zullen komen opgeven, zal allicht vooral afhangen van de werkelijke levensomstandigheden en de motivatie van de KADEK-rebellen.

Overdreven optimisme van de kant van de Turkse regering is niet gepast. KADEK geniet nog steeds een groot respect onder de Koerdische gemeenschap in Turkije. Als ze zich inspant, kan het leiderschap ongetwijfeld honderden, als niet duizenden, nieuwe leden rekruteren in deze periode van 6 maand. Het feit dat Aksu al heeft vermeld dat deze periode verlengd kan worden, kan er trouwens op wijzen dat de Turkse regering zelf twijfelt aan het uiteindelijke succes van de wet.

NOOD AAN RECHTSTREEKSE DIALOOG

De leider van de pro-Koerdische Democratische Volkspartij, Tuncer Bakirhan, vindt dat een kans is gemist. Hij verwijt de Turkse regering dat „ze de stem van miljoenen nog steeds weigert te horen“, verwijzend naar het feit dat de Turkse politici nauwelijks reageerden op het feit dat meer dan een miljoen handtekeningen werden verzameld, pleitend voor een algehele amnestie.

Bakirhan voegt eraan toe: „Deze politieke benadering die Turkije destabiliseert en opnieuw naar het strijdtoneel voert, is in het nadeel van de gehele bevolking (...) Eerst is een niet-discriminerende volledige amnestie nodig. De weg van het gesprek en de dialoog moet geopend worden.“

De regering valt op het eerste zicht niet veel te verwijten. Ze had immers al de grootste moeite om deze wet door het parlement te slepen, omdat de regeringspartij op tegenstand stuitte van haar eigen nationalistische vleugel. Bovendien is ze, meer dan enige regering voor haar, erin geslaagd om wetten door het parlement te slepen, die de democratisering van het land en de intrede in de EU moeten verzekeren.

Het parlement voerde eind juli wijzigingen door die de vrijheid van meningsuiting en culturele rechten voor minderheden moeten verzekeren, en de invloed van het leger op het politieke leven moeten verminderen. Het parlement is hier-

toe in staat omdat het voor de meerderheid bestaat uit mensen, zoals premier Recep Tayyip Erdogan, die zelf vervolgd geweest zijn omwille van hun islamitisch politiek verleden.

Toch was er ook de mogelijkheid om, voor de eerste keer in het bestaan van Turkije, in te gaan op de vraag tot dialoog van de Koerdische gemeenschap. De politiek heel betrokken Koerdische jeugd spreekt enkel over vrede. In nieuwe spanningen heeft niemand zin. Het klimaat is rijp voor dialoog.

Maar de Turkse regering geeft geen krimp. Toegevingen op het vlak van Koerdische rechten en op het vlak van mensenrechten gebeuren enkel in het kader van het Turkse streven naar toetreding in de Europese Unie. Er is geen sprake van een interne dynamiek.

Op geen enkele manier trad ze op tegen de sluiting van de pro-Koerdische HADEP-partij, die in al haar publicaties een vreedzame oplossing nastreeft. De beweging ging vorig jaar al onder haar nieuwe naam DEHAP naar de verkiezingen, maar de sluiting betekende wel dat bijna vijftig vooraanstaande politici van de beweging de politieke rechten ontnomen werd en monddood werd gemaakt. DEHAP haalde zeven procent van de stemmen in november maar is niet vertegenwoordigd in het parlement wegens de lat van tien procent, die speciaal om haar buiten te houden zo hoog werd gelegd. Kans dat deze lat zal verlaagd worden is er niet, want de regeringspartij AKP komt ze veel te goed uit: dankzij deze wet heeft ze met een derde van de stemmen twee derde van de zetels bemachtigd in parlement.

De enige actie die tot hiertoe werd ondernomen is een toewijding aan de Europese Unie om het proces tegen Leyla Zana, het ex-Koerdische parlamentslid dat veroordeeld werd na een schijnproces wegens haar vermoede banden met de PKK, over te doen. Voorlopig is het nog van niet veel nut geweest, want ook de nieuwe rechters maken zich volgens Europese observanten schuldig aan partijdigheid en het niet respecteren van het principe van het vermoeden van onschuld.

28.08.03 ■

DE 17DE VERJAARDAG VAN DE CATASTROFE VAN TCHERNOBYL

I Marie Jeanne Vanmol |

De nucleaire lobby wil de sporen van de catastrofe van Tchernobyl uitwissen.

Het onderzoekswerk van de Wit Russische prof. Bandajevski en Nesterenko bewijst de schadelijke gevolgen van lage stralingsdosis gedurende lange tijd. De gezondheidstoestand van de kinderen in de getroffen gebieden is er nog steeds slecht aan toe.

Maar de internationale kernlobby negeert de gezondheidsproblemen. Het duurde tot 1996 eer de internationale gemeenschap een conferentie op touw zette om de gevolgen van Tchernobyl in te schatten. Maar sinds de bemoeienis van de kernlobby op het terrein gaat het van kwaad naar erger.

In een artikel¹ schrijft Michel Fernex, prof. aan de medische faculteit van de universiteit van Baal in Zwitserland, over een paar voorvallen die sinds 2001 in Wit Rusland² zijn gebeurd en die de pogingen van de internationale kernlobby en in het bijzonder van de Franse afdeling in die zin aantonen. De atoomlobby gevormd door Electricité de France (EDF), le Commissariat pour l'Energie Atomique (CEA) en COGEMA, de bestuursgroep van de kerncentrale van La Haye coördineren verschillende onderzoeksgroepen, in het bijzonder de ETHOS-groep, die in de radioactief besmette zones van Tchernobyl werken. Door tussenkomst van universitaire multidisciplinaire groepen (agronomen, sociologen, natuurkundigen, technici) doet het project ETHOS zich op het terrein als niet-gouvernementele organisatie voor. De rol die hen door de kernlobby wordt opgelegd en waarvan de Franse wetenschappers die deel uitmaken van het project zich blijkbaar niet van bewust zijn, bestaat erin de bestaande structuren aanwezig voor het opmeten van de radioactiviteit ten gevolge van Tchernobyl te elimineren. Inderdaad, de metingen die de aandacht trekken op de ernst van de radioactieve besmetting van het land en de gevolgen voor de volksgezondheid zijn voor de nucleaire lobby niet aanvaardbaar zegt de auteur. De studies van ETHOS beperken daarbij zich tot enkele dorpen van het district Stolyn in Wit Rusland. Het interpreteren van de verkregen onderzoeksresultaten geven een voorbeeld van de aanpak van de

regio's die door radioactieve stoffen met een lange levensduur zijn besmet.

BELRAD

Het onafhankelijke instituut voor radioprotectie BELRAD in Wit Rusland, onder

Cs uit het organisme bevordert.

Sinds de oprichting in 1991 werken 370 lokale centra voor radioprotectie. Ze worden gefinancierd door de regering van Wit Rusland en door BELRAD beheerd. Het resultaat van de metingen wordt al

De promotoren van de kernenergie willen de realiteit in de doofpot stoppen. Koorts of opgehoopte radioactiviteit in de organen van kinderen mogen niet meer gemeten worden. Prof. Nesterenko moet zijn activiteit stop zetten.

leiding van prof. Nesterenko, heeft sinds enkele jaren kleine protectie-eenheden opgesteld. Ze worden gefinancierd door de staat of door privé-giften. De kleine eenheden geven aan de mensen de mogelijkheid om gratis de radioactiviteit in voedingsgewassen en in melk op te meten. Het technische personeel opgeleid door BELRAD geeft raadgevingen in verband met radioprotectie. De mobiele laboratoria van BELRAD registreren twee maal per jaar de radioactiviteit en dan vooral van Cs 137 dat vooral in de organen van de kinderen werd vast gesteld. Cesium 137 (Cs 137) blijft gedurende 30 jaar radioactief. Kinderen die sterk zijn aangetast krijgen regelmatig pectinekuren. Pectine is een voedingssupplement op basis van appels die de eliminatie van

die tijd door prof. Nesterenko, directeur van het instituut, gepubliceerd en aan de bevoegde ministeries doorgegeven. Vanaf 1996 worden de rapporten onder de vorm van trimestriële bulletins gepubliceerd. Maar vanaf dat jaar maakt de vice-president van het gouvernementele comité voor Tchernobyl, I.V. Rolevitch een einde aan de publicatie. Rolevitch is co-auteur van diverse publicaties van het Centre d'Etude sur l'Evaluation de la Protection dans le Domaine Nucleaire (CEPN), een niet-gouvernementele organisatie zonder winstgevend doel, gesticht door de kernlobby. Volgens Michel Fernex leek het er nog op dat de Franse onderzoekers prof Nesterenko bij het ETHOS-project zouden betrekken. De directeur van Belrad vertrouwde op mondelinge engagementen

en legde een project ter financiering voor om de zieke kinderen afkomstig uit de getroffen dorpen te verzorgen. Maar prof Nesterenko wordt niet meer uitgenodigd op de volgende bijeenkomst waar de onderzoeksresultaten van de ETHOS-groep worden voorgesteld. Zijn metingen van radioactiviteit opgetekend tussen 1991 en 1996 worden in het rapport niet opgenomen. Het lijkt er dus sterk op dat BELRAD van het terrein wordt geweerd. De aanvraag voor financiering van de kosten voor de verzorging van de zieke kinderen komt niet meer ter sprake. De promotoren van de kernenergie willen de realiteit in de doofpot steken. Koorts of opgehoogde radioactiviteit in de organen van de kinderen mogen niet meer worden opgemeten. Prof. Nesterenko moet zijn activiteiten stopzetten.

DE SCHADELIJKE EFFECTEN VAN CESIUM 137 (Cs 137)

Gedurende negen jaar bestuderen Prof. Yuri Bandajevski en zijn medewerkers in het medische instituut in Gomel het stralingsgevaar van Cs 137 dat een halfwaardetijd heeft van 30 jaar. Hij toont aan dat er nog steeds radioactiviteit aanwezig is in de gebieden rond Tchernobyl alsook in de Gomel, de meest getroffen streek in Wit Rusland. De langdurige blootstelling aan lage dosissen radioactiviteit van Cs 137 veroorzaakt onverwachte ziektebeelden, vooral bij kinderen.

Hij toont aan dat het Cs 137 zich vooral ophoopt in bepaalde organen zoals de endocriene klieren en de hartspier, tot 50 maal meer dan in andere weefsels. In de radioactief besmette regio's waar de concentratie meer dan 5 Curie Cs 137 per km2 bedraagt, is de schade voor de gezondheid voor alle kinderen een feit. Zijn wetenschappelijk werk over het verband tussen de gezondheidsschade en de ophoping van radioactief Cs hebben prof Bandajevski 8 jaar gevangenis opgeleverd. Zijn medewerkers van het medische instituut zijn ontslagen. Ze hadden zijn publicaties niet mogen ondertekenen. Ondertussen blijft de gezondheidstoestand van de kinderen in de besmette gebieden achteruitgaan. Het aantal hospitalisaties blijft stijgen.

	Aantal hospitalisaties per 1000 kinderen
1986-1987	150
1990	500/1000
2000	1200

Het aantal ernstige en chronische infecties neemt toe en het percentage kinderen dat nog min of meer in goede gezondheid verkeert, is tot 20% teruggelopen. En nochtans zijn deze kinderen niet gestresseerd, hun families zijn niet verplaatst naar een ander gebied, en hun voeding is vrij evenwichtig. 50% van het budget van het ministerie voor opvoeding gaat naar evenwichtige maaltijden voor schoolkinderen 2 à 3 maal per dag. En dat 4 à 5 maal per week, in alle scholen.

De oorzaak van de achteruitgang van

De aardappelproductie vermeerdeerde dank zij de verbetering van de zaadkwaliteit, de goed gedoseerde meststoffen en de pesticiden. De geogste aardappelen waren arm aan Cs en mochten zelfs verkocht worden. Deze investeringen zouden zich moeten vermeerderen en besteed worden aan alle getroffen gemeenschappen in de omgeving. Maar het experiment heeft de gezondheid van de kinderen niet verbeterd.

De studie van het gehalte aan Cs in het lichaam van de kinderen moet nog verder worden opgevolgd en het aantal hospitalisaties moet verder worden bijgehouden. Deze observaties maken voor het ogenblik nog altijd geen deel uit van het onderzoeksresultaat van ETHOS. Het weglaten van deze belangrijke gegevens uit

Het weglaten van de gegevens over de gezondheidstoestand van de kinderen is een bewuste leugen die de kernlobby nodig heeft om zijn zaak te bepleiten bij het publiek en bij de politieke leiders.

de gezondheidstoestand van de kinderen staat in verband met de radioactieve besmetting van de omgeving. Kinderen kunnen blijkbaar niet gezond blijven, zelfs niet overleven in streken waar 5 tot 15 curie Cs per km2 aanwezig is.

Er wordt ook geen aandacht geschonken aan het Strontium (Str) dat zowel aanwezig is in de bodem als in het oppervlaktewater en dus in de voedingsketen. De gevolgen voor de volksgezondheid van Cs en Str samen in het menselijke organisme kreeg in de Franse studie ook geen aandacht. En geen enkele expert heeft aandacht besteed aan andere radioactieve stoffen die door de catastrofe van Tsjernobyl werden verspreid. En wat te denken van de chemische verbinding tussen de radioactieve stoffen en het lood dat in 1986 werd gebruikt om de brand te doven?

DESINFORMATIE

ETHOS heeft na de publicatie van de studie een aantal boerderijen onder zijn hoede genomen.

het onderzoeksrapport is een leugen ten aanzien van de slachtoffers en de officiële instanties, de internationale gemeenschap.

In de ganse evaluatie van de gevolgen van de catastrofe van Tchernobyl is het weglaten van de gegevens over de voortdurende slechte gezondheidstoestand van de kinderen in de getroffen regio's de bewuste leugen die de kernlobby nodig heeft om zijn zaak te kunnen bepleiten bij de publieke opinie en de politieke leiders. De referentie voor de gevolgen van radioactieve bestraling is voor het internationale atoomgezelschap nog altijd Hiroshima en Nagasaki. De blootstelling was daar massief en van korte duur. In Tchernobyl kregen de gronden rond de centrale honderden tonnen radioactieve partikels te verwerken. De grond van Wit Rusland kreeg 70% van de radioactieve stoffen geabsorbeerd. Een daarvan is het Cs 137. De trage besmettingsweg van de bevolking gebeurt voor 80% via de voeding. Het Cs 137 verspreidt zich verder in het ecosysteem en is veel mobieler dan

de wetenschappers hebben gedacht. De migratie van radioactieve elementen kan op verschillende manieren gebeuren: vooral het water blijkt de belangrijkste bedreiging te zijn: de overstromingen tijdens het voorjaar doen de concentraties in de rivieren met 4 maal stijgen. Iedere keer worden radioactieve bestanddelen meegevoerd naar de rivier die in de Zwarte Zee eindigt. Negen miljoen Oekraïners drinken water van de reserves van de Dnjepr en nog meer mensen eten de gewassen die met dat water zijn gecultiveerd. De desinformatie van burgers en regeringsverantwoordelijken gaat verder.

NOG MEER

Dank zij tussenpersonen heeft de internationale kernlobby de administratie en vertegenwoordigers van bepaalde ministeries in Wit Rusland kunnen overtuigen om de gevaarlijke zones, dichterbij Chernobyl weer te rehabiliteren.

Het doel is aan te tonen dat leven, wonen en werken, gewassen verbouwen mogelijk is in de sterk besmette zones tot 40 curies per km² en zelfs meer.

In augustus 2002 schrapte de regering van Wit Rusland de hulp aan 146 dorpen in de getroffen streken: geen gratis veilige maaltijden meer voor de kinderen en geen verblijf meer in sanatoria. Ondertussen krijgt prof. Nesterenko geen fondsen om de bevolking tegen radioactiviteit te beschermen. Medische onderzoekscentra worden opgedoekt. Er is ook geen tussenkomst voorzien voor zijn 45 medewerkers, technici, wetenschappers en medisch personeel van het instituut voor radioprotectie BELRAD. Als specialisten binnenkort in opdracht van de kernlobby gaan verkondigen dat het leven in zwaar besmette regio's geen risico's oplevert dan zullen de rapporten de catastrofale gezondheidssituatie van de kinderen moeten verzwijgen.

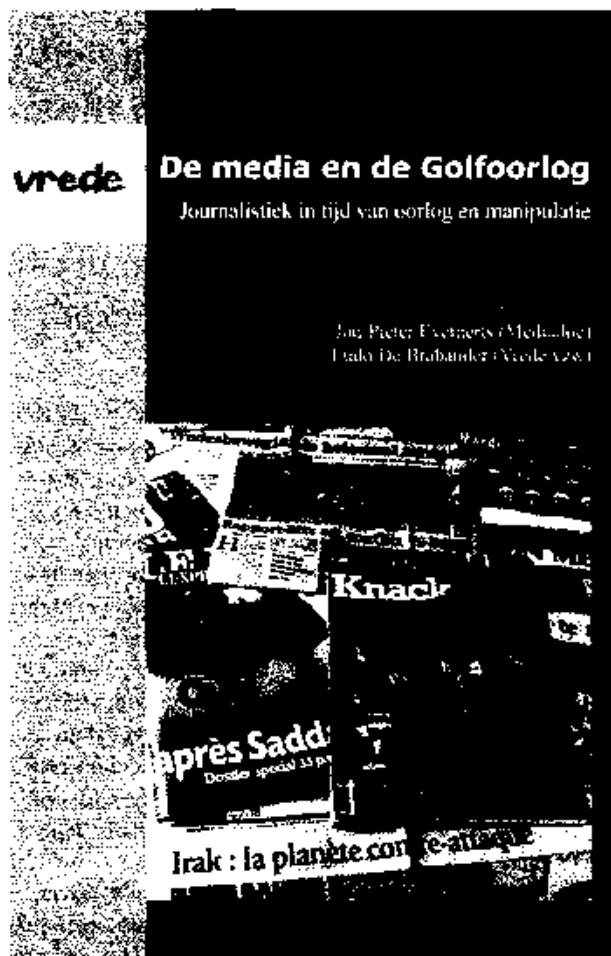
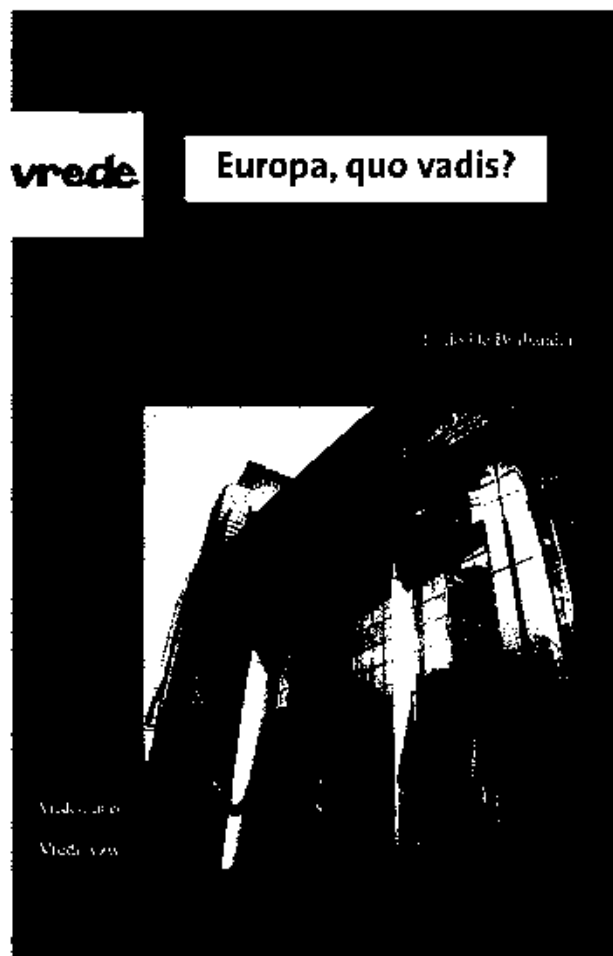
Wetenschappers hebben de morele plicht neen te zeggen tegen zulke projecten.

31 augustus 2003

Bronnen: Le Monde, www.UNESCO.org, www.Belarusnews.de, www.ICCRAD.org, www.tchernobyl.org

¹ Quand le lobby nucléaire s'en prend... à ses victimes. Les mensonges clés. Ou comment effacer des mémoires les empreintes de Tchernobyl. In "Le Trait d'Union", nr.22, 22 februari 2002, uitgegeven door CIRAD, (Commission de Recherche et d'Information Indépendantes sur la Radioactivité) in Frankrijk.

² Nadat de kernreactor van Tchernobyl op 26 april 1986 ontplofte voerde de wind de radioactiviteit mee. Het zuiden van Wit Rusland, de stad Gomel en omstreken werden zwaar radioactief besmet.

GERECHTIGHEID? NIET VOOR COLLATERALE SCHADE

| Marie Jeanne Vanmol |

Om de vermoeidheid op lange vluchten te bestrijden nemen Amerikaanse gevechtspiloten op bevel van hun oversten amfetamines. Maar deze drugs hebben ook neveneffecten die het beoordelingsvermogen van de gevechtspiloten buiten gebruik stelt en de beslissingen over het gebruik van dodelijke wapens sterk beïnvloeden. Collaterale schade in de eerste Golfoorlog, in Kosovo, Afghanistan en in Irak krijgen hierdoor een andere invulling. Maar voor de slachtoffers is er geen gerechtigheid.

GELEGALISEERD DRUGGEBRUIK

In april 2002 aanziet piloot Harry Schmidt tijdens een nachtelijke vluchtmissie boven Afghanistan de nachtelijke oefeningen met vuurwapens van Canadese troepen in de buurt van Kandahar als anti-vliegtuig afweergeschut. Hij negeert het verbod van zijn overste, William Umbach, om te vuren en wacht ook niet op berichten van de AWACS over meer informatie over de toestand aan de grond. De piloot draait zijn F16-vliegtuig en gaat recht op zijn doel af. Hij vuurt een lasergestuurde bom van 227 kg af. Vier Canadese soldaten worden gedood en acht gewond. Begin januari 2003 beschuldigt het Pentagon de twee Amerikaanse piloten van onvrijwillige doodslag van vier Canadese soldaten, ongehoorzaamheid, gebrek aan discipline en aan oordelingsvermogen. De piloten Schmidt en Umbach waren in Koeweit gestationeerd. Zij patrouilleerden over de no-fly zone in het zuiden van Irak. Ze klaagden van vermoeidheid sinds zij gevechtsmissies boven Afghanistan moesten uitvoeren. Daarvoor moesten de F16 piloten drie uur vliegen eer ze de gevechtszone bereikten. Dan bleven ze drie uur ter plaatse en dan nogmaals drie uur om terug te keren naar hun basis: een opdracht van minstens negen uur in totaal.

Het onderzoek stelde vast dat beide piloten Dexedrine (dextroamfetamines) hadden ingenomen. Umbach had twee uur voor het incident 5mg Dexedrine genomen en Schmidt had minder dan een uur voor het ongeluk 10mg genomen. Eén van de bevindingen was ook dat de luchtmachteenheid waartoe Schmidt en Umbach behoorden het beheer en de

opvolging van het gebruik van Dexedrine niet uitvoerde volgens de directieven van de Amerikaanse luchtmacht. Volgens John Pike, een militair analist van de Amerikaanse Think Thank Global Security wijst dit feit op tolerantie en laksheid in voorschrift en gebruik van amfetamines. Volgens Pike heeft het gebruik van de medicatie een belangrijke rol in het gebeuren gespeeld.

Aerospace Medical Research Laboratory in Pensacola in Florida. De amfetamines hebben als merknaam Dexedrine. De piloten noemen ze 'go-pills' en worden genomen onder de vorm van tabletten in 10mg dosissen. De slaappillen zijn Ambien (zolpidem) en Restoril (temazepam). De piloten noemen ze 'no-go pills'. Piloten die missies van langer dan 8 uur moeten uitvoeren of wanneer ze tussen twee missies minder dan 12 uur rust krij-

Tijdens Operatie Desert Storm in de Golfoorlog in 1991 namen 60% van de ondervraagde piloten Dexedrine. Bij de meest ingezette gevechtseenheden steeg het gebruik onder de piloten tot 96%. De piloten noemen de Dexedrine "go-pills".

GO - EN NO-GO PILLS

Begin augustus 2002 vertelt journalist William Walker in de Toronto Star dat Amerikaanse gevechtspiloten, verantwoordelijk zijn voor maar liefst 10 dodelijke 'friendly fire' ongelukken tijdens de oorlog in Afghanistan. Om de vermoeidheid tijdens de lange vluchten te bestrijden, schrijft hij, krijgen de piloten regelmatig amfetamines toegediend. Walker zegt dat na de lange missies de soldaten naar hun basis terugkeren en dan sedatieven toegediend krijgen om te kunnen slapen. De Toronto Star vermeldt ook de namen van de drugs: die heeft ze gevonden in een rapport van 24 pagina's uitgegeven door de Top Gun vlieggevechtsschool in San Diego en de Naval

gen, nemen regelmatig Dexedrine. Een Amerikaans militair document 'Performance Maintenance During Continuous Flight Operation' vermeldt het volgende: tijdens Operatie Desert Storm in de Golfoorlog in 1991 namen 60% van de ondervraagden piloten Dexedrine. In de eenheden die de meeste gevechtsmissies uitvoerden steeg het gebruik tot 96% onder de piloten. Elke pil bedroeg dan 5mg. De dosis per pil bedraagt nu 10mg. Nog volgens hetzelfde rapport mogen de piloten hun dosis zelf reguleren. Ze nemen de pillen in hun cockpit van hun F16 met zich mee en nemen ze in volgens eigen behoefte. Volgens de documentaire filmmaker Jamie Doran¹ wordt aan de piloten een

document voorgelegd om zich akkoord te verklaren met de inname van amfetamine: daarin staat duidelijk dat bij weigering de piloot rekening moet houden dat hij van zijn overste en van zijn arts geen toelating krijgt om op te stijgen.

RICHTLIJNEN

Volgens de gepensioneerde Kolonel Richard Graham die 210 gevechtsmissies boven Vietnam vloog, was het gebruik van Dexedrine heel gewoon. Vanaf de jaren '60 keurde de luchtmacht het gebruik goed als middel tegen vermoeidheid: 'combat tool fatigue' door middel van inname van amfetamines. De effecten moeten de piloten het nodige uithoudingsvermogen, concentratie en de bereidwilligheid tot vechten bijbrengen.

Het stimulerende effect van amfetamines, ook 'speed' genaamd is al lang gekend en heeft tot wijdverbreid gebruik bij soldaten geleid. Tijdens WOII gebruikten de Britse strijdkrachten ongeveer 72 miljoen tabletten. Ook de Duitsers en de Japanners gebruikten amfetamines en er wordt verteld dat Hitler een dagelijkse dosis werd ingespoten. In Korea gebruikten de Amerikaanse soldaten amfetamines.

Ten gevolge van het overmatig gebruik door de piloten tijdens de Golfoorlog werden er richtlijnen uitgevaardigd. In 1996 wordt het gebruik aan banden gelegd: piloten mogen alleen tijdens lange operationele vluchten Dexedrine innemen. In februari 2001 werden de richtlijnen weer soepeler en mogen de Dexedrinepillen ook tijdens ondersteuningsvluchten en vredesmissies gebruikt worden. Een 10mg dosis is voldoende. Voor een lange missie in een solo gevechtsvliegtuig (meer dan 8 uren) of een duo bomber (meer dan 12 uren) beschikken de piloten elk over 4 tot 6 pillen van elk 5mg. Maximale dosis is 30 mg per 24uur.

EFFECTEN

Het voorkomen van vermoeidheid door middel van orale inname van amfetamines is in het laboratorium uitvoerig onderzocht. Het belangrijkste resultaat na de inname van een orale dosis van 10 tot 30mg² (de toegelaten hoeveelheid voor de gevechtspiloten) zijn de volgende:

alertheid, wakker blijven, en een verminderd gevoel van vermoeidheid, opgewektheid, meer initiatief en zelfvertrouwen, een verhoogd concentratievermogen, verhoogde motorische activiteit en spraakvermogen. Het uitvoeren van eenvoudige intellectuele en routine activiteiten verbetert en hoewel meer werk kan verzet worden zal het aantal fouten tijdens het uitvoeren van de taak niet verminderen. Fysische prestaties verbeteren. De positieve effecten zijn niet onveranderlijk en kunnen bij verhoogde dosissen of bij herhaald gebruik omgekeerde gevolgen hebben. Herhaald gebruik over lange termijn en grote dosissen per os worden altijd gevolgd door mentale depressies en vermoeidheid. Vele personen klagen dan ook van hoofdpijn, hartkloppingen, verduistering, vasomotorische stoornissen, agitatie, delirium, vermoeidheid.

GERECHTIGHEID

In de editie van Stars en Stripes van januari 2003, een militair blad voor de Amerikaanse soldaten gestationeerd in Europa, verklaart Lt. Col. Diane Ritter, hoofd van de medische afdeling van de NAVO-vliegbasis Aviano in Italië dat amfetamines veilig en effectief zijn. « Het gebruik » zegt ze « is beperkt en er is controle op het voorschrijven door de artsen. Hier in Europa moeten de piloten geen lange vluchten uitvoeren. » Vanuit deze basis Aviano steeg nochtans in februari 1998 de piloot Richard Ashby op voor een oefenvlucht. Ter hoogte van Cavalese dook hij in op een ski gondola en doodde hij de twintig inzittenden. Op het moment van het impact vloog de piloot op een hoogte van 111 meter (ipv 300 meter) aan een snelheid van 1000 km per uur (ipv 832 km). Via een videocamera in zijn cockpit wou hij met zijn loopings zijn teamgenoten onder de indruk brengen. In Afghanistan had piloot Schmidt reeds meer dan 3000 uren als vlieginstructeur in de Top Gun School achter de rug. En toch was zijn inschatting volledig fout. In de civiele maatschappij worden beoordelingsfouten met nefaste gevolgen juridisch vervolgd en de slachtoffers moeten vergoed worden. Maar niet in de militaire rechtspraak. Ondanks de zware beschuldigingen werden Umbach en Schmidt in

juni dit jaar vrijgesproken. Ze krijgen enkel administratieve sancties. Piloot Richard Ashby mocht niet in Italië voor de rechtbank verschijnen. Na een proces van 17 dagen voor een militaire jury in Kamp Lejeune in Noord Carolina wordt de piloot voor de dood van de twintig inzittenden van de skigondola vrijgesproken.

De vrijspraak van de piloten wekt verontwaardiging. Piloten zoals Umbach, Schmidt en Ashby kunnen gerust verder blijven oefenen en onschuldige slachtoffers maken. Er komt geen rechtsvervolging en de nabestaanden moeten het stellen met een formele verontschuldiging. In Joegoslavië wordt een bus met Kosovaren aanzien voor een konvooi Serviërs en ambassades voor oorlogsfabrieken. In Afghanistan doodt de crew van een Amerikaans AC 130 vliegtuig 48 burgers tijdens een huwelijksfeest. De oorlogen van de VS met de coalitiepartners zijn oorlogen zonder beelden en namen. Maar met bloedvergieten en zonder enige vorm van gerechtigheid voor de slachtoffers. Hoelang zullen de internationale media het kartel van het verzwijgen en verdoezelen nog verder meespelen? Wanneer zal de gruwelijke betekenis van de 'collaterale schade' de publieke opinie bereiken?

22 augustus 2003

Bronnen

BBC news, The Nation, The Guardian, L'Humanité, Freitag, indymedia, Toronto Star, www.wsws.org, www.whatmeds.com, <http://theamericanregister.com>, www.ndr.de

¹ De documentaire filmmaker Jamie Doran maakte een film: 'Das ist ein schmutziges Geheimnis'; Amerikaanse piloten vertellen over de inname van drugs tijdens de eerste Golfoorlog tot de huidige oorlog 'Operation Freedom' Irak. De film werd op de Nord Deutsche Rundfunk uitgezonden op 25 juni 2003

² Goodman and Gillman: *The Pharmacological Basis of Therapeutics*. Ed Macmillan Company. London 1965

JAPAN WIL OOK MILITAIR AANWEZIG ZIJN OP HET WERELDTONEEL

| Peter Linke |

Met een inbreuk op de Japanse grondwet wil de Japanse premier Koizumi zijn land een 'echt leger' bezorgen en het in Irak inzetten. Het parlement in Tokio heeft in juli het licht op groen gezet om 1.000 Japanse soldaten naar Irak te zenden en zo de Amerikaanse regering militaire bijstand verlenen in de bezetting van dat land. Dit is de eerste militaire buitenlandse operatie van het Japanse militair apparaat buiten haar landsgrenzen na de Tweede Wereldoorlog.

Na de aanslag van 11 september 2001, bevindt de Japanse regering zich mentaal in oorlogstemming. Japan voelde zich bij deze aanslag als een rechtstreeks slachtoffer. Men had in de puinhoop van het World Trade Center nog speciaal naar Japanse slachtoffers gezocht. Van deze gelegenheid heeft de Japanse premier Junichiro Koizumi gebruik gemaakt om een antiterreur pakket door het parlement te laten stemmen, dat Japan de mogelijkheid biedt, in tegenspraak met de Japanse grondwet, om een militaire verbintenis aan te gaan die veel verder reikt dan de Stille Oceaan.

Zonder rekening te houden met de bezwaren van de oppositie liet de Japanse regering hierop in het voorjaar van 2003, een 'wet voor een militaire crisis' stemmen, die de Japanse strijdkrachten van een landsverdedigingopdracht muteerde naar een out of area strategie, die ook aan de regering ruime volmachten toekende.

De Japanse premier Koizumi heeft hiermee stap voor stap doorgezet wat hij zich van bij zijn aanstelling tot premier, twee jaar geleden, had voorgenomen. Hij wil Japan terug een leger geven, om zo de beperking op militair gebied te beëindigen die de VS na de nederlaag in de Tweede Wereldoorlog had opgelegd. Hij wil Japan naar de zogenaamde 'staats-normaliteit' terug laten keren. Hiermede wordt de inhoud van de Japanse doctrine over veiligheid volledig gewijzigd, waarvan Japan gedurende tientallen jaren niet alleen geprofiteerd heeft, maar waar ook de buurlanden goed konden mee leven.

Met ongeveer 250.000 soldaten, uitgerust met de modernste wapens, kan de huidige Japanse zelfverdedigingstrijdmacht zich nu reeds als een machtige regionale militaire macht voelen, maar die zich grondwettelijk uitsluitend tot verdedigingstaken moet beperken. Hierdoor heeft het leger wel een gebrek

principiële veiligheidsconsensus van de naoorlogse jaren op te breken om het land onbelemmerd te herbewapenen, in hun taalgebruik heet dat 'normaliseren'. Echt succesvol waren ze hiermede pas na de implosie van de Sovjet-Unie en de aanslag op het World Trade Center van 11 september 2001. In 1978 moest de toen-

De leider van de Japanse nationale verdedigingsraad beklemtoont de noodzaak om een "preemptive strike" te kunnen uitvoeren tegen vijandige raketbases, vooral die in Korea.

aan bommenwerpers, aan operationele tactische raketten, aan vliegdekschepen en precisiewapens met een grote reikwijdte. Dit is geen toeval, daar de 'vredesgrondwet' van 1946 het voeren van oorlog voor alle eeuwigheid had verboden. Daarmee werd een veiligheidsprincipe geschreven, dat een louter defensieve militaire doctrine voorzag.

Dit vond zijn weerslag in de basisbeginselen van de nationale Japanse verdedigingspolitiek. In 1957, en later nog in de parlementaire resoluties van 1968, werden ook duidelijk de drie niet nucleaire principes (geen bezit, geen productie en het niet opslaan van kernwapens) omschreven, en de resolutie van 1969 verbiedt het heelaal voor militaire doelen te gebruiken.

Conservatieve Japanse politiciers hebben altijd pogingen ondernomen het

malige voorzitter van het verenigde oppercommando, Generaal Hiromi Kurisu, nog ontslag nemen, omdat een herziening van de grondwet volgens hem nodig was ten behoeve van de verbetering van de militaire behoeften. Een kwart eeuw later zijn deze overwegingen een bestanddeel geworden van de Japanse regeringspolitiek. Koizumi was hierover in mei zeer duidelijk toen hij in het Japanse parlement verklaarde, dat hij er diep van overtuigd is dat er een dag zal komen dat de Japanse verdedigingsstrijdmacht de eer en de status zal krijgen die het verdient. Enkele dagen later eisten de deskundigen van de Liberaal Democratische Partij (LDP) een correctie en wijziging van de grondwet om de verdedigingsstrijdmacht om te vormen tot een regulier leger. Hierdoor zou men beter kunnen

reageren tegen de 'schurkenstaten' in de regio.

Wat dit concreet moest betekenen werd begin juli door 100 parlementsleden in een nota geformuleerd. De leider van de nationale verdedigingsraad Boeicho Shigeru Ishiba, onderstreept in zijn noodtoestandverklaring de noodzaak voor Japan het recht te hebben om een preventief militair optreden door te voeren tegen vijandige raketbases, in het bijzonder deze die opgesteld staan op het Koreaanse schiereiland. Onder dit gesternte is het nog maar een kwestie van tijd dat ook twee andere taboes zullen vallen: het beschikken over kernwapens en het militair gebruik van de ruimte.

Midden de jaren negentig heeft het Boeicho in een interne studie de ontwikkeling van eigen kernwapens nog strikt afgekeurd. Dat hinderde de kabinetssecretaris en Koizumi intimus Yasu Fukuda niet in het voorjaar te eisen dat Japan zich zou uitrusten met atoombommen en langeafstandsraketten voor 'zelfverdediging'.

Met soortgelijke verklaring heeft de toenmalige landbouwminister Tadao Kuraishi in 1968 een groot tumult in het naoorlogse Japanse parlement uitgelokt. Zo erg zelfs dat hij verplicht werd af te treden. Yasu Fukuda bekleedt echter nog

altijd publieke ambten en wordt door de Japanse premier beschermd.

Toen de Japanse regering in 1994 besloot om het budget voor het 'vreedzaam gebruik van het heelal' tegen 2010 te verdubbelen, beseften zeer weinigen dat hiermede ook 'militaire doelstellingen' bedoeld konden zijn. Het gaat hem hier om een eigen satellietbewaking en spionagesysteem. Dit werd voor de buitenwereld pas duidelijk toen in maart 2003 de eerste twee Japanse spionagesatellieten in de ruimte werden geplaatst. In de herfst van dit jaar zullen er nog twee in een baan om de aarde gebracht worden. Om Noord-Korea de klok rond te kunnen bewaken moet Japan tussen 16 tot 20 satellieten in te ruimte plaatsen, becijferden de veiligheidsdeskundigen in Tokio.

De huidige Japanse politieke generatie beschouwt deze evolutie als een bevrijdingsopgave om de oude Amerikaanse betutteling te overwinnen. Of is het niet de ongeschreven bedoeling van Japan om zijn economische machtspositie in de regio en de wereld ook een militaire macht en gewicht te geven?

Bron: Peter Linke – Eine Art befreiungsschlag

Vertaald en bewerkt door Antoine Uytterhaeghe

EUROPEES LEGER!!

**OPEN VREDESRAAD op
ZATERDAG 20 SEPTEMBER**
Flips van Arteveldestraat 35,
9000 GENT

9.30U - 12.30 U

In 't vorig nummer van Vrede kreeg u al deze uitnodiging mee o over de militaire ontwikkelingen in de Europese Unie te komen discussieren. In de doorgroel van 't huidig multi-nationaal interventieleger voor en hun supra nationaal Europees leger nodig om de militaire band met de USA door te knippen, om grondig te wijzigen. Dat is alvast de mening van Europarlementslid Anne Van Lancker in het interview. Maar wat denk jij daarover! Kom met ons mee discussiëren op zaterdag 20 september.

Dialog voorkomt oorlog.

Jaarlijks worden ongeveer 24 conflicten ergens in de wereld uitgevochten, die gemiddeld acht jaar duren. Er vallen doden, de omgeving wordt aan puin geschoten en de maatschappij ontwricht. Dan komen de taal van vrede en vredesopbouw schromelijk te laat en wordt de inbreng van de vredesbewegingen beperkt tot verzoening en het heropbouwen van de samenleving.

Wanneer men echter de oorzaken, het verloop en de betrokken partijen van een conflict kent, kan men ernstige conflicten in hun geheel voorkomen of minstens de escalatie ervan tegenhouden. ... voorkomt ...

Daarom stelt de Vlaamse Vredesweek dat er in België nood is aan een ... dat aan beleidsmakers en andere actoren suggesties kan doen om geweldfenomenen op tijd te onderkennen en preventieve initiatieven uit te werken.

De doelstellingen waar het centrum over zal waken, zijn echter even goed toepasbaar in jouw eigen omgeving. Onder vrede moeten we allemaal onze schouders zetten.

Samen!

Jij voorkomt mee oorlog!

MIJN GELD. GOED GEWETEN?

NETWERK VLAANDEREN, FORUM VOOR VREDESACTIE EN VREDE STARTEN EEN CAMPAGNE TEGEN DE FINANCIERING VAN WAPENPRODUCENTEN

"Not in my name!" was de bekendste slogan tegen de oorlog in Irak. Veel mensen gaven duidelijk de boodschap dat de oorlog niet in hun naam mocht worden gestreden. Misschien liep je zelf wel mee in een betoging. Maar hoe zit het met jouw geld? Kan de bank garanderen dat dat geld niet gebruikt wordt om de wapenindustrie te steunen, en dus indirect ook de oorlogen die met deze wapens gevoerd worden? Geld dat je toevertrouwt aan de bank wordt immers onder andere gebruikt om bedrijven te financieren of aandelen van die bedrijven te kopen. Zo is het best mogelijk dat je investeert in de wapenindustrie zonder dit te beseffen.

De campagne 'Mijn geld. Goed geweten?' streeft naar meer transparantie en duurzaamheid in de financiële wereld. Omdat investeringen in de wapenindustrie niet duurzaam - en verre van transparant - zijn, roept Netwerk Vlaanderen, samen met Vrede en Forum voor Vredesactie, de banken op het matje.

JOUW BANK EN DE WAPENINDUSTRIE

Aangezien de banken weigeren kenbaar te maken welke bedrijven ze financieren, komt er aan het onderzoek voor 'Mijn geld. Goed geweten?' wat detectivewerk te pas. Welke banken financieren nu eigenlijk welke wapenproducenten? Netwerk Vlaanderen onderzoekt momenteel de vijf grootste bankgroepen die in België actief zijn - Fortis, ING, Dexia, KBC en AXA - en hun linken met 9 grote internationale en twee Belgische wapenproducenten. De voorlopige resultaten liegen er niet om. Eind oktober zal het onderzoeksrapport bekend worden gemaakt en worden de banken geconfronteerd met de feiten.

WAPENPRODUCTIE IN DE LIFT

Niet alleen in België zit de wapenproductie momenteel terug in de lift. Ook internationaal floreert de business. Af en toe drijft er een schandaal boven water, denken we maar aan de Belgische FN-levering van MINIMI's aan het Nepalese koninkrijk, een land in burgeroorlog. Of de Mecar leveringen van tankmunitie met verhoogde penetratiegraad aan het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Maar dit is maar het topje van de ijsberg. De meeste schandalen komen nooit boven water,

omdat haast geen enkele overheid openbaarheid van bestuur kent als het over wapenhandel gaat. Toch zijn bijvoorbeeld lichte wapens net de wapens bij uitstek die gebruikt worden voor ernstige mensenrechtenschendingen. Tussen 1945 en 2000 werden er niet minder dan 347 miljoen lichte wapens legaal geproduceerd. Legaal zijn er nu een 550 miljoen lichte wapens in omloop. Dat is één wapen per 11 aardbewoners. De helft van deze lichte wapens is in privébezit. Schattingen van het illegale wapenbezit is onmogelijk. Maar met ons geld op de bank wordt nog verder geïnvesteerd in de productie van deze wapens.

Banken financieren natuurlijk niet alleen bedrijven die geweren, mitrailleurs of mortieren produceren en verkopen aan arme landen met (potentiële) conflicten. Ook producenten van hoogtechnologische wapensystemen, zoals Boeing, Lockheed Martin en het Europese EADS - die de kapitaalkrachtige landen van kernwapens en ander groot wapentuig voorzien - hebben financiering nodig. EADS verwacht de komende drie jaar een stijging van hun militaire productie met maar liefst 66%. Een belangrijke reden hiervoor is dat de Europese staten een efficiënte Europese interventiemacht willen uitbouwen. Hierbij wordt al te makkelijk vergeten dat de Europese Unie zelf aan de basis ligt van heel wat gewapende conflicten, door oneerlijke Noord-Zuidverhoudingen, maar ook doordat de landen van de EU op grote schaal wapens exporteren. Zo werd Irak in de jaren '80 massaal bevoorrad met hoogtechnologisch wapenmateriaal door Frankrijk, het

Verenigd Koninkrijk, Italië en Duitsland. Ook België leverde wapensystemen aan Irak. Ondanks alle protest tegen de oorlog in Irak en tegen de bedrijven die de nodige wapens leverden, blijven de banken de wapenindustrie vlot van kapitaal voorzien.

KIES VOOR EEN DUURZAAM ALTERNATIEF

Wil je minstens de garantie dat jouw geld niet gebruikt wordt voor de financiering van de wapenindustrie? Er zijn duurzame SPAAR- EN BELEGGINGSPRODUCTEN op de markt die financieringen van de wapenindustrie uitsluiten. Je kan er ook voor kiezen een specifiek project of bedrijf te ondersteunen, bijvoorbeeld met een LENDING aan de school van jouw kind, of aandelen bij een bedrijf in jouw buurt. Zo kan je AANDELEN kopen van het Gents Ecologisch Centrum. Op die manier weet je zeker dat jouw geld bijdraagt tot een project waar je achter staat.

In oktober lanceert Netwerk Vlaanderen een website die een overzicht geeft van alle duurzame spaar- en beleggingsvormen. Hier kom je ook te weten of deze alternatieven al dan niet de garantie bieden dat jouw geld uit de wapenindustrie blijft.

Geïnteresseerd in de campagne 'Mijn geld. Goed geweten'? Neem met ons contact op.

Als u de campagne financieel wilt steunen, kan dat op het rekeningnummer 001-135 33 13-45, met de mededeling 'mijn geld. Goed geweten?'. Giften vanaf 30 Euro zijn fiscaal aftrekbaar.

BOEKBESPREKING

WATER IS GEEN KOOPWAAR

| Pascal Versavel |

Pierre Cornut, Over Water. De belangen van het drinkwater in het West-Europa van de 21ste eeuw. VUBpress, 2003, 166 blz.

Het is een kapitalistische wetmatigheid om alles wat er zich toe leent te herleiden tot koopwaar. De voorbije decennia slaagden de neoliberale lobbygroepen er in de ene collectieve voorziening en openbare dienst na de andere te laten liberaliseren en privatiseren.

In zijn opus magnum 'Het neoliberalisme' wees Jaap Kruithof op de rol die wetenschappers kunnen spelen in de ideologische strijd tegen dat neoliberalisme. Meer bepaald door het schrijven van beknopte maar wetenschappelijk onderbouwde boekjes die toegankelijk zijn voor een breed publiek en waarin de werking van het neoliberalisme wordt ontleed. 'Over water. De belangen van het drinkwater in het West-Europa van de 21ste eeuw' van Pierre Cornut is een geslaagd voorbeeld. Cornut herwerkte zijn doctoraatsthesis tot een vlot geschreven en helder beargumenteerd boekje van 150 pagina's. Hij beschrijft de sluipende privatisering van de openbare drinkwatervoorziening in België en waarschuwt voor de nefaste sociale gevolgen. Het beheer van ons drinkwater is meer dan een technische kwestie: 'Bij het opendraaien van de waterkraan komen immers een hele reeks ideologische waarden, keuzen en sociale machtsverhoudingen kijken.' Zijn doel is de lezer inzicht te verschaffen in de belangen die spelen inzake het waterbeheer.

Het boek is opgedeeld in drie hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk schetst de historische evolutie van de moderne waterdistributie. Omdat vanaf einde 19de eeuw drinkwater beschouwd werd als een zaak van volksgezondheid (vermijden van stedelijke epidemieën) en algemeen economisch belang (de nood aan productieve en dus gezonde arbeidskrachten) kwam zowel de productie als de distribu-

tie in handen van openbare bedrijven (vooral intercommunales). Toch duurde het nog tot de jaren '80 van de 20ste eeuw eer alle gezinnen waren aangesloten op het netwerk.

Het tweede hoofdstuk behandelt de privatisering. Wegens de hoge aanvangsinvesteringen en lagere rentabiliteit was de privé-sector aanvankelijk niet geïnteresseerd in de exploitatie van het drinkwater. Maar nu het netwerk is uitgebouwd en water een massaconsumptie-

goed is, begeven de ondernemingen (Lyonnaise des eaux, Tractebel) zich op de markt via concessies en gemengde intercommunales. Cornut kadert deze trend in de economische neergang sinds de jaren '70 (overheden zien privatisering als oplossing voor hun begrotingstekorten) en het neoliberale ideologisch offensief. (In zijn nawoord gaat ook Ricardo Petrella in op dat thema.) Aan de hand van concrete feiten weerlegt hij ook het neoliberale discours als zou privatisering en vrije concurrentie automatisch leiden tot meer efficiëntie en betere dienstverlening. Sinds de privatisering van de distributie-maatschappijen in het VK is de factuur

voor de gebruiker met 36% gestegen, terwijl de bedrijfswinst met 25% per jaar toenam. Een andere gevaarlijke tendens is dat toegang tot water door 'onze' gerechtelijke en politieke instellingen steeds meer als handelswaar beschouwen i.p.v. een recht. Vooral de Europese commissie probeert die visie door te drukken.

In het derde hoofdstuk wijst Cornut op het gevaar dat bepaalde milieumaatregelen de sociale dualisering van onze maatschappij ook op het vlak van de watervoorziening kunnen versterken. Onder het mom de 'vervuiler betaalt' wordt via heffingen op het waterverbruik de kosten van de zuivering van afvalwater op de consument afgewenteld. Deze heffing is niet alleen onlogisch (iemand die kraantjeswater drinkt produceert geen afvalwater), ze is ook asociaal (ze wordt bepaald volgens verbruik en niet volgens inkomen). In economische termen: de ecologische prijs van de economische ontwikkeling wordt gesocialiseerd, terwijl de winsten uit het herstel van de milieuschade grotendeels geprivatiseerd zijn. Een afdoende wettelijke bescherming die de toegang tot zuiver drinkwater voor iedereen garandeert ontbreekt echter. Om die toegang te garanderen en het water als gemeenschappelijk erfgoed te beschermen pleit Cornut voor een toezichtscel voor de watersector naar voorbeeld van comités voor medische ethiek. Zo een toezichtscel kan m.i. wel een nuttig instrument zijn, maar de effectiviteit er van zal toch vooral worden bepaald door de sociale krachtsverhoudingen. De opbouw van een brede sociale beweging die niet alleen verder privatiseringen kan stoppen maar ook publieke dienstverlening kan herstellen blijft cruciaal.

Geen geld voor geweld

5 NOVEMBER 2003

KOUTER GENT

Je geld goed geweten

Een actie om de 5 grote Belgische banken aan te klagen voor hun financiering van de wapenindustrie.

Muziek - projecties - aanklacht

Een initiatief van Netwerk met steun van Vrede en Forum voor Vredesactie

27 SEPTEMBER 2003

BRUSSEL

*Protestverzameling
tegen de bezettingspolitiek
in 't Midden-Oosten*

*

Irak aan de Irakezen

*

Palestina aan de Palestijnen

Europees legers ?!

20 SEPTEMBER 2003

9.30 uur - 12.30 uur

Open vredesraad

Kom mee discussiëren met Vrede.
Kijk ook nog even naar de discussietekst
in Vrede nr. 362, blz. 35.

"RETRO"-KRUISWOORDRAADSEL NUMMER 21
gebaseerd op de inhoud van nr 360 (maart-april 2003).

1	L	O	U	I	S	M	I	C	H	E	L	V	I	N
2	E	V	E	R	E	R	E	I	S	N	I	I		
3	N	E	A	A	N	D	R	W	E	N	E	N		
4	T	R	A	N	S	N	E	O	N	E	C	H	O	
5	E	E	W	A	R	S	A	R	E	V				
6	G	O	E	D	A	R	H	A	P	N	E	E		
7	R	O	L	L	A	D	E	I	E	R	T	S		
8	O	M	A	L	O	M	E	N	D	E	N			
9	E	A	E	A	I	A	D	H	E	N	E			
10	T	E	R	R	E	I	N	E	E	C	K			
11	I	P	O	R	T	O	A	L	E	G	R	E		
12	S	N	O	E	S	E	P	L	O	R	E			
13	O	D	R	E	S	T	O	L	I	E				
14	D	E	O	P	E	C	R	I	E	T	Y	S		
15	A	R	E	S	I	R	A	K	E	N				

"RETRO"-KRUISWOORDRAADSEL NUMMER 22
gebaseerd op de inhoud van nr 362 (juli-augustus 2003).

1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														
15														

HORIZONTAAL

- 1) Het gedicht van Jozef Vandromme - Grootvader.
- 2) Werelddeel - Jongensnaam - Omslag.
- 3) Rechthoekige strook van een weg - Twee verwante medeklinkers - Schriftelijk bewijs stuk.
- 4) Azië - Betekenissen (ook delen van een prozawerk).
- 5) Rivier en departement in Normandië - Oeverdam (omgekeerd synoniem) - Uitroep.
- 6) Muzieknoot - Wat met iemands belangen strijdig is - Griekse letter.
- 7) Van 26 september tot 5 oktober ("De Vlaamse...") - Bevroren water.
- 8) Voorzetsel - Noord-oost (afkorting) - Tak die in een ander boom wordt gehecht.
- 9) Ingang tot een gebouw - Zuivelproduct - Reukorgaan.
- 10) Lidwoord - Namen voedsel tot zich - Stukken chocolade.
- 11) Huidbekleedsel van een vogel - Lage druk (afkorting) - Eminentie (afkorting).
- 12) Insectenetend zoogdier (graafdier) - Beryllium (scheikundig symbool) - Holte in de schedelbeenderen.
- 13) Het eetfestijn van 13 september - Voorzetsel - Muzieknoot (do).
- 14) Spie - Ierland - De hoofdstad van dit Zuid-Amerikaans land is Lima.
- 15) Slede - Zandheuvels.

VERTIKAAL

- 1) Lipbloemige sterkkriekende plant met lichtrode of witte bloempjes (kan ook een meisje of vrouw zijn) - voorzetsel - oeverdam.
- 2) Grootmoeder - Dwarshout - Kelder.
- 3) Tel - Parabel van vrouwe Patricia Lasoen (2 woorden).
- 4) Gram (afkorting) - Ingang tot een huis - De zomer in Franstalige regio's.
- 5) Legt de kop - Beryllium (Chemisch symbool).
- 6) Nieuw kwartier (afkorting) - Was 12 juni 2003 ("Werelddag tegen...").
- 7) Bevel(!) - Twee verschillende klinkers - Ongebleekt (crémekleurig).
- 8) Het Amerikaanse fort in Oost-Europa ("Cam...") - Drie verschillende klinkers.
- 9) Hoge bergtop - Omgekeerd persoonlijk voornaamwoord - Deel van Azië.
- 10) Omgekeerd voegwoord - Cijfer en lidwoord - Lidwoord.
- 11) Is er in het Zuid-amerikaanse land Peru (2 woorden).
- 12) Bouwland - Dubbele klinker - Loofboom.
- 13) Voorteken - Waals stadje - Daar.
- 14) Bouwt men tussen Israël en Palestina (2 woorden).
- 15) Amsterdams peil (afkorting) - Het dichtst bij zijnde - Onbuigzaam (moeilijk te bewerken).

MICHEL BILLIAU, Werviksesteenweg 431, 7780 KOMEN

Z KUNDE KOLLEKTIE

VREDESLLOOP

25 OKTOBER 2003

NOORDERVLIEGEL, BEELDENSTORM, KLANK EN BEELDSPEKTAKEL

IEPIER

**LOOPWEDSTRIJD
FIETSTOCHT
WANDELLEN
MOTORTOCHT**

**VANAF 18 : 30 u CULTUREEL PROGRAMMA
IN DE STADESCHOUWBURG**

**DEBAT: ENGAGEMENT VOOR VREDE
OM 20 : 30 u HOMMAGE AAN JACQUES BREL
NOORDERVLIEGEL: BEELDENSTORM
KLANK - EN BEELDSPEKTAKEL**

KW, IEPER, STAD, etc.

DE ENGELD VOOR DRLOG

Vu. Coert Vanhagenstraat, 6122Beterweg 114, 6000 Loper - Lay-out WELPY

De Lingerie

van de Kerkstraat DE MUNCK
L O K E R E N

LINGERIE CORSETTERIE BADMODE

KERKSTRAAT 47 • 9160 LOKEREN • 09/348 58 23

*Wat gevoelig ligt,
wordt goed opgevangen.*

[Linde Vanneste]

De Lombarde

Camping en vakantiehuisjes op 500 meter van de zee!

De Lombarde omvat een groene, kindvriendelijke camping met modern sanitair.

Voor de kleinsten is er een speeltuin en

tijdens de schoolvakanties is er een ruim animatie-aanbod voor groot & klein.

Je kunt hier ook terecht voor een partijtje air-hockey, tafelvoetbal, biljart, tafeltennis, petanque, basket, tennis ...

Vissers worden verwacht langs de uitgestrekte visvijver.

Het restaurant en het caf taria hebben een goede naam.

Door een ruim aanbod, lage prijzen en heerlijk verse broodjes, zorgt de winkel ervoor dat je van een deel van de dagelijkse besommeringen verlost wordt.

Voor de fietser en/of wandelaar staan er 5 trekkershutten ter beschikking.

De routes kunnen ter plaatse uitgestippeld worden, er is een ruime keuze.

Kom gerust eens langs of vraag vrijblijvend een folder aan met prijslijst.

De Lombarde, Elisabethlaan 4, 8434 Lombardsijde - Tel. (058) 23 68 39

Een initiatief van vzw Volkstoerisme.

VREDESCAHIERS

• EUROPA, QUO VADIS?

Samenstelling: Ludo De Brabander

1/2003: 8 euro + port

• MEDIA EN OORLOG

Samenstelling: Ludo De Brabander en Jan-Pieter Everaerts

2/2003: 10 euro + port

Bestellen bij Vrede

OPROEP

U heeft wat vrije tijd?

U wil de vredesbeweging helpen?

Welkom!

Spandoeken maken, thuis vertaalwerk doen,

dossiers updaten hier in de bibliotheek,

bijhouden van krantenartikels

twijfel niet: 09 233 46 88

NEGEN ARGUMENTEN VOOR EEN REFERENDUM OVER DE TOEKOMSTIGE EUROPESE GRONDWET

Dit nummer van Vrede heeft een vergrootglas geplaatst op de teksten voor een grondwet van de Europese Unie. Het interview met Anne Van Lancker en het dossier van Francine Mestrum eindigen beide met een oproep voor een referendum over deze grondwet. Hoewel een nationaal referendum in België grondwettelijk niet kan, wordt in diverse kringen toch aangedrongen om dergelijke volksraadpleging te houden. Bij ons is de beweging voor een directe democratie, WIT, al geruime tijd zeer actief om te trachten het referendum wettelijk te installeren. Zij organiseren hierover bijeenkomsten op 20/09 en 18/10 op de Vlaamse Kaai 42 in Antwerpen. Zij stuurden ook onderstaande tekst uit Nederland op. (red.)

In Nederland zijn verschillende actiegroepen voor directe democratie zeer actief. Verschillende organisaties vragen er eveneens een referendum over de toekomstige grondwet. En het ziet er naar uit dat zij er nog in gaan slagen ook. In hun laatste nieuwsbrief van www.europeesreferendum.nl kan men het volgende lezen:

"Momenteel wordt een Grondwet voor de Europese Unie voorbereid. Deze Grondwet is een belangrijke stap - in zekere zin de éigenlijke stap - in de Europese Eenwording. De hele opbouw van de EU wordt in de Grondwet opnieuw bekeken. Daarom is de tijd aangebroken dat Europa een zaak van iedereen wordt. Daarom vragen wij het parlement om een referendum uit te schrijven over de Europese Grondwet!

Negen argumenten voor een referendum:

1. De Europese Grondwet overruled de Nederlandse Grondwet en heeft een directe juridische werking op Nederland.
2. Een Grondwet zonder toestemming van degenen die hem moeten gehoorzamen - de burgers - is niet legitiem.
3. De schepper van onze grondwet, Thorbecke, heeft een volksraadpleging over Grondwetswijzigingen voorzien door tussentijdse ontbinding van het parlement. Voor de Europese Grondwet geldt deze procedure niet. Een referendum vult deze lacune op.

4. Een referendum is een eerste stap naar de overbrugging van het democratisch tekort in de Europese Unie.
5. Een referendum leidt tot een grotere betrokkenheid van burgers bij "Europa".
6. Een referendum bevordert het publieke debat over de Europese Unie - een debat dat nu grotendeels afwezig is.
7. Vele andere landen - volgens deskundigen minimaal 8 en misschien wel 15 landen - houden óók een referendum over de Grondwet.
8. Nederland is een hekkensluiter in Europa. Andere landen hielden de laatste decennia al 33 nationale referenda over de Europese integratie. Nederland heeft als enige Europese land nog nooit een nationaal referendum gehouden, over geen enkel onderwerp.
9. Last but not least: volgens SCP- en NIPO-peilingen is een grote meerderheid van de Nederlanders voorstander van referenda over "Europa". Dat is inclusief een ruime meerderheid van de CDA- en VVD-achterban. In een democratie zou dit al voldoende argument zijn.

Van reeds zes EU-lidstaten - Frankrijk, Spanje, Portugal, Ierland, Denemarken en Luxemburg - is het zeker dat zij een referendum over de Europese Grondwet zullen houden.

In Oostenrijk en Italië is er verder grote kans op een referendum. In Nederland, Duitsland, België en Finland is een politiek debat gaande met nog onduidelijke uitkomst. Van de 25 huidige en kandidaat-lidstaten tekent zich alleen in Groot-Brittannië, Zweden en Griekenland een politiek "nee" tegen een referendum af. Dat blijkt uit een studie van de Duitse ngo Mehr Demokratie." De meeste argumenten gaan ook op voor de andere Europese landen. Op de site www.europeesreferendum.nl kan men zich abonneren op hun nieuwsbrief

